

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra historie

**HOKEJOVÁ PROPAGANDA V KOMUNISTICKÉM
ČESKOSLOVENSKU V KONTEXTU BIPOLÁRNĚ
ROZDĚLENÉHO SVĚTA**

Bc. Václav Poživil

Magisterská diplomová práce

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jana Burešová, CSc.

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci vypracoval samostatně pod dohledem vedoucího této práce a uvedl jsem všechny užití prameny, literaturu a internetové zdroje.

V Olomouci 19. 4. 2017

.....

podpis

Poděkování:

Děkuji prof. PhDr. Janě Burešové za její odborné vedení a nápady při psaní této práce.

Obsah

1. Úvod	6
2. Propaganda a její projevy	14
2.1 Charakteristika propagandy.....	14
2.2 Propaganda ve sportu a její důvody.....	16
3. Světový hokej ve 20. stol.....	20
3.1 Kanadský hokej.....	20
3.2 Sovětský hokej.....	21
3.3 Československý hokej.....	23
4. Srovnávací analýza vybraných utkání.....	28
4.1 Série století – 8 zápasů SSSR a Kanady (NHL) v září 1972	28
4.2 Utkání Polsko – SSSR na MS v Katowicích 1976.....	48
4.3 Kanadský pohár 1976 – utkání ČSSR s Kanadou.....	51
4.4 Zázrak na ledě – finále ZOH v Lake Placid mezi USA a SSSR	55
4.5 Finále Kanadského poháru 1981.....	58
4.6 Utkání Kanada – SSSR na juniorském MS v Piešťanech r. 1987	62
5. Komunistická propaganda v československé reprezentaci.....	67
5.1 Proces s hokejovou reprezentací r. 1950 a jeho odraz v tisku	67
5.2 Zápas ČSSR – SSSR r. 1969 a následné události.....	76
5.3 Přípravy na pražský šampionát r. 1972	84
6. Závěr	90
7. Exkurs – zamlčování úspěchů našich hráčů po jejich emigraci	94
8. Prameny a literatura	98
8.1 Archivní prameny.....	98
8.2 Dobový tisk.....	98
8.3 Literatura.....	98
8.4 Diplomové a seminární práce	99

8.5	<i>Internetové odkazy</i>	99
8.6	<i>Televizní pořady</i>	103
9.	Seznam použitých zkratek	105
10.	Resümee	106

1. Úvod

Úkolem mé diplomové práce je přiblížit působení propagandy československého i světového hokeje v Československu. Sport vždy představoval určité politikum, které zvyšovalo jeho prestiž. K němu se obracely zraky všech mocných politických činitelů, především pak těch, kteří sportu využívali jako tmelícího prvku. V této souvislosti jistě stojí za zmínku Adolf Hitler a jeho uspořádání Letních olympijských her v Berlíně r. 1936, neboť právě on jako první úspěšně potlačil původní sportovní ideály olympijských her a udělal z nich pouhou výkladní skříň nacismu. Zde měl národ, který byl považován dalšími účastníky za svého druhu nepřátelský, ukázat, v čem tkví jeho síla. Hitler tak zároveň přesvědčil svět na nezbytně dlouhou dobu, že Německo je mírumilovnou zemí.¹ Podobný postup použila v nedávné době komunistická Čína při konání Letních olympijských her v Pekingu r. 2008 či Vladimir Putin při uspořádání Zimních olympijských her v Soči r. 2014.

Tento přístup si vyžadoval adekvátní reakci, takže se později týkal i demokratických zemí při jimi uspořádaných sportovních událostech, např. Zimních olympijských hrách konaných v USA (1960 a 1980). Obě strany, tedy demokratická a nedemokratická, se pak předháněly v lepší úrovni svých her. Vedle závodů ve zbrojení či v dobývání vesmíru se tak sportovní události a jejich organizace staly jednou z regulačních front především studené války a nemálo přispívaly k prohlubujícímu se bipolárnímu rozdělení světa.

Politickou sílu, kterou sport představoval, využívaly i další režimy, pro mou diplomovou práci je podstatné, že i režim v Československu. Českoslovenští sportovci patřili vždy k evropské špičce a v týmových sportech se toto dalo říci především o československých hokejstech, kteří představovali v Evropě od počátků tohoto sportu horkého favorita. Není divu, že sport a hokej zvláště čelily už od počátků různým formám propagandy, především v období komunistické totality.

Do této propagandy se v druhé polovině 20. stol. promítala především rivalita se Západem, zastupovaným v tomto případě týmy Kanady a USA, méně už Švédsko. Tento motiv bych pracovně označil jako negativní propaganda. Vedle ní ale existovala i propaganda pozitivní, která se orientovala na sovětský hokej. Jednoznačná glorifi-

---

¹ WALTERS, Guy: *Berlínské hry: olympijský sen ukradený Hitlerem*. Praha 2007.

kace sovětských hokejistů a mírnění národních vášní při zápasech s tradičním a největším rivalem československých hokejistů byla při komentování zápasů vždy slyšitelná.²

I v tomto období existuje určitý vývoj, který bych ve své diplomové práci rozdělil na několik výrazných údobí. Toto období se kryje s daty tradičně oddělovajícími jednotlivé komunistické epochy v Československu, tedy 1948-1968 (s výrazným mezníkem 1950, kdy byla zatčena a uvězněna celá hokejová reprezentace), a 1968-1989 (s mezníkem 1969, kdy se oslavy vítězství nad sovětskou Sbornou³ zvrhly v protisovětské demonstrace a vyvolaly četné represe stran vládnoucí moci). Do r. 1968 panovala sice v sovětsko-československých utkáních rivalita, ale skutečné nepřátelství vůči našim východním sousedům se objevilo až po srpnové okupaci a vždy dodávalo zápasům se Sbornou na dramatičnosti. Hokej se vlastně stal jednou z forem lidového odporu proti vládní moci, tj. proti Sovětskému svazu. Na rozdíl od jiných oblastí byl však jedinou oblastí, kde obě strany, tj. československá a sovětská, vystupovaly jako rovný s rovným.

Zvláštní kapitolou týkající se propagandy hokeje představují mistrovství světa konaná v Československu (během komunistické diktatury byla 4 – MS 1959, MS 1972, MS 1978 a MS 1985), ve kterých se měl socialistický svět ukázat jako lepší hostitel než pořadatelé mistrovství konaných na Západě, což se týkalo mistrovství konaných v SRN, Norsku, Švédsku a Rakousku. Tato mistrovství byla předem propagandisticky vyvyšována jako ta nejúspěšnější, nicméně pro obyvatelstvo z toho vyplývaly nepříjemné povinnosti sebekontroly, aby se nefandilo té „špatné“ straně, jak bude pokázáno níže na příkladu pražského šampionátu r. 1972.

Diplomová práce je rozdělena do dvou hlavních oblastí. Obě oblasti jsou v mé diplomové práci obsahově na sobě takřka nezávislé, avšak obě dvě s propagandou ve sportu úzce souvisí.

První oblastí je srovnávací analýza zpráv o některých významných hokejových střetnutích mezi týmy Kanady, Sovětského svazu, ČSSR a USA. K analýze propagandy na základě dochovaných periodik jsem si vybral několik zápasů, které buď dopadly nějak netypicky, či mohly přinést nečekané propagační komplikace, se kterými

---

² BUKREJEV, J., KUZNEČOV, V., GREŠIČKIN, V., ANDREJEV, V.: *Pozdrav a výzva*. Československý sport. XI, 1963, č. 8, s. 1.

³ *Pojem sborná je převzat z ruštiny. V ruštině znamená víceméně totéž co tým. V českém prostředí se toto slovo používá výhradně pro sovětské, popř. ruské hokejové týmy.*

se musela cenzura časopisu urychleně vypořádat. Těžištěm práce bude komparace periodik, která o těchto zápasech psala, v případě, že to umožní dochovaný záznam, i komparace s hokejovým záznamem daného zápasu. Z těchto zápasů jsem si vybral tato utkání:

- Série století – 8 utkání mezi SSSR a hráči NHL zastupujícími Kanadu r. 1972,
- Polsko – SSSR na MS v Katovicích 1976,
- zápasy mezi ČSSR a Kanadou na Kanadském poháru r. 1976,
- zápas finálové skupiny mezi USA a SSSR na ZOH v Lake Placid r. 1980,
- finálový zápas 2. ročníku Kanadského poháru mezi Kanadou a SSSR r. 1981,
- zápas na juniorském MS 1987 v Piešťanech mezi Kanadou a SSSR.

Tyto zápasy mají jedno společné: v něčem se vymykaly předpokladům obou stran – ať už průběhem či výsledkem, nebo bezprostředními důsledky. Srovnávací analýza se tedy bude týkat skutečností a postupů, jak se obě strany dokázaly s tímto odlišnostmi vypořádat – zdali něco zamlčely, nebo naopak nějaké údaje přidaly apod.

Analýza je postavena na porovnání československých periodik, která se zabývala sportem, tzn. časopisy *Stadión*, *Československý sport* a *Rudé právo*⁴, která představují oficiální tisk, s periodiky západními, která se zabývala hokejem, např. *Montreal Gazette* nebo *Washington Post*.

Kromě tiskovin představují další zdroje mé diplomové práce publikace zabývající se dějinami hokeje v širších souvislostech i hokejem samotným v českém, poťazmo v československém prostředí. Nevýhodou je, že tyto publikace se zaměřují hlavně na hokej samotný, nikoli na propagandu s hokejem související. Jedná se tedy o zápasy, statistiky, profily hráčů a historické úspěchy či neúspěchy hokejových reprezentací. K propagandistickému přínosu představují mé zdroje již zmíněná periodika.

Jak ze seznamu zápasů vyplývá, tato analýza se československým zápasům hodlá věnovat jen z menší části. Je to zapříčiněno tím, že československé zápasy se západními soupeři nebyly brány tak prestižně jako zápasy, které se západními celky sváděl Sovětský svaz. V jeho případě se jednalo o skutečnou „válku na ledě“, kterou vedl většinou s týmem Kanady, někdy i s týmem USA (Lake Placid 1980). V československém případě však tento postup aplikovat nelze, a to z několika důvodů. Za prvé Československo bylo přece jenom příliš malým a politicky nevýznamným státem, aby

---

⁴ *Rudé Právo: nezávislé noviny*, Praha 1920-1989. Denně. *Československý sport: ústřední orgán Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport*. Praha 1953-1992. Denně. *Stadión*. Praha 1953-1993. 1x týdně.

jeho zápasy se západními týmy byly brány jako součást střetávání Východu a Západu. Československá veřejnost vnímala zápasy svých reprezentantů se západními celky jako propagandisticky nijak nevybočující zápasy.

A druhým důvodem, který s prvním souvisí, je i fakt, že pro československý hokej představoval hlavního soupeře nikoli nějaký západní tým, ale trochu paradoxně tým jiné země socialistického bloku, tedy SSSR. Do r. 1968 se nejednalo o skutečnou rivalitu či nepřátelství, spíše soupeření na ledě. Teprve po srpnové okupaci přibyl i prvek čehosi, co by se dalo nazvat lidovým odporem, který ovšem nemohl být v československém tisku z logických důvodů prezentován. Z mnoha následujících mistrovství a olympijských střetnutí je navíc patrné, že SSSR představoval pro československé hokejisty vždy nejtěžší překážku na cestě k titulu či k jakékoli lepší medaili. O zisk lepšího umístění na mistrovství světa či vůbec jakéhokoli medailového umístění připravil tým SSSR Československo v letech 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1963, 1965, 1966, 1967, 1970, 1973, 1974, 1975, 1978, 1979, 1981, 1982, 1983, 1987, 1989.⁵ Na Zimních olympijských hrách odsunul SSSR Československo na nižší příčku v letech 1964, 1972, 1976 a 1984.⁶ I tento důvod nemálo přispěl k tomu, že pro Čechoslováky bylo vždy nejprestižnější událostí vítězství nad sovětskými hokejisty.

Výše jsem uvedl, z jakých pramenů, tzn. tiskovin bude první část mé diplomové práce čerpat. Pouze okrajově jsem zmínil periodika *Stadión*, *Československý sport* a sportovní rubriku na konci každého vydání *Rudého práva*. Všechna sledovala aktuální sportovní události, alespoň ty nejvýznamnější, a všechna podléhala jistému propagačnímu tlaku, jak některé hokejové události zdůraznit nebo je naopak zkruslit, i když zamlčet je zcela nebylo možné. Je namístě tyto tiskoviny přiblížit.

Rudé právo bylo oficiálním periodikem vydávaným komunistickou stranou, v kterém se zdůrazňovaly úspěchy socialistického tábora a neúspěchy imperialistického bloku. Pro mou práci je podstatné, že poslední dvojstrana tohoto periodika byla věnována sportu a v obdobích světových šampionátů či dalších velkých hokejových událostí bylo možné zde se o nich dočíst. Přímo v souvislosti s ledním hokejem je důležité zmínit, že *Rudé právo* pořádalo i svůj hokejový pohár, jehož první ročník se

---

⁵ *Mistrovství světa v ledním hokeji*. In: https://cs.wikipedia.org/wiki/Mistrovství_světa_v_ledním_hokeji [cit. 14. 3. 2017].

⁶ *Lední hokej na olympijských hrách*. In: https://cs.wikipedia.org/wiki/Lední_hokej_na_olympijských_hrách [cit. 18. 4. 2017].

konal roku 1977 a kterému slibovali českoslovenští představitelé dlouhou tradici podobně, jako byl např. pohár Izvěstijí v SSSR.⁷ Těchto pohárů se však konalo jen pět (1977, 1978, 1979, 1981-2 a 1982-3). Ve všech zvítězil SSSR, provázený na druhém místě ČSSR.⁸

Druhým periodikem, zabývajícím se sportem již úžeji, byl *Československý sport*. Tento časopis poprvé vyšel r. 1953 a byl oficiální tiskovinou Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport. Zabýval se takřka všemi událostmi, jakkoli se sportem souvisejícími, včetně stranických jednání ÚV KSČ, jejichž předmětem byl sport. Tento časopis patřil k nejčtenějším v Československu a v 80. letech minulého století vycházel v nákladu 195 000 výtisků. Pod názvem Sport vychází dodnes.⁹

Dalším periodikem, z kterého hodlám čerpat, je časopis *Stadión*. I on vycházel od r. 1953 a vyznačoval se vysokou uměleckou úrovní pořízených fotografií. Největšího boomu dosáhl v období normalizace, kdy vycházel nákladem 164 000 výtisků. Byl vydáván prostřednictvím ČSTV (Československý svaz tělesné výchovy) ve vydavatelství Olympia. Jeho prvořadým úkolem byla popularizace sportu v Československu. Tento časopis, na rozdíl od *Československého sportu*, nezvládl polistopadové období. V konkurenčním trhu se nedokázal prosadit a r. 1993 bylo jeho vydávání zastaveno.¹⁰

Z jazykových důvodů jsem byl nucen nepoužít zdroje, které by pro tuto část mé diplomové práce byly jistě velkým přínosem – zdroje ruské. Důvodem je zároveň i to, že na internetu se vyskytují jenom v omezené míře a možnost hledání ruských sportovních zpráv v českých archivech je prakticky vyloučena. Ruské archivy jsou nadále z velké části uzavřeny, tím spíše budou nepřístupné zprávy týkající se sovětských neúspěchů.

Protože moje diplomová práce se zabývá porovnáváním přístupu k hokejovým zápasům, považuji za nutné přiblížit i západní zdroje, z kterých hodlám čerpat.

Na úvod k těmto periodikům musím poznamenat, že jsem si nevybral jedno konkrétní sportovní periodikum nebo časopis, naopak se v západních médiích snažím o jistou pluralitu. Jedním důvodem je dohledatelnost informací – některé tiskoviny

---

⁷ *Premiéra Poháru Rudého práva. Na startu hokejisté ČSSR, SSSR, Cincinnati Stingers*. Rudé právo, 1977, č. 9 / 16, s. 8.

⁸ *Rudé Právo Cup*. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Rudé_Právo_Cup [cit. 6. 4. 2016].

⁹ RIETHOFOVÁ, Alžběta: *Vývoj periodika Československý sport od svého vzniku do roku 1988*. Praha 2012 (bakalářská práce), s. 4.

¹⁰ JAŠKOVÁ, Karolína: *Proměny mediální reprezentace sportu optikou teorie hodnot*. Brno 2012 (diplomová práce), s. 46–47.

jsou v online archivech a jsou dostupnější než jiné. A druhým důvodem je skutečnost, že kdybych se omezil pouze na sportovní periodika, nenašel bych tam jiné než sportovní prvky. Socialistická i sportovní periodika často musela obsahovat povinné propagandistické úspěchy socialistického bloku apod., kdežto západní sportovní tiskoviny se zaobírají skutečně pouze sportem a ničím jiným. Já pro svou diplomovou práci potřebuji zdroje, které přidávají i názory, popřípadě kritiku jedné či druhé strany.

A abych podtrhl onu pluralitu, je lepší čerpat z více zdrojů, které více demonstrují celkovou atmosféru či reakci na daný zápas. Kdybych čerpal pouze z jednoho zdroje, a díky internetovým archivům je i toto možné, setkával bych se s jistými stereotypy či určitým schématem, který by byl pro dané periodikum typický. Proto si těchto zdrojů vybírám více.

Tím prvním je *Montreal Gazette* – periodikum založené od r. 1778 a doposud jediná tiskovina, která ve frankofonním Montrealu vychází v anglickém jazyce. Je určena pro anglofonní komunitu v Québecu a vychází v konkurenci tří francouzských novin – *La Presse*, *Le Journal de Montréal* a *Le Devoir*. V současné době se usiluje o bilingvní vydávání tohoto periodika.¹¹

Druhým užitým pramenem je *Washington Post*. Byl založen r. 1877 a vychází denně. Vychází, jak už název napovídá, ve Washingtonu, dále v Kolumbii, Marylandu a Virginii. Zaměřuje se v první řadě na politické události, ale neopomíná ani události kulturní či sportovní. Díky své úspěšnosti získal 47 Pulitzerových cen a proslavil se mj. odhalením aféry Watergate, která přiměla k demisi prezidenta Nixona.¹²

Dalším mým zdrojem je časopis *Calgary Herald*. Vychází ve městě Calgary a to od r. 1883. Majitelem je vydavatelství Postmedia Network. Název *Calgary Herald* nese od r. 1939.¹³ Obsahem se jedná o noviny zpravodajské, přinášející různé informace, pro mě důležitou podmínkou pak je, že i hokejové.

Posledním mým zdrojem, který si zaslouží pozornosti, je známé americké periodikum *New York Times*. Tento prestižní americký magazín vychází od r. 1851 a platí za největší a nejvýznamnější americký deník vůbec. Získal 117 Pulitzerových cen. Díky svému neobvyklému vzhledu se mu přezdívá The Gray Lady.¹⁴ I *New York*

---

¹¹ *Montreal Gazette*. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Montreal_Gazette [cit. 26. 04. 2016].

¹² *Washington Post*. In: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Washington_Post [cit. 26. 04. 2016].

¹³ *Calgary Herald*. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Calgary_Herald [cit. 14. 02. 2017].

¹⁴ *The New York Times*. In: https://cs.wikipedia.org/wiki/The_New_York_Times [cit. 14. 02. 2017].

Times je dnes dostupný online a přináší informace z hokejového světa a z prestižních či jakkoli jinak významných utkání.

Třetím možným zdrojem pro mé bádání jsou dochované záznamy hokejových zápasů. Díky technologickým možnostem jsou i ony dostupné online, především na serveru youtube.com. Připojen je i původní komentář, který umožňuje jednodušeji poukázat na sporné momenty v zápase, které mohly být v tisku nějak dezinterpretovány nebo zkresleny.

Druhá část mé diplomové práce se propagandou zabývá z jiného hlediska. Týká se přímo československého prostředí – buď československé reprezentace, nebo okolností, jaké doprovázely slavné hokejové okamžiky v Československu, např. pražské šampionáty apod. V případě reprezentace se mi však nejedná o propagandu, které byla československá hokejová reprezentace vystavena, tzn., jakým povinnostem byli hráči či další hokejoví funkcionáři povinni dostát, i když by si i tento aspekt zasloužil hlubší bádání, nýbrž, jak byly činy, vítězství, porážky a vůbec jakékoli aktivity hokejové reprezentace propagandisticky předkládány veřejnosti.

I tato část je dále dělena na několik menších celků, chronologicky řazených. Prvním větším obsahovým celkem je analýza a propagandistický odraz procesu Modrý a spol. v československém tisku, který proběhl roku 1950. Je nutné podrobně projít celý proces, neboť byly zapisovány výpovědi jak žaloby, tak obžalovaných hokejistů. Může zde být rovněž naznačeno, co vyšetřovatelé hodlali sdělit veřejnosti a co bylo skutečně sděleno, což ovšem závisí na tom, co bude obsaženo ve vyšetřovacích spisech. Následně pak je nutné detailně si projít několik zástupců československého tisku, kteří mohli o procesu s reprezentací psát, a definovat, co bylo skutečně o procesu napsáno.

Druhou, neméně významnou podkapitolou k propagandě týkající se československé hokejové reprezentace je analýza důsledků dvou vítězství československé reprezentace nad Sbornou ve Stockholmu v březnu 1969. Oslavy těchto vítězství se zvrhly ve velké protisovětské demonstrace a vyjádřily celonárodní odpor proti politickému útlaku, který se po krátké pauze stal opět vracel do životů všech obyvatel Československa. Jedná se mi jak o průběh bezpečnostních opatření, tak o reakci v tisku, která se s ne až tak nečekaným problémem musela vypořádat.

Na tento celek pak navazuje i kapitola následující, která se zabývá plánovanými bezpečnostními opatřeními, která hodlala zavést KSČ pro chystaný šampionát r. 1972 v Praze. Komunisté chtěli rozhodně předejít jakýmkoli možným problémům,

kteřé by mohly pŕedevším pŕi eskoslovensko-sovetskych zapasech nastat. Tato kapitola se bude zabývat jak konkretnmi bezpečnostními opatŕenmi, tak i zjištnm, jak a zdali komunist hodlali pŕipadn opatŕen nějak propagandisticky zdůvodňovat či je vůbec zveŕejnit. Nicméně motivem propagandy je zamlen všech informací, tudz není ani tento pŕístup pŕil odchlen od tématu m diplomov pŕce. Pro m bádání nejnevhodnější možností je skutečnost, že se k propagandistick strance věci straníci na zasedání vůbec nevyjdŕ.

Diplomov pŕce bude zakončena krtkm exkursem popisujícím jev emigrace československých hráčů. Mnoho hokejist chtělo z táboru míru a socialismu pŕchnout. V m diplomov pŕci se nejedná o to, z jakých důvodů hrci utekli, ale jak se s touto skutečností musela komunistick strana vyrovnat. Na hrce, kter znal celý národ, totz nešlo jen tak jednoduše zapomenout, pŕesto se o to komunist všemi silami snažili. A exkurs se věnuje postupu, kter pŕi této snaze vymazat hrce z historie a povědomí komunist aplikovali. Opět je ale nutné je emigrace omezit pouze na eskoslovensk pŕostŕed. I kdyz je totz téma emigrace hokejist ze Sovetskho svazu rovnz velice zajmavm pŕedmtem bádání, není mon zde na ni poukázat, neboť poměry v sovetskm týmu byly velice odlišn a utk byl skoro vyloučen – prvním uspšnm sovetskm hokejovm emigrantem se stal až r. 1988 Alexandr Mogilnyj. V m diplomov pŕci se proto hodlám zabývat pouze emigrací československých hráčů – Václava Nedomanského a bratrů Petera, Antona a Mariána Šŕastnch, kter jsou z československých hokejist, kter emigrovali na Západ, nejznámější.

K emigraci jsou mm zdrojem pŕedevš reakce v tisku. Bude-li to odpovídat možnostem, hodlám pŕi studiu těchto materiálů čerpat opět z periodik jako *eskoslovensk sport*, dále *Rudé pŕvo* i jiných časopisů, s kterými se během svého bádání setkám. Během bádání k analýze zápasů jsem dospěl k názoru, že asopis *Stadión* pro tuto druhou ast pravdpodobn nebude použiteln, ponvdž se soustŕed v první rd na fotografie a grafickou stránku zpravodajství, nikoli na propagandistickou cenzuru. Tento zdroj je však omezen pouze na možnost zveŕejnn propagandistických informací. Je-li na tu kterou událost uvaleno informan embargo, nedá se tento zdroj použit. Avšak i zamlovn podstatných informací (pokud je na njak stranick schz apod. nařízeno, o čemž pak je poŕizen i záznam) je propagandou svého druhu.

2. Propaganda a její projevy

2.1 Charakteristika propagandy

Již několikrát jsem v úvodu zmínil slovo propaganda. Abych svoji práci mohl učinit srozumitelnější, je nezbytné tento pojem definovat a zařadit ho do souvislostí se sportem.

Propaganda ve sportu je velice mnohohrstevnatým pojmem, dodnes živým, vždyť četné sportovní události se vždy stávají výkladní skříní různých státních zřízení. Proto je velice pravděpodobné, že s propagandou ve sportu se budeme setkávat takřka při všech významnějších sportovních akcích.

Slovo propaganda má dnes kvůli spojení s totalitními režimy 20. století velice negativní konotace, proto se tomuto slovu média i jednotlivci většinou vyhýbají. Přesto jsme ale jejímu tlaku stále vystavováni ve formě různých reklam, kampaní apod.

Původní význam slova propaganda není jednoznačně kladný nebo záporný. Ve slovníku cizích slov je tento termín definován jako veřejné šíření myšlenek a názorů s cílem získat přívržence¹⁵. Tím se chce předem zdůraznit propaganda politická.

Propaganda tedy znamená jistou specifickou formu nátlaku. Jako nátlak politický fungovala propaganda již od dob starověku. Jejím prvořadým úkolem bylo vždy pomoci vládci nebo skupině vládnoucích osob vytvořit dojem o své nadřazenosti – propaganda budovala image. Jejími příklady je ve starověku nejčastěji zbožštění vládce – faraon i římský císař se stali bohy, čímž si nárokovali svrchovanost nade všemi smrtelníky.¹⁶ Nejdéle budování tohoto image vydrželo v Japonsku, kde se božského původu zřekl až císař Hirohito ve 20. století.

Podobně užívala propagandu i katolická církev v průběhu středověku – z kazatelů byli věřící pod pohrůžkou věčného zatracení nuceni přijmout určitý kodex – Desatero.¹⁷ Z církevních kruhů rovněž samotné slovo propaganda pochází. R. 1622 byla založena Posvátná kongregace pro šíření víry (*Sacra congregatio de propaganda fide*), která měla za úkol omezovat vliv reformace a která pod jinými názvy pracuje dodnes.¹⁸

---

¹⁵ Význam slova propaganda. In: <http://www.slovník-cizich-slov.cz/propaganda.html> [cit. 24. 02. 2016].

¹⁶ VERNER, Pavel: *Propaganda a manipulace*. Praha 2011, s. 5.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ *Congregation for the Evangelization of Peoples*. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Congregation_for_the_Evangelization_of_Peoples [cit. 24. 02. 2016].

Propaganda neodmyslitelně doprovázela všechny komunikační vynálezy a možnosti. Ve starověku se jednalo o písemné záznamy zdůrazňující úspěch či nadřazenost: zobrazování faraonky Hatšepsut jako muže s vousy¹⁹ nebo sloup císaře Trajána oslavující jeho dácké tažení.

Dalším mezníkem je vynález knihtisku. Propagandistický nátlak se projevil během reformace ve formě letáků, které se šířily na území Svaté říše římské. Jejich hlavním motivem byla démonizace papeže a katolické církve jako nástroje satanova, druhým nejčastějším terčem propagandy pak byli Turci. Letáky se staly účinnou zbraní vládnoucích „režimů“ ve snaze vzbudit u poddaných strach z nepřítele a snáze si je díky tomu podmanit, proto také existovala „letáková válka“ v rámci třicetileté války.²⁰

Novým, a ještě rychlejším šířitelem propagandy se stala pravidelně vycházející periodika, ve kterých se objevují první reklamy a recenze, což je nová forma propagandy, do té doby neznámá. Kardinál Richelieu využíval periodika i k nátlaku ideologickému.²¹

Netušené možnosti propagandy se otevřely především v průmyslové revoluci – výroba dosavadních vynálezů byla mnohonásobně urychlena a vynálezy nové umožňovaly zasahovat a ovlivňovat čím dál širší okruh lidí. Pro příklad demonstrace dopadu vynálezu na propagační zdůvodnění či manipulaci uvádím slavnou Emžskou depeši kancléře Bismarcka, který ji poté, co ji dostatečně upravil, zveřejnil a vybídl tak francouzskou vládu k vyhlášení války r. 1870.²²

K vrcholům rozvoje propagandy však došlo až po uchopení moci nacisty r. 1933. Nacisté užívali ve své propagandě osvědčený model vzbuzení strachu o vlast a důrazu na národní hrdost, která byla Velkou válkou ponížena a zaslouží si návrat na výsluní. Hlásáním, že zajistí všem dělníkům v Německé říši práci, si získal Hitler skoro všechny vrstvy obyvatelstva. Hitler si dobře uvědomoval moc propagandy, proto na ni vynakládal značné prostředky. Ministrem propagandy se stal Joseph Goebbels, který k propagandě využíval nejmodernější metody. Jako jeden z prvních politiků využíval potenciál rádia, které dokázalo oslovit i negramotné za nepoměrně rychlejší dobu, než to dokázal tisk. Proto byly radiopřijímače rapidně zlevněny. Druhým,

---

¹⁹ *Propaganda a manipulace*, s. 6.

²⁰ VÁLEK, Filip: *Jednolistová publicistika v období třicetileté války*. Praha 2007 (diplomová práce).

²¹ *Propaganda a manipulace*, s. 9.

²² MÜLLER, Helmut M. – KRIEGER, Karl-Friedrich KRIEGER – VOLLRATH, Hanna: *Dějiny Německa*. 2. doplněné vydání. Praha 2004, s. 182.

neméně využívaným propagandistickým médiem, se stal film. Byly natáčeny ideologicky podbarvené snímky, povyšující árijskou rasu, a hlavně demonizující židy – *Žid Süss, Triumf vůle*.²³ Nacistická propaganda se stala asi nejgeniálněji propracovanou manipulační metodou 20. století.

Každá propaganda, ať už pozitivní či negativní (viz níže), má určité postupy, jak přesvědčit příjemce. Tyto postupy jsou ve většině případů neměnné, jen se přizpůsobují požadavkům doby. Mají několik fází:

- Definice adresáta: Příjemce nebo skupina musí být přesně definován – věk, množství, jeho kulturní okruhy apod.,
- musí být stanoven cíl – k čemu má být příjemce zmanipulován,
- zajištění průběhu – realizátor, finanční otázka, rozsah, doba (zde se myslí, kdy je nejvhodnější ke konkrétní propagaci sáhnout),
- volba prostředků – skrze která média bude na čtenáře cíleno,
- snaha o vyvolání zájmu a udržení povědomí neustálým opakováním.²⁴

Přes víceméně jednotný postup, jaký propaganda užívá, došlo k rozdělení propagandy na několik menších druhů:

Bílá propaganda je dnes běžnou zpravující metodou. Každá propaganda má svůj účel, a nejinak je tomu i u bílé. Recipient či čtenář však tento účel zná, stejně jako názor autora i autora samého. Je předem informovaný a může si učinit vlastní názor. Bílá propaganda respektuje mezinárodní pravidla o zpravování čtenářů.

Černá propaganda všechny informace o svém původu i o původu získaných informací tají. Její zdroje bývají zpravidla nedůvěryhodné, a pokud se prokáží, platnost výpovědi v černé propagandě rychle mizí. Často jsou její zdroje spojeny s funkcí tajných služeb. „Černé“ propagandistické články záměrně přehánějí, mění okolnosti obsahu (reálie, prostředí, datum), přizpůsobují se kulturnímu okruhu objektu či příjemce a dostávají se k němu vždy prostřednictvím více kanálů – v dnešní době skrze více oblastí médií.²⁵

2.2 Propaganda ve sportu a její důvody

Jakýkoli sport, v kterém museli reprezentanti vydat ze sebe to nejlepší, musel zákonitě již ve svých počátcích vyvolávat eminentní zájem vládnoucí moci. Ve starém

---

²³ *Propaganda a manipulace*, s. 40-43.

²⁴ Tamtéž, s. 19.

²⁵ PROKOPOVÁ, Kateřina: *Média jako nástroj propagandy ve studené válce*. Olomouc 2009 (Magisterská diplomová práce), s. 71.

Řecku byli sportovci odměňováni vavřínovým věncem a osvobozením od daní. Politicky se sportovních klání, tedy olympijských her, využívalo např. uzavřením dočasně míru a snahou o zdůraznění řecké sounáležitosti.²⁶

V novodobých dějinách se propaganda u sportu týká zpolitizování a využívání sportovních akcí pro politický profit, přestože při formulaci olympijských ideálů Pierrem de Coubertinem bylo stanoveno, že politika do sportu nepatří. Jako první příklad lze uvést výše zmíněné Olympijské hry v Berlíně r. 1936 či v Pekingu r. 2008.

Příčin pro politizaci sportu bylo několik a na jejich počátku stánil nacionalismus, tedy snaha poukázat na vlastní národ jako na ten nejsilnější. Propagandisticky byly vyzdvihovány vlastní národní sportovní úspěchy – např. na Letních olympijských hrách r. 1936 získali Němci zdaleka nejvíce medailí²⁷, což mělo demonstrovat triumf árijské rasy²⁸.

Druhou příčinou je sjednocení národa – když všichni fandí jednomu týmu či sportovci, stmeluje to kolektiv a reprezentantovi to má alespoň na dálku dodávat sílu. Toto „fandění“ je všeobecně zažitě a většinou k němu není třeba přílišného politického nátlaku – takřka každý je rád, když jeho země vyhraje.

Třetí příčina je ovšem ryze politická. Mnoho nedemokratických režimů má ve svém středu nějaký problém, který se ne vždy daří vyřešit – v Rusku a Číně je to chudoba, v nacistickém Německu to byl antisemitismus, v Československu to bylo omezení základních lidských práv. Z těchto problémů pramení nespokojenost a riziko nepokojů. Prestižní sportovní událost tyto problémy alespoň načas zatlačí do pozadí a chudí a nespokojení mohou na chvíli „zapomenout“. O podobný postup se v současné době pokoušela Brazílie, která vynakládala velké finance na uspořádání Letních olympijských her r. 2016, avšak potýkala se s masovou chudobou, kterou dlouhodobě nezvládá.

V dnešní době je propaganda úzce spojena s komercí. Ze sportu se stává show, která přináší vzrušení, napětí a zábavu. Proto se sledovaností sportu roste komerce a propagace. Slovo propagace užívám záměrně, neboť politická propaganda, která by

---

²⁶ *Ancient Olympic Games*. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Ancient_Olympic_Games [cit. 24. 02. 2016].

²⁷ *1936 Summer Olympics*. In: https://en.wikipedia.org/wiki/1936_Summer_Olympics [cit. 24. 02. 2016].

²⁸ TOMČALOVÁ, Kateřina: *Projevy globalizace v tělesné kultuře*. In: <https://theses.cz/id/wtz6uq/00179766-318199634.txt> [cit. 24. 02. 2016].

měla nějak vyzdvihovat svoje zásluhy a mít z nich politický profit, je ve většině případů opravdu minulostí (tedy v českém prostředí). Proto v současnosti doprovází vrcholový sport spíše než politická propaganda komerce a reklama.²⁹

V našich podmínkách je s propagandou a propagací nejvíc spojen hokej. Politická propaganda byla nezbytná jen do r. 1989, avšak během této doby se rozšířila do několika velkých oblastí, na které v průběhu své diplomové práce poukazuji – na jejich základě je i praktická část mé diplomové práce členěna.

Tou první je propaganda při přijímání hokejových informací ze zahraničí. Zde se tedy jedná o propagandu zpravodajskou. Mezi její prvky patřila opakovaná glorifikace sovětských hokejistů především v utkáních se západními celky, kterou demonstruje v tisku např. finále 2. ročníku Kanadského poháru r. 1981, které Sověti famózně vyhráli. Druhým podobným prvkem bylo zamlčování a zkreslování – k této verzi se sahalo v případě, že očekávaný výsledek zápasu se nedostavil. Pro tento případ uvádím příklad úvodního zápasu katovického šampionátu mezi Polskem a SSSR r. 1976 a finále ZOH v hokeji v Lake Placid r. 1980, kdy se do mezinárodních vztahů zřetelně promítala politická situace – tento příklad zároveň slouží i k třetímu druhu propagandistické demonstrace na mezinárodní úrovni – hanobení a ponižování soupeře. K tomuto manévru se československá média přece jen uchýlovala velice zřídka, ten užívala hlavně sovětská média jakožto rovnocenný soupeř kapitalistické velmoci USA. V československých médiích se tato antiimperialistická propaganda omezovala na jednotlivosti, v tomto případě např. na organizační nedokonalosti v USA organizovaných sportovních událostí, protisovětské projevy západních politiků, které často otiskovala i sportovní periodika.³⁰

Tyto druhy propagandy se týkaly mezinárodních hokejových vztahů a nezhledňují jiné faktory ledního hokeje, které existovaly jen v hokeji Východního bloku. V našich a sovětských podmínkách jedním z těchto faktorů je především emigrace mnoha hráčů. V československém hokeji to jsou např. Vladimír Zábrodský a Augustin Bubník, kteří emigrovali v 60. letech, přičemž Bubník se dokonce stal trenérem finské hokejové reprezentace,³¹ Václav Nedomanský a Richard Farda, kteří prchli r. 1974 přes Švýcarsko a kteří se stali prvními našimi hráči v prestižní soutěži NHL. Jejich

---

²⁹ Tamtéž.

³⁰ *Velký dluh hokejistů. Více bodů než v Innsbrucku, a přece málo spokojenosti!* Stadión, 28, 1980, č. 11, s. 2.

³¹ Zvukový komentář k pořadu *Vídeňská pomlázka*. Kinovsět, cit. 23. 07. 2014 [cit. 20. 4. 2016].

příklad následovali v 80. letech další, mezi jinými Jiří Crha, bratři Peter, Anton a Marián Šťastní, Vítězslav Ďuriš, Miroslav Fryčer, Peter Ihnačák.³² V sovětském případě to byl např. pravý útočník Alexandr Mogilnyj, který uprchl r. 1988 na ZOH v Calgary a stal se prvním sovětským hráčem v NHL, či Sergej Fjodorov, který uprchl na Západ v době konání Her dobré vůle v americkém Seattlu r. 1990.³³ Na všechny tyto hráče se pohlíželo jako na zrádce své vlasti a často byli v tisku očerňováni a jejich památka měla být zapomenuta. I tuto oblast chci probádat. K přiblížení propagandy je ale nezbytné přiblížit ve stručnosti dějiny československého, sovětského a amerického hokeje.

---

³² *Historie ČSLH. Od mušketýrů po velkoklub.* In: <http://www.rozkvetlekonvalinky.estranky.cz/clanky/sportovci/historie-ceskeho-hokeje.html> [cit. 20. 4. 2016].

³³ *Sergei Fedorov.* In: https://en.wikipedia.org/wiki/Sergei_Fedorov [cit. 20. 4. 2016].

3. Světový hokej ve 20. stol.

3.1 Kanadský hokej

3.1.1 Počátky hokeje

Prvky hry, kterou dnes známe jako hokej, se objevovaly již od starověku a každý národ měl hru, která svým způsobem hokeji odpovídala, nicméně hokej samotný se objevuje v Kanadě až v 19. století. První zápas ledního hokeje bývá tradičně datován rokem 1875, kdy se do brány poprvé postavil brankář, a to v utkání na McGillově univerzitě v Montrealu. To už byla sepsána i první hokejová pravidla, která zohledňovala i hru s plochým kotoučkem. Po několika letech a úrazech, kdy puk vylétl ze hřiště, byly vynalezeny mantinely, sítě do branek a pro hráče první ochranné prvky, které se v Evropě objevily až o 50 let později.³⁴

3.1.2 NHL

Kanadský guvernér lord Stanley poté, co viděl úspěchy hokejistů, koupil stříbrný pohár, kterým se začali vítězové jednotlivých univerzitních turnajů odměňovat – a nejstarší ocenění v historii ledního hokeje se stalo skutečností. R. 1917 pak byla založena první hokejová liga – NHL (Národní Hokejová Liga), která se stala nejprestižnější a nejstarší hokejovou ligou vůbec a účinkování v ní je považováno u všech hokejistů za největší triumf kariéry.

Ve 20. letech se k zakládajícím týmům Montreal Canadiens, Montreal Wanderers, Ottawa Senators a Toronto Arenas přidávaly další a další týmy, přestože po Velké hospodářské krizi se rozrod ligy výrazně zpomalil. Ve čtyřicátých letech existovala tzv. Original six, která v NHL existovala takřka 30 let – byly to týmy Montreal Canadiens, Toronto Maple Leafs, Boston Bruins, Chicago Black Hawks, Detroit Red Wings a New York Rangers. Až od r. 1970 byl rozrod ligy tak masivní, že se musela liga rozdělit na východní a západní konferenci. Pod vlivem sovětského hokeje začali kanadští a američtí trenéři zavádět tuhé metody sehrávajícího tréninku, který měl vytvářet úderné formace a který známe i my dnes.³⁵

Existence NHL má jeden velký důsledek – je to natolik prestižní soutěž, že působení v ní považují mnozí hráči za větší triumf než reprezentaci vlastní země na

---

³⁴ *Hokej. Historie*. In: <http://www.hokejisti.estranky.cz/clanky/historie.html> [cit. 20. 4. 2016].

³⁵ MacKINNON, John – McDERMOTT John: *NHL hockey: Oficiální průvodce National Hockey League*. Praha 1999, s. 128.

mezinárodním poli, proto se často stává, že národním celkům chybí ti papírově nejlepší hráči. Do reprezentací bývalého Východního bloku, především do české, slovenské a ruské, tento jev dorazil až v 90. letech, nicméně je již natolik pro hokej typický, že každý trenér národního mužstva včetně trenérů Kanady a USA s tímto jevem musí počítat. Proto také reprezentace Kanady a USA na mistrovství světa nebývají tak reprezentativní jako v evropských zemích, přesto si uchovávají světovou úroveň a jsou evropským celkům vyrovnaným soupeřem.

3.2 Sovětský hokej

3.2.1 Dějiny sovětského hokeje

Ruský, potažmo sovětský hokej je mnohem mladší než kanadský, a dokonce i než český. Verze s kotoučkem, kterou vymysleli Kanadčané, se v SSSR objevila až ve 30. letech, do té doby znal ruský hokej pouze míčkovou verzi, kterou do Petrohradu přinesli angličtí námořníci. Až po II. světové válce Sověti získali první zkušenosti s hokejem od německých zajatců, kteří byli internováni v SSSR a uskutečnili r. 1946 první mistrovství SSSR.³⁶

R. 1954 poprvé startovala Sborná na světovém šampionátu ve Stockholmu a hned získala zlaté medaile poté, co Kolébku hokeje, jak se kanadským reprezentacím někdy přezdívá, nečekaně rozdrtila ve finále 7:2. Tímto rokem začíná se na mezinárodní scéně objevit tým, jehož úroveň trénovanosti a týmový duch se rovnali úrovni americké a nezdá se, že ji i předčí.³⁷ O dva roky později získali první olympijské zlato z celkem osmi. Sovětští hokejisté se stali během 50. let hokejovou velmocí.

V SSSR byly hokejové úspěchy vždy využívány či zneužívány politicky a ekonomicky. R. 1967 po počátcích Pražského jara bylo mocnými v SSSR rozhodnuto přenechat hokejový zápas s ČSSR na MS ve Vídni slabšímu soupeři, nicméně sovětští kapitáni nesouhlasili.³⁸ Naopak provokace Čechoslováků na ledě i v hledišti nakonec vyprovokovaly sovětského obránce Ragulina k bitce, která se z propagandistických důvodů v SSSR nevysílala a diváci ji mohli zhlédnout až po 40 letech.³⁹

---

³⁶ HORVÁTHOVÁ, Lucie: *Kontinentální hokejová liga v kontextu geopolitické strategie Ruska*. Olomouc 2013 (bakalářská práce), s. 14.

³⁷ GUT, Karel – NOVÁKOVÁ, Marcela – PRCHAL, Jaroslav: *Český hokej: oficiální publikace Českého svazu ledního hokeje*. 1. vydání. Praha: Olympia, 1998, s. 41.

³⁸ FIRSOV, Boris v pořadí *Svéráz sovětského hokeje 1. část*. Česká televize 2, 2009 [cit. 20. 4. 2016].

³⁹ RAGULIN, Alexandr (trojnásobný olympijský vítěz) – tamtéž.

V 70. letech Kanad'ané nabídli Sovětům vzájemné zápasy Sborné a týmů NHL. O účasti se hlasovalo v politbyru a Brežněvovým vlivem byla odhlasována účast sovětských hokejistů na 4 utkání v Kanadě a 4 utkání v SSSR.⁴⁰ Kanad'ané Sověty hrubě podcenili a první zápas prohráli drtivě 3:7. Po dlouhé době se setkali s hokejem, který na rozdíl od kanadského sází na týmovost a sehranost týmu, který byl sovětskému hokeji vždy vlastní. Kanad'ané nakonec vyhráli na zápasy 4:3, jeden zápas skončil remízou. Právě tento kontakt se sovětským hokejem v Kanadě ale zapříčinil zavádění týmových prvků a NHL začala zvat k účasti i evropské hráče.⁴¹

V 80. letech byl sovětský hokej na vrcholu. S výjimkou finále v Lake Placid a mistrovství světa v Praze r. 1985 neprohráli Sověti takřka jediný zápas. V této době, kdy hlavní slovo v sovětském hokeji měl trenér Tichonov, byl sovětský hokej skutečně nejlepší. Sověti poráželi nejlepší týmy NHL i všechny soupeře na světových šampionátech. Až rozpad SSSR a exodus hráčů do NHL zapříčinily krach tohoto systému. V 90. letech ruský hokej upadá. Posledním úspěchem byl mistrovský titul r. 1993. Další přišel až r. 2008 a stojí za ním nová hokejová generace, která kombinuje ruský styl hry se zámořskou tvrdou hrou.⁴²

3.2.2 Charakteristika sovětského hokeje

Sovětský hokej byl ve své době natolik vyspělý a natolik ovlivnil světový hokej, že je namístej jej blíže charakterizovat, tím spíše, že po celou dobu existence SSSR představoval hokej výkladní skříň socialismu, kterou této zemi mohl závidět celý hokejový svět.

Prvotním jevem byl paranoidní strach z emigrace hokejistů⁴³ a do Stalinovy smrti tvrdé tresty v případě porážky.⁴⁴ Po Stalinově smrti se situace uvolnila a Sověti vyrazili na první mistrovství světa – již zmíněný šampionát r. 1954.

Typickým jevem sovětské hry byla obrovská trénovanost. Z 80 % procent sovětské týmy tvořili vojáci, zvyklí na tvrdý dril. Jak trenér Anatolij Tarasov, tak trenér Viktor Tichonov prosazovali tvrdou disciplínu. Hokejisty drželi někdy i celé měsíce na soustředění ve sportovních ubikacích a cepovali je. Hráči trénovali až 300 dní v roce

---

⁴⁰ SEILING, Rod (kanadský obránce 70. let) – tamtéž.

⁴¹ JAKUŠEV, Alexandr (trojnásobný olympijský vítěz) – tamtéž.

⁴² TREŤJAK, Vladislav (trojnásobný olympijský vítěz) v pořadu *Svéráz sovětského hokeje 2. část*. Česká televize 2, 2009 [cit. 20. 4. 2016].

⁴³ BELAKOVSKIJ, Oleg (sportovní lékař) – tamtéž.

⁴⁴ SMIRNOV, Vitalij (bývalý předseda MOV) – tamtéž.

a byli takřka neustále pod dohledem, takže museli cvičit až 4x denně. Výsledkem tohoto drilu byl nejsehranější hokejový útok 70. let – Charlamov-Petrov-Michajlov. Tato proslavená formace byla v 80. letech vystřídána hokejovou pěticí, která je považována asi za nejsehranější hokejovou pětku všech dob a kterou hokejoví fanoušci znají velice dobře – útočníci Vladimír Krutov, Igor Larionov, Sergej Makarov (rovněž přezdívaní jako formace KLM), v obraně Alexej Kasatonov a Vjačeslav Fetisov.⁴⁵ Jejich souhra a přesnost na ledě je podle dochovaných záznamů takřka neuvěřitelná. Přesné přihrávky na jeden dotek, často i naslepo, které umožňovaly neuvěřitelně rychlé a dravé útoky, které držely v permanenci všechny brankáře, kteří se proti této formaci postavili do branky. Pro hokejového fanouška jsou tyto kombinace skutečně požitkem. Odvrácenou stránkou však byly drastické metody, které sovětské trenéři (a Viktor Tichonov především) vůči hráčům uplatňovali. Bylo proto zcela logické, že po Gorbačovově přestavbě a glasnosti se hráči těmto tvrdým podmínkám vzepřeli a stáli u počátku úpadku sovětského hokeje a odlivu hráčů do NHL. Po rozpadu této ruské pětky už totiž nemělo smysl bránit ostatním hráčům, pokud se skutečně chtěli zapojit do NHL.

3.3 Československý hokej

3.3.1 První polovina 20. stol

Počátky českého hokeje sahají do konce 19. století. Prvním naším hokejistou byl bezesporu velký průkopník a zakladatel mnohých sportů v českých zemích Josef Rössler-Ořovský. Tento mnohostranný sportovec a organizátor se s hokejem seznámil ve Francii a poprvé ho předváděl na zamrzlé Vltavě r. 1892. Tehdy se ale jednalo o hokej s míčkem, značně odlišný od hokeje pozdějšího, tzv. kanadského.⁴⁶ O dva roky později se pak v tisku objevila vůbec první zmínka: „*Krásná tato hra není nic nového v Praze, hrát se již před lety zde, a sice jak na řece, tak na kluzišti (na pevnině) u Vojenské plovárny. Nyní chopil se jí Bruslařský Závodní Klub, který i match vypsal. Dle došlých zpráv bude se též pěstovati tato krásná, zdravá hra na mnoha místech.*“⁴⁷

R. 1901 je považován za skutečný start českého hokeje. 6. 1. 1901 byl odehrán první ohlášený zápas dvou českých „hockeyových“ mužstev – SK Slavia a BZK Sport hockeyový. Slavia zvítězila 11:4.⁴⁸ Pořád se hraje hokej s míčkem, nicméně od r. 1905

---

⁴⁵ LARIONOV, Igor – FETISOV, Vjačeslav v pořadu *Rudá mašina*. 2014 [cit. 20. 4. 2016].

⁴⁶ JENŠÍK, Miloslav: *Kronika českého hokeje 1894-2000*. Praha 2001, s. 11.

⁴⁷ DRBAL, Robert: *Míč ledový čili hokej*. In: *Sportovní obzor: oficiální orgán Athletic-Clubu*, č. 11-12. Praha Král. Vinohrady. 1894.

⁴⁸ *Kronika českého hokeje 1894-2000*, s. 12.

se objevují i zmínky o nové verzi, kanadské, která se hraje s kotoučkem z tvrzené gumy.

Po založení Mezinárodní hokejové ligy v květnu r. 1908⁴⁹ se k ní v listopadu téhož roku připojily i Čechy – nikoli jako součást Rakouska-Uherska, ale jako nezávislý celek. A počátkem r. 1909 se první česká hokejová reprezentace vydala na svůj první turnaj do francouzského Chamonix. Česká reprezentace si odnesla první zkušenosti s kanadským hokejem, který později u nás definitivně vytlačil hokej s míčkem, zvaný též bandy hockey.⁵⁰ Avšak již o pouhé dva roky později vyhráli Češi první mistrovství Evropy v Berlíně. O rok později v Praze znovu, r. 1913 skončili druzí, ale r. 1914 na mistrovství v Berlíně zvítězili opět.

Meziválečný hokej československé reprezentace dokázal, že v rámci Evropy patří českoslovenští hokejisté ke špičce, avšak na mezinárodním poli se jasně ukázala zaostalost evropského hokeje za americkým. Na prvním poválečném mistrovství světa získali českoslovenští reprezentanti bronz s rekordním skóre 1:31. V tomto a dalších mistrovstvích startovaly za Evropu celky Švédska, Belgie, Švýcarska, Francie, Velké Británie a ČSR, za zámorí pak USA a Kanada.⁵¹

R. 1933 mohl první pražský stadion poprvé hostit mistrovství světa.⁵² Poprvé byly zápasy u nás přenášeny přímo rozhlasovým vysíláním, které přiblížil ze stadiónu slavný reportér a novinář Josef Laufer (1891-1966). Čechoslováci se umístili opět na bronzové pozici. V dalších letech provázely reprezentaci vzájemné spory, které stály v pozadí mezinárodních neúspěchů v Miláně, v Davosu i na velkolepých nacistických olympijských hrách v Garmisch-Partenkirchenu r. 1936, stejně jako o rok později v Londýně. Úspěch zaznamenala reprezentace až na druhém mistrovství světa pořádaném v Praze r. 1938, kde vůbec poprvé v dějinách porazila zámořský celek USA poměrem 2:0 a den po Hitlerových pohrůžkách vůči Československu i Německo.⁵³ Po šampionátu r. 1939 se další uskuteční až o 8 let později.

Až r. 1947 se podařilo v ČSR plně navázat na předválečnou hokejovou činnost. Díky tomu mohl být první poválečný šampionát uspořádán v Praze. Silná divácká motivace stála za četnými vítězstvími československého týmu, který bez jediné porážky

---

⁴⁹ *International Ice Hockey Federation*. In: https://en.wikipedia.org/wiki/International_Ice_Hockey_Federation, [cit. 2. 3. 2016].

⁵⁰ *Český hokej: oficiální publikace Českého svazu ledního hokeje*, s. 19.

⁵¹ Tamtéž, s. 145.

⁵² Tamtéž, s. 29.

⁵³ *Kronika českého hokeje 1894-2000*, s. 100.

prošel do finálové skupiny spolu s Rakouskem, Švédskem a USA. Porážka 1:2 se Švédskem zmrazila všechny naděje na titul, poněvadž nikdo nepředpokládal, že by Švédové prohráli se slabým týmem Rakouska, který předtím Čechoslovákům podlehl 5:13. Přesně to se však stalo – Rakušané zvítězili 2:1, ČSR se pak vítězstvím nad USA 6:1 stala poprvé v dějinách mistrem světa.

O rok později, v lednu 1948 na ZOH ve Svatém Mořici, si Čechoslováci odvezli další veliký úspěch – druhé místo za Kanadou a ve vzájemném utkání první remízu – 0:0. Po tolika porážkách je to vnímáno jako nejúspěšnější utkání vůbec.

R. 1949 se konalo mistrovství světa ve Stockholmu a úspěšní hokejoví reprezentanti dokázali znovu potvrdit svou převahu. Po úvodní porážce se Švédskem následovalo vítězství za vítězstvím, včetně vůbec prvního vítězství nad celkem Kanady 3:2. O finálovém vítězství pak rozhodla výhra československých hokejistů nad švédskými 3:0.

3.3.2 Druhá polovina 20. stol.

Roku 1950 se mělo mistrovství konat v Londýně, ale reprezentace z ruzyňského letiště neodstartovala. Naopak ve vykonstruovaném monstrprocesu byli hráči obviněni z velezrady a odsouzeni do vězení. Ve své diplomové práci se budu zabírat procesem s československou reprezentací podrobněji.

50. a 60. léta se vyznačují hlubokým dlouhodobým útlumem československého hokeje s několika občasnými úspěchy, jakými byl bronz r. 1959 z Prahy či stříbro ze Švýcarska r. 1961.⁵⁴ Zvrat nastal až s koncem 60. let – dobrým příkladem je stříbrná medaile ze ZOH v Grenoblu r. 1968 po vítězství nad SSSR 5:4.⁵⁵ A ČSSR očekává ještě druhý velký úspěch – má pořádat v březnu 1969 mistrovství světa. Co víc by mohlo podtrhnout uvolňující se atmosféru Pražského jara než vlastní šampionát!

Z historického povědomí vychází r. 1969 v hokejových i politických dějinách jako předěl. Důsledky oslav československých vítězství nad Sbornou, které se zvrhly v protisovětské demonstraci a zdemolování kanceláře sovětské letecké společnosti Aeroflot, urychlily normalizaci v ČSSR a politicky definitivně zlomily vaz Alexandru Dubčekovi. Těmto událostem ale předcházely dva zápasy se SSSR, při kterých pro hokejisty platila nepsaná povinnost vítězství za každou cenu. Jak tyto zápasy, tak i jejich důsledky budou přiblíženy ve druhé kapitole týkající se hokejové propagandy.

---

⁵⁴ Tamtéž, s. 206.

⁵⁵ *Olympic 1968 Hockey. USSR-Czechoslovakia* In: <https://www.youtube.com/watch?v=Wn1fw18RPns> [cit. 9. 3. 2016].

Sedmdesátá léta patří bezesporu k nejúspěšnějším v historii československého hokeje. Získal nejvíce medailí v řadě a jména reprezentantů z této doby jsou všeobecně známá – Vladimír Martinec, Jiří Holeček, Josef Augusta, Ivan Hlinka, bratři Šťastní a další.

V prvním triumfu ČSSR po 23 letech, tj. r. 1972, se šest účastníků utkalo ve dvou kolech systémem každý s každým. Českoslovenští hokejisté porazili všechny v obou zápasech, kromě prvního zápasu se SSSR, který skončil remízou 3:3. Nicméně nejdůležitější druhý zápas se Sbornou, kde nastupoval mj. i slavný brankář Tretjak, skončil československým vítězstvím 3:2. Sověti mohli podesáté v řadě zvítězit. Nestalo se. Umění brankáře Holečka zajistilo nakonec vítězství a MS 1972 se stalo prvním československým triumfem, na kterém neprohráli českoslovenští hokejisté jediný zápas.⁵⁶ Aby bylo předejito případným demonstracím a nepokojům, které byly ještě v čerstvé paměti, byly vypracovány podrobné instrukce, které měly v zemi udržet klid. Protože to bylo učiněno především kvůli západním návštěvníkům, věnují se těmto opatřením rovněž níže.

Hokejový rok 1976 měl být doplněn kromě ZOH v Innsbrucku ještě o dvě hokejové události – MS v Katovicích (8. – 25. dubna) a vůbec poprvé uspořádaný Kanadský pohár konaný od 2. do 16. září 1976 v Montrealu, Torontu, Philadelphii, Winnipegu, Ottawě a v Québecu.

Na katovickém mistrovství byli diváci, mezi nimiž nechybělo mnoho Českoslováků, svědky první senzace tohoto mistrovství. Sověští hokejisté překvapivě prohráli s Poláky 4:6. Českoslovenští hokejisté na druhé straně neprohráli na celém šampionátu jediný zápas. Porazili Polsko, Švédsko, Finsko, USA, a nakonec i SSSR. Ten jediný vzal remízou v druhém vzájemném zápase Čechoslovákům bod.⁵⁷ I tak se jedná o další veliký úspěch československých hokejistů, na který pak navázal i úspěch z Kanadského poháru, odkud si českoslovenští reprezentanti odvezli stříbrné medaile.

Nebyl to poslední úspěch československé reprezentace. Roku 1977 se konal šampionát ve Vídni, kde na československé hokejisty před deseti lety medaile nezbyla. Přes úvodní úspěchy přišel debakl 1:6 se Sbornou, avšak další vítězství udržela československý tým ve hře o medaile. Tento turnaj byl poněkud zvláštní, protože při něm nerozhodovaly úspěchy československých hokejistů, ale neúspěchy jiných mužstev.

---

⁵⁶ *Kronika českého hokeje 1894-2000*, s. 257.

⁵⁷ *Český hokej: oficiální publikace Českého svazu ledního hokeje*, s. 64.

Díky dvěma porážkám SSSR od Švédska obhájili Čechoslováci titul.⁵⁸ To ale byl na dlouhou dobu poslední zlatý úspěch naší reprezentace. Kromě šampionátu v Praze r. 1978, kde byl sovětský tým poražen v prvním vzájemném zápase 6:4, nedokázali Čechoslováci hlavního hokejového soupeře ani jednou porazit. Až do mistrovství v Praze r. 1985.

MS 1985 je doposud posledním mistrovstvím, které československá reprezentace vyhrála doma. Na úvod přišla tři vítězství nad Finskem a mužstvy reprezentujícími oba německé státy. Pak přichází porážka 1:3 s celkem USA, remíza s Kanadou 4:4 a vysoké vítězství nad Švédskem 7:2. Poslední zápas se Sbornou skončí drtivou prohrou 1:5. Ve druhém finálovém zápase s tímž týmem však nepochopitelná chyba brankáře Myškina, který při výjezdu z branky uklouzl, umožnila Vladimíru Růžičkovi vstřelit první gól zápasu. Čechoslováci díky němu vyhráli 2:1.⁵⁹ Následují další vítězství – nad USA 11:2 a pak poslední finálový zápas s Kanadou. Podobně jako v témže městě před 26 lety dostali Kanadáné gól do prázdné brány a prohráli 5:3.⁶⁰

Následující šampionáty signalizovaly, že československý hokej se dostával do těžkých problémů. Přestal být pro další týmy a zejména pro celek SSSR hrozbou – až do listopadu 1989 sovětský tým neporazil a nezískal nikdy lepší medaili než bronzovou – na mistrovství ve Vídni r. 1987 a ve Stockholmu r. 1989.⁶¹

---

⁵⁸ Tamtéž, s. 72.

⁵⁹ *IIHF WC 1985 Československo – SSSR*. In: <https://www.youtube.com/watch?v=kaHgROIvK4> [cit. 23. 3. 2016].

⁶⁰ *IIHF WC 1985 Československo – Kanada*. In: <https://www.youtube.com/watch?v=gTMYOBC8YJc> [cit. 23. 3. 2016].

⁶¹ *Český hokej: oficiální publikace Českého svazu ledního hokeje*, s. 176.

4. Srovnávací analýza vybraných utkání

4.1 Série století – 8 zápasů SSSR a Kanady (NHL) v září 1972

První kapitolu této části diplomové práce tvoří tzv. Série století, což je série osmi zápasů mezi týmem Kanady, reprezentovaným hráči NHL, a SSSR. Pro větší přehlednost se budu věnovat zápasům jednotlivě; nejprve jejich průběhu a poté reakci v tisku na daný zápas. Zdrojem budou jak v Úvodu zmíněná periodika, tak i archivní záběry všech osmi zápasů, které se dochovaly a rovněž i vzpomínky hráčů, kteří v těchto zápasech hráli.

4.1.1 Myšlenka Série a její realizace

Po dlouhá desetiletí existence ledního hokeje byly zámořský a evropský hokej takřka hermeticky odděleny. Zámořskému světu dominovala zcela jasně NHL, v Evropě vítězili na všech frontách Sověti, jen čas od času „vystřídání“ jiným evropským týmem. Tato izolovanost se ještě umocnila r. 1970, kdy měla Kanada pořádat mistrovství světa v ledním hokeji. Kanadská hokejová federace se logicky snažila prosadit start hráčů z NHL v reprezentaci. Tito hráči měli však statut profesionálů, zatímco, alespoň oficiálně, všichni evropští účastníci platili za amatéry. Předseda mezinárodního olympijského výboru Avery Brundage pohrozil, že kdo by proti profesionálům z NHL nastoupil, ztratil by amatérský statut a nemohl by startovat na Zimních olympijských hrách v Sapporu r. 1972. Mezinárodní hokejová federace, která již se startem profesionálů z NHL souhlasila, narychlo svůj souhlas odvolala. Kanada se na protest, že za tým SSSR stejně startují profesionálové, kteří jsou amatéry jen papírově, přestala po následujících 6 let účastnit všech olympiád a mistrovství světa.

Od té doby však celým hokejovým světem hýbala otázka, kdo je vlastně lepší. Zda Sověti, kteří na šampionátech doslova „válcovali“ jednoho soupeře za druhým, či kanadští profesionálové z NHL, nejstarší a nejprestižnější hokejové soutěže vůbec. Po odchodu starých sovětských trenérů Arkadije Černyševa a Anatolije Tarasova z vedení se na jejich místo dostali trenéři Boris Kulagin a Vsevolod Bobrov, kteří byli myšlenkou první vzájemné konfrontace těch nejlepších více nakloněni. Pro myšlenku byly získány politické špičky obou zemí, tj. Kanady a SSSR, a na mistrovství světa v Praze

v dubnu 1972 byl dohodnut časový plán a harmonogram osmi zápasů. Měly se odehrát ve dnech 2., 4., 6., 8., 22., 24., 26. a 28. září 1972. První čtyři se měly odehrát v Montrealu, Torontu, Winnipegu a Vancouveru, druhé čtyři v Paláci sportu v Lužnicích v Moskvě. Po těchto zápasech mělo být jasné, kdo je ve světovém hokeji ten nejlepší. Je ironické, že tyto zápasy byly dohodnuty na šampionátu, kde tým SSSR přišel po devíti letech o svou neporazitelnost.⁶²

Ze vzpomínek hráčů plyne, že obě strany braly sérii jako souboj jejich systémů, jako jednu z nečekaně se objevivších front studené války. Potvrzují to výpovědi Vladislava Treťjaka, který v Sérii století strážil sovětskou branku: „*Bylo nám sděleno, že jsme mistři světa a že víme, co je naším úkolem.*“⁶³ Boris Michajlov, člen obávané sovětské formace Michajlov-Petrov-Charlamov: „*Byl to souboj dvou systémů – kapitalismu a komunismu.*“ Jak dodává autor publikace *Cold war* Roy MacSkimming: „*Muselo to být něco víc, než jenom 8 přátelských utkání, když jste věděli, že se jedná o zemi, jejíž jaderné hlavice jsou namířeny na vaše města a na váš domov. I Kanadáné pod vlivem Američanů vnímali Sovětský svaz jako nepřítele.*“⁶⁴

4.1.2 První utkání v Montrealu 2. 9. 1972

Přestože hráči obou stran vnímali tato střetnutí jako něco víc než jen hokej, pravdou je, že hráči NHL své sovětské soupeře hrubě podcenili. Největší hvězda NHL Bobby Orr, který další ironií osudu nenastoupil pro zranění ani do jednoho zápasu, se pochybovačně vyjádřil o Sovětech, že nevěří, že by mohli vyhrát jediný zápas. Kanadáné začali trénovat až dva týdny před prvním zápasem, zatímco sovětský trenér Kulagin se o své svěřence staral již od července.⁶⁵

Díky záznamu celého zápasu, který je dostupný online, je od počátku z kanadské hry patrný despekt vůči sovětským soupeřům. Tím spíše, že již ve 30. vteřině otevřel skóre jeden z nejslavnějších kanadských hokejistů všech dob – Phil Esposito (1:0). V čase 06:20 zvýšil náskok Paul Henderson (2:0) a vypadalo to, že kanadské sebevědomí skutečně bylo oprávněné. Příčinou těchto úspěchů byl zřejmě fakt, že Sověti jed-

---

⁶² *Série století 1972: Osm zápasů, které navždy změnilly světový hokej.* In: <http://www.ceskatelevize.cz/sport/hokej/sp-v-hokeji/340068-serie-stoleti-1972-osm-zapasu-ktere-navzdy-zmenily-svetovy-hokej/> [cit. 28. 3. 2017].

⁶³ Vladislav Treťjak v pořadu *Cold War on Ice* [cit. 28. 3. 2014].

⁶⁴ Roy MacSkimming v pořadu *Cold war on Ice* [cit. 28. 3. 2014].

⁶⁵ *Profesionálové proti Rudé mašině. Série století 1972 změnila hokejový svět.* In: <https://www.sport.cz/hokej/ostatni/clanek/435026-profesionalove-proti-rude-masine-serie-stoleti-1972-zmenila-hokejovy-svet.html> [cit. 28. 3. 2017].

nak neznali pravidla NHL, podle kterých kanadští rozhodčí Gagnon a Lee pískali, jednak si zvykali na užší stadion (stadion NHL má rozměry 26 x 60 m, stadion evropský 30 x 61 m)⁶⁶. Avšak poté, co se adaptovali, se průběh hry rychle změnil. Za pět minut snížil Jevgenij Zimin (2:1) a o dalších 6 minut později (17:28) vyrovnal Vladimír Petrov (2:2). Jak vzpomíná zpětně jeden z hráčů Brad Park: „*Vedli jsme 2:0 a já jsem si říkal: ‚To vážně bude ‚pohodička‘. Na konci třetiny to však bylo 2:2. Můj kolega v obraně Gary Bergman se ke mně naklonil a zeptal se: ‚Jak to vidíš?‘ A já jsem odpovídal: ‚Kamaráde, máme problém.‘ A on řekl: ‚To teda, ti nás přejedou, jsou ve formě. A my jsme v maléru.‘*“⁶⁷ Teprve tady Kanadčané vyhodnotili situaci správně, protože ve třetí minutě 2. třetiny Valerij Charlamov otočil skóre (2:3), o osm minut týž hráč zvýšil na dvoubrankový rozdíl (2:4). Ve třetí třetině se podařilo Bobbymu Clarkovi snížit na 3:4, avšak během následujících 5 minut skórovali Boris Michajlov (3:5), Jevgenij Zimin (3:6) a Alexandr Jakušev (3:7). Na konci zápasu svítil na kostce nad ledem pro diváky jen těžko uvěřitelný nápis *Visiteur – Canada 7:3*. V dusném tichu opustili zdrcení Kanadčané urychleně stadion a sovětským vítězům ani nepodali ruce.⁶⁸

Československý sport v článku *Premiéra s profesionály dopadla jako Stockholm 54* hledá zřetelné paralely k prvnímú vzájemnému střetnutí hráčů Kanady a SSSR na finále r. 1954. Tehdy zvítězila Sborná 7:2. Časopis ironicky dodává, že „*se o gól polepšili*“. Zřetelný odkaz na komerci a „kapitalismus“ tohoto utkání je v poznámce, že se Kanadčané chtěli před vlastním, „*dobře platícím*“ obecnstvem vytáhnout. Odsudek, že Kanadčané se hlavně perou a nehrají hokej, je pak obsažen v poslední větě, podle které „*o boxing přece nejde*“. Jinak článek sumarizuje utkání. Nechybějí soupisky, seznam vstřelených branek a ohlasy po utkání. Z článku tedy číší trochu škodolibá radost, že ti pyšní a prý nejlepší dostali zaslouženě naloženo.⁶⁹

Rudé právo napsalo článek velice obdobný článku v *Československém sportu* včetně připomínek 18 let starého finále. Nebylo ovšem tolik ironické jako zmíněný časopis. Články v obou periodických jsou velice stručné, což je zapříčiněno tím, že

---

⁶⁶ *Powerplay magazin. Ledová plocha*. In: <http://ppm.powerplaymanager.com/cs/pp-magazin-clanek.html?data=cs-8217-article-ledova-plocha> [cit. 28. 3. 2017].

⁶⁷ Brad Park v pořadu *USSR-Canada Summit Series 1972 game 1 part 2*. In: <https://www.youtube.com/watch?v=BWXwb15Rxxg> [cit. 5. 4. 2017].

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ *Premiéra s profesionály dopadla jako Stockholm 54...* Československý sport, XX, 1972, č. 208, s. 5.

v Mnichově tou dobou vrcholily Letní olympijské hry, kterým se *Rudé právo* i *Československý sport* věnovaly ve svých sportovních rubrikách přednostně. Články jsou si navíc velice podobné – ohlasy jsou prakticky stejné, včetně dotazovaných.⁷⁰ Československých novinářů nebylo v Kanadě mnoho a informace tedy posílali všem československým sportovním relacím najednou.

Západní tisk, mezi kterým o zápase nejvíce psal *Montreal Gazette*, nešetří chválou na sovětské hráče. Chválí jejich převahu, která byla patrná ve všech oblastech. Cituje Harryho Sindena, podle kterého „*nás přehráli ve všem. V bránění, střelbě i přihrávkách.*‘ *Mohl dále dodat, že v osobních soubojích, bránění vpředu i vzadu a sportovním chování.*“ Zřejmá narážka na ve hře uplatňovanou kanadskou tvrdost, která byla zřejmě i pro kanadské fanoušky přílišná, tím spíše, že nevedla ke kýženému efektu. Chválí pohyblivost sovětských hokejistů, kteří se během hry vůbec nezastaví, ale neustále bruslí. Dále cituje i brankáře Drydena, podle kterého „*jsme po vyrovnání vůbec nehráli naši hru. Zpanikařili jsme – někdy se po puku vrhalo všech pět mužů v poli.*“⁷¹ Pro Kanadany je tato porážka natolik pokořující, že v dalším průběhu článku zpochybňují i samotnou vhodnost hokejové přípravy hráčů NHL, kteří zřejmě nedostatečně cvičí. Kritice neunikají ani jednotliví hráči jako Yvan Cournoyer, Brad Park, Don Awrey. Při této kritice nešetří pisatel tvrdými odsudky (*Cournoyer bloudil hřištěm bezcílně jako korek v oceánu, [...] Charlamov minul naše těžkopádné „milionáře“ až trapně jednoduše*). Teprve poté se čtenáři seznamují i s průběhem zápasu, během kterého je rovněž poukazováno na chyby hráčů a na konci je pak připomenuto, že ostudu dovršili Kanadané tím, že opustili hřiště a nepotřásli rukou svým přemožitelům.

V tomtéž čísle je však zároveň i vyjádřena naděje, že přes lekci, kterou Kanadané dostali, je pořád šance na zvrát. Stačí douška v jiném článku téhož čísla, že „*my bychom nejednali stejně*“ a že „*tým je pořád ten nejlepší na světě*“. Jak se později v dalších kapitolách ukazuje, názor, že Kanadané jsou nejlepší, přetrvával přes všechny neúspěchy a porážky. Vrchol uznání je, že „*oni [soupeři] umí taky tuto hru.*“⁷²

Kritika v kanadském listu je sžíravá a tvrdá, ale zároveň je to jakýsi symbol toho, že kanadský tisk reaguje značně impulzivně, živě a emotivně, na hony odlišně

---

⁷⁰ Úspěch sovětského hokeje v Kanadě. SSSR poráží profesionály 7:3. *Rudé právo*, 1972, č. 9 / 4, s. 7.

⁷¹ BURKE, Tim: *They beat us almost everywhere – Sinden*. *The Montreal Gazette*, 1972, č. 9 / 4, s. 14.

⁷² BLACKMAN, Ted: *A dark day: Sept. 2, 1972; when pride turned to trauma*. *The Montreal Gazette*, 1972, č. 9 / 4, s. 13.

od zkontrolovaného a zcenzurovaného článku v našich podmínkách. Protože však utkání se vyvíjelo v intencích, v jakých si toho žádal i Východní blok, výpovědi samotné a obsah včetně doplňků se moc neliší. Tisk a výpovědi obou dvou stran se začne lišit až v dalších zápasech, především pak v zápasech v Moskvě.

4.1.3 Druhé utkání v Torontu 4. 9. 1972

Ke druhému utkání nastoupily oba celky v Torontu o další dva dny později. Toto utkání je zajímavé i tím, že v něm nastupuje i československý emigrant dlouhodobě žijící v Kanadě – Stan Mikita, rodným jménem Stanislav Gvoth. Poněvadž však odjel z ČSR legálně v pouhých 8 letech a nestal se jedním z mnoha politických utečenců, nebyla jeho účast v zápase nikterak zamlčována.

Sověti byli opět pečlivě připraveni, nicméně bylo zcela zřejmé, že kanadský tým už neznámé soupeře z Východu nepodceňuje. Celé utkání Kanadčané pozorně brání, především ve středním pásmu. Zkušenost mnoha československých i jiných hokejistů zdůrazňují, že v zápasech se SSSR je nejdůležitější přežít úvodní veliký nápor, který trvá zhruba první třetinu. Udrží-li si soupeř čisté konto, má napůl vyhráno. A přesně tento trend Kanadčané aplikují. Z dochovaného záznamu je vidět velice pečlivá defenziva kanadského týmu, díky které Kanadčané v první třetině vůbec neinkasují. Na rozdíl od předešlého zápasu, kde rychlý dvoubrankový náskok domácí ukořizoval, tento začátek je pro ně mnohem nadějnější. Po bezbrankové první třetině tedy začíná druhá. Kanadčané stále pečlivě brání střed, z něhož čas od času vyráží k protiútokům. Hrají velice tvrdě a je zjevné, že sovětský tým s takovou tvrdostí nepočítal. Podobně jako byli Kanadčané v prvním zápase zaskočeni sovětskou souhrou, jsou Sověti zaskočeni v zápase následujícím kanadskou tvrdostí.

Ve 28. minutě nejlepší kanadský hokejista Phil Esposito otevírá z rychlého protiútku skóre (1:0). Do konce třetiny se nezmění už ani výsledek, ani styl hry. A podobně důsledně nakonec brání Kanadčané i po zbytek zápasu. Ve 2. minutě třetí třetiny zvýší náskok Yvan Cournoyer (2:0) a teprve poté se podaří Alexandru Jakuševovi ve 46. minutě snížit (2:1). To však je z hokejek Sovětů vše. Již o minutu později navrátí Kanadě dvougólový rozdíl Peter Mahovlich (3:1) a o další dvě minuty skóruje jeho bratr Frank. Kanada vítězí po zcela rozdílném výkonu ve 2. utkání zaslouženě 4:1.⁷³

---

⁷³ *USSR-Canada Summit Series 1972 game 2 part 1.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=KFkOk2Aqh-0> [cit. 5. 4. 2017], *USSR-Canada Summit Series 1972 game 2 part 2.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=9fKifV9sXgI> [cit. 5. 4. 2017].

V *Československém sportu* nenalezneme ani po tomto utkání nějakou jednoznačnou chválu na to, že by Kanadáné hráli lépe. Časopis místo toho poukazuje na jejich přílišnou tvrdost, která jim prý tento zápas vyhrála. Dává vývoj zápasu opět do souvislosti s utkáními r. 1954 a r. 1955, kdy kanadská tvrdost na dalším šampionátu přinesla týmu Javorového listu⁷⁴ vítězství 5:0. Avšak další informace k tomuto utkání čtenář nenajde. Je zde samozřejmě zaznamenaná soupiska a základní informace k zápasu, ale podrobnější rozbor k tomuto utkání chybí. Sovětská prohra je omluvena tím, že během aklimatizace bývají 4. a 5. den pobytu nejtěžší (toto utkání se hrálo 5. den po příjezdu). A rovněž je omlouván Charlamov i za to, že se dotazoval rozhodčích, proč byl ve třetí třetině vyloučen jeho spoluhráč Cygankov. Ovšem *Československý sport* nezmiňuje jednu důležitou věc, která nepřímo podtrhuje tendenčnost článku. Namítat něco proti vyloučení může jen kapitán týmu. Valerij Charlamov neměl právo protestovat (kapitánem sovětského týmu byl Viktor Kuzkin) a byl vyloučen v souladu s tamějšími pravidly. Kromě toho způsob, jakým se dotazoval, hraničil s drzostí, neboť zblízka najel do rozhodčího a lehce do něj hokejkou dloubl. Z porovnání článku a záznamu tedy vyplývá, že *Československý sport* měl za úkol zamlčet jisté informace o vývoji zápasu.⁷⁵

Na rozdíl od *Československého sportu* připomíná *Rudé právo* i účast Stanislava Mikity ve druhém střetnutí.⁷⁶ Tento deník se pak k druhému zápasu rovněž vrací. I on poukazuje na tvrdou hru kanadských hráčů, která podle jejich mínění někdy skutečně byla za hranou. Na rozdíl od *Československého sportu* touto tvrdostí však nezdůvodňuje sovětský neúspěch na hřišti, naopak chválí velice dobře připravenou defenzivu, která Sovětům takřka nic nedovolila. I zde se však ozve nářek na nespravedlivé vyloučení Valerije Charlamova. Opět je představen pouze jako hráč, který se slušně zeptal, ale kterému nebyla podána slušná odpověď.⁷⁷ Avšak poněvadž se tento zápas hrál po masakru izraelské olympijské výpravy na LOH v Mnichově, je hlavní pozornost tohoto čísla věnována popisu této tragédie. Zápasu Kanady a SSSR je věnována pouze krátká pasáž.

---

⁷⁴ V hokejové terminologii se hráči Javorového listu miní kanadští reprezentanti podle nejčastějšího symbolu na svých dresech.

⁷⁵ Kanada (NHL) – SSSR 4:1 (0:0, 1:0, 3:1). *Československý sport*, XX, 1972, č. 210, s. 1, 3.

⁷⁶ Kanada mění sestavu. *Rudé právo*, 1972, č. 9 / 5, s. 7.

⁷⁷ Druhý zápas vyhráli profesionálové. *Rudé právo*, 1972, č. 9 / 6, s. 7.

Kanadský tisk, opět zastoupený *Montreal Gazette*, nepřímo potvrzuje tvrdost Kanadčanů, nad kterou si posteskla československá periodika a která měla být strategickým tahem kouče Sindena, jak obstát proti sovětským hráčům. Článek v překladu nadepsaný „*Už se nečervenáme*“ dokládá, že zvýšená tvrdost byla součástí taktiky, avšak není to nic, co by bylo pro kanadský hokej nějak netypické. To z článku vyznívá rovněž. Kanadčané se nad tvrdostí svého hokeje nikterak přílišně pozastavují, natolik je pro ně obvyklá. *Československý sport* naopak na kanadskou tvrdost poukazuje až přílišně a dává ji do souvislosti s porážkou SSSR.

K situaci s vyloučením Valerije Charlamova nutno podotknout, že kanadský list přináší zcela odlišnou zprávu o tom, jak se Charlamov choval. Charlamov do rozhodčího podle článku strčil (což zcela souhlasí s tím, co je patrné v záznamu a čeho si všimli i komentátoři) a ostře protestoval proti vyloučení spoluhráče Genadije Cyganova. Nic jiného než vyloučení na 10 minut za nesportovní chování nemohlo následovat. Jinak se článek zabývá z větší části popisem utkání, které v *Československém sportu* bohužel chybí.⁷⁸

Ze shrnutí k této podkapitolce je tedy patrné, že v případě Série století dostal *Československý sport* i *Rudé právo* za úkol zřejmě zadržet jisté informace, které by na sovětské hokejisty mohly vrhat špatné světlo v očích československých čtenářů.

4.1.4 Třetí utkání ve Winnipegu 6. 9. 1972

Toto utkání je vlastně první, ve kterém už nemůže jedna strana druhou překvapit. Sověti ukázali svou úžasnou souhru, Kanadčané svou tvrdost. Na obě výhody je soupeřův tým dobře připraven. Kanadský tým se již v první minutě dostává do vedení (1:0), avšak již za další dvě minuty srovnává obávaná formace Michajlov-Petrov-Charlamov (1:1). Hned od počátku dochází v utkání k četným srážkám a fyzickému napadání, kterému se tentokrát již nevyhýbá ani jedna strana. Přes sovětskou převahu a souhru se kanadskému brankáři Tonymu Espositovi daří držet vyrovnaný stav a ke konci 1. třetiny se kanadský tým dokonce dostává do vedení zásluhou Jeana Ratellea (2:1). Úspěšní jsou Kanadčané i na počátku 2. části – v čase 24:19 využije chyby v obraně Phil Esposito a dorážkou z mezikruží zvyšuje náskok (3:1). Kanadčané hrají opět velice tvrdě, ale jejich síla tentokrát není využívána konstruktivně, a to ani tehdy, když mají možnost přesilovky. Naopak po chybě v rozehrávce ujíždí na konci 33. minuty Valerij Charlamov a snižuje na rozdíl jednoho gólu (3:2). Za necelou minutu však

---

⁷⁸ BLACKMAN, Ted: *Hey! We're not so red-faced now*. The Montreal Gazette, 1972, č. 9 / 5, s. 1, 37.

Kanad'ané opět bodují, když po podobné chybě na opačné straně zvyšuje na 4:2 Paul Henderson. Za další dvě minuty padne další gól – ránu od modré tečuje zřejmě jeden z kanadských hráčů a nechtěně připisuje Sovětům další bod (4:3). Oboustranně vypjatý zápas je neustále provázen dalšími ranami a fauly, kterých se dopouští hráči obou stran. Čtyři minuty po kontaktním gólu vyrovnává po rychlé kombinaci na jeden dotek Alexander Bodunov. Druhá třetina končí za stavu 4:4. Navzdory dalším srážkám, faulům a šancím, při jejichž zastavování museli často vypomoci i spoluhráči, pak toto skóre platí po zbytek zápasu.⁷⁹

Zřejmě vlivem pozitivního vývoje zápasu ve prospěch sovětského týmu není *Československý sport* v hodnocení vývoje zápasu nikterak „ubližený“. Pozitivně hodnotí pískání obou rozhodčích, kteří podle nich prý pískali objektivně (podle záznamu utkání lze říct, že v tomto bodě se článek shoduje s tím, co bylo na ledě vidět). Pochvaly se dočká i čtvrtá sovětská formace, která se důsledně zapojí do hry a která stojí i za vyrovnáním na 4:4. Opět zde však není příliš detailního popisu samotného utkání, pouze celkové zhodnocení celého utkání jako takového.⁸⁰ Protože však se v utkání neudálo nic, co by sovětské hráče stavělo do špatného světla, nebylo nutné informace k zápasu jakkoli upravovat.

Rudé právo mělo k zápasu tematicky velice podobný článek, jaký přinesl *Československý sport*. Pochvala rozhodčích je v něm obsažena právě tak jako v prvně jmenovaném deníku, stejně jako informace o útočné formaci Lebeděv-Anisimov-Bodunov. Přináší však více informací i k neproměněným sovětským šancím, díky kterým mohl tým SSSR zápas zvrátit.⁸¹ Opět nebylo zapotřebí ani zde jakkoli cenzurovat vývoj utkání.

Montreal Gazette po tomto utkání ve svém článku chválí zejména brankáře Treťjaka, který by mohl podle slov střelce Paula Hendersona „*nastoupit kdekoli v NHL*“. Nicméně místo zdůraznění chvály sovětského týmu, který se dokázal zvednout a vyrovnat, poukazuje kanadský tisk spíše na vlastní chyby a neproměněné šance, které Sovětům umožnily srovnat stav. Nikoli jejich schopnost, ale spíše kanadská neschopnost. Velice dobře to ilustruje pasáž, ve které se píše, že v jednu chvíli kanadské převahy „*se sovětsí hráči změnili v unavené účastníky pochodu na Rudém náměstí*“.

---

⁷⁹ *USSR-Canada Summit Series 1972 game 3 part 1*. In: <https://www.youtube.com/watch?v=aYnveE-DunfQ> [cit. 5. 4. 2017], *USSR-Canada Summit Series 1972 game 3 part 2*. In: <https://www.youtube.com/watch?v=J-PcEuAeOkw> [cit. 5. 4. 2017].

⁸⁰ *Kanada (NHL) – SSSR 4:4 (2:1, 2:3, 0:0)*. *Československý sport*, XX, 1972, č. 212, s. 1, 7.

⁸¹ *Spravedlivá remíza*. *Rudé právo*, 1972, č. 9 / 8, s. 7.

Nicméně zde není připomenuto, že se Sověti z této dočasné apatie dokázali vykřesat a udělat něco se skórem. Avšak podobně jako v obou českých periodicích je i zde pochválena formace Lebeděv-Anisimov-Bodunov, která týmu SSSR dopomohla k vyrovnání. Jinak však dotázaní hráči ve článku vyjadřují opět naději, že Sérii století na konec vyhrají.⁸²

Jak jsem předpokládal, poněvadž v tomto zápase nedošlo k žádné události, která by musela být nějak retušována či záměrně opomenuta, údaje k zápasu se na obou stranách se od sebe příliš neliší. Každá strana v tomto případě jen chápe vývoj utkání ze svého hlediska.

4.1.5 Čtvrtý zápas ve Vancouveru

Do čtvrtého utkání hraného 8. září 1972 v hale Pacific Colosseum ve Vancouveru vstupují Kanadčané se silnou motivací po výhře. Vzhledem k dosavadnímu vývoji potřebují Kanadčané vyhrát. Podle dochovaného záznamu si obě strany vyměňují pozoruhodné dárky – kanadští hokejisté dostávají matrjošky a sovětsí zase kanadské pamětní medaile. Do zápasu však vstupují nekonečně lépe Sověti. Již v úvodu využívají přesilovku za faul Billa Goldsworthyho. Ránu Vladimira Lutčenka tečuje Boris Michajlov a otevírá skóre (0:1). Za dalších 5 minut Boris Michajlov znovu tečuje ránu Vladimira Lutčenka opět při využití přesilovky při vyloučení Billa Goldsworthyho (0:2). Dva nečekané sovětské góly poznamenají kanadský tým po zbytek zápasu, který nápadně připomíná průběh prvního střetu v Montrealu. Do konce třetiny se jen výjimečně dostanou do šance. Až v 6. minutě 2. třetiny Kanadčané snižují zásluhou Gilberta Perreaulta (1:2). Viditelně ožijí, avšak v zoufalé snaze útočit se otevírá jejich obrana, čehož využívá Jurij Blinov a za pouhých 57 vteřin znovu zvyšuje na dvoubrankový rozdíl (1:3). Kanadčané se opět bezhlavě snaží útočit a opakují četné chyby v obraně. Z další takové chyby zvyšuje na 1:4 Vladimir Vikulov a Sověti vůbec nejeví známky únavy. Naopak – kanadský brankář Ken Dryden čelí drtivému množství střel. Přes kanadské snížení na 2:4 zásluhou Billa Goldsworthyho jsou Sověti jasně lepší, Kanadčanům neumožňují více než zmatené útoky a kouskovanou hru. Na 2:5 zvyšuje při ukázkové souhře tří nehlídaných útočníků Vladimir Šadrin. Vyčerpaným Kanadčanům se podaří v 59. minutě zkorigovat tvrdou ranou Dennise Hulla stav. Kanada –

---

⁸² *Game 3 a saw off! Them 4, Us 4 in Winnipeg.* Montreal Gazette, 1972, č. 9 / 7, s. 1, 34.

SSSR 3:5.⁸³ Ze 4 utkání, ve kterých Kanadáné předpokládali 4 drtivá vítězství, vyhráli Kanadáné jen jeden, dvakrát prohráli a jednou remizovali. Z dochovaného záznamu je patrné znechucení domácích fanoušků, kteří pískali a bučeli na své reprezentanty. Jejich chování přimělo Phila Esposita k několika větám, které díky vývoji dalších moskevských zápasů vešly do historie: „*Nemohu uvěřit tomu, že na nás lidé doma bučí. Ano, vydělávám peníze v USA, ale mou vlastí je Kanada a já budu hrát na 150 procent, abych jí zaručil vítězství.*“⁸⁴

Československý sport se k průběhu utkání opět jednoznačně nevyjadřuje. Ve svém článku k zápasu se jedná vlastně o citaci kanadských periodik, která o zápase něco psala, stejně jako cituje trenéry obou stran – Harryho Sindena a Vsevoloda Bobrova. Na adresu sovětských hráčů podle článků pěly chválu všechny kanadské deníky, tedy alespoň citované (*Vancouver Sun*, *Montreal Star*, *Montreal Evening*). Podle článku vyjadřuje „zamilovanost“ k hokeji kouč Sinden, zatímco Vsevolod Bobrov se k utkání s Kanadany vyjadřuje pouze v obecné rovině, že jsou pro sovětské hokejisty dobrou školou. K průběhu utkání se kromě obvyklé rekapitulační statistiky nepíše nic. Ale protože se v utkání nepřihodilo nic, co by muselo být nějak vyretušováno, není ani v *Československém sportu* žádná informace zamlčena.⁸⁵

Rudé právo popsalo zápas obšírněji, lépe přiblížilo i jeho průběh. To, co *Československý sport* napsal do jediné statistiky, rozebral ve svém článku k zápasu podrobněji. Co se však ohlasů k utkání týče, jsou zcela shodné s ohlasy v *Československém sportu*. Je opět patrné, že utkání přihlíželi novináři, kteří zpravili posléze oba deníky. Co se obsahu reportáže samotné týče, odpovídá ve všem reportáži z *Československého sportu*. Ani zde není něco zatajeno, protože v utkání samotném nebylo co zatajovat.⁸⁶

V západním tisku přináší *Montreal Gazette* (naštěstí jedno z periodik, které *Československým sportem* citováno nebylo) článek s opačnými hodnotícími značenkami. Jak prohlašují hráči, zatímco doposud byla čest Kanadu reprezentovat, nyní je to hanba. Nejedná se však o reakci na porážku, nýbrž o reakci na to, že Kanadáné odvrhli své hokejové zástupce, právě v duchu Espositova výše zmíněného citátu. Hráči

---

⁸³ *USSR-Canada Summit Series 1972 game 4 part 1.* In: https://www.youtube.com/watch?v=Z_8LXXF5xj0 [cit. 6. 4. 2017], *USSR-Canada Summit Series 1972 game 4 part 2.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=9PDxzSQMxU8> [cit. 6. 4. 2017].

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ Po „poločase“ *jasně pro SSSR!* *Československý sport*, XX, 1972, č. 214, s. 6.

⁸⁶ *Na rozloučenou. Sovětský svaz – Kanada (NHL) 5:3.* *Rudé právo*, 1972, č. 9 / 11, s. 7.

Mikita, Mahovlich a jiní jsou citováni, kterak se rozčilují nad tím, že v tisku a v médiích jsou vláčeni a uráženi za své ostudné výkony na ledě. Článek je jako obvykle rozdělen na dvě strany, avšak první strana k zápasu nepřináší nic. Je to jen obranná reakce hráčů, kteří jsou ponižováni za to, že hrají naplno. Pro ilustraci – vyjádření Billa Goldsworthyho, vyloučeného dvakrát na začátku utkání: „*Jsem rád, že příští 4 zápasy hrájeme v Rusku* (zajímavý jev – kanadský tisk takřka nikdy neužívá slovo Sovětský svaz ani označení hokejistů Sověti, takřka výhradně píše slovo *Rusové* a *Rusko*). *Tam se možná dočkáme lepšího přijetí. [...] Já takto hraji. Jeden z rozhodčích za mnou ale přesto neustále bruslil a opakoval: ‚Uklidni se, uklidni se!‘ Mysleli si, že když nahrazuji Waynea Cashmana, že budu dělat problémy. Já jsem jenom chtěl spoluurčovat tóny hry.*“ Teprve po této velice dlouhé obhajobě mnoha právem znechucených hráčů kanadského týmu, která z logických důvodů v československém tisku obsažena není, přichází na řadu krátký popis zápasu. Na konci pak shrnuje funkcionář Fergusson pravdu, že „*my jsme ti, kdo se mají učit, ne oni. Myslel jsem si, že o hokeji vím mnoho, ale Rusové mi ukázali, že je toho daleko více, co ještě nevím.*“⁸⁷ Protože v zápase nedošlo k žádné kontroverzní události, výpovědi k průběhu zápasu se na obou stranách od sebe moc neliší.

4.1.6 Zápasy se Švédskem

Cestou do Moskvy se Kanadčané stavili ve Švédsku, aby se v prvních zápasech na evropském kluzišti přizpůsobili jeho rozměrům, které se od kanadského o několik metrů odlišují. První utkání s domácí reprezentací hrané 16. září Kanadčané vyhráli 4:1, při druhém utkání následující den remizovali 4:4. V obou utkáních předvedli jak svoji techniku, tak i svou tvrdost, na kterou Evropané nebyli zcela připraveni. Švédové odnesli oba zápasy několika zraněními, nicméně podobně jako tým SSSR si potvrdili, že tým profesionálů z NHL není nepřemožitelný. Na konečný stav 4:4 navíc Esposito vyrovnal pouhých 47 vteřin před koncem utkání.⁸⁸ Právě zde si Kanadčané vysloužili pověst sprostých rváčů. Rovněž se zde zrodila animozita kanadských hokejistů vůči dvojici hlavních rozhodčích Josef Kompalla – Franz Baader ze SRN, kteří měli pískat následující utkání v Moskvě a neměli podle mínění kanadských hokejistů pochopení pro jejich tvrdou hru.⁸⁹

⁸⁷ *Team Canada bitter in defeat.* Montreal Gazette, 1972, č. 9 / 9, s. 1, 26.

⁸⁸ *1972 Sweden – Canada 17. 09.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=UrHXPSRKByI> [cit. 10. 4. 2017].

⁸⁹ VALENTA, Zdeněk: *Zahraje si Bobby Orr?* Československý sport, XX, 1972, č. 224, s. 1, 8.

4.1.7 Pátý zápas – 22. září 1972 v Paláci sportu v Lužnikách – Moskva

V Moskvě nastoupili Kanadčané jako hosté v bílých dresech (v Kanadě hráli v červených). Rozhodčími byli Švéd Ove Dahlberg a Rudolf Bařa z ČSSR. V hledišti zasedlo 3000 kanadských fanoušků, na sovětské straně četní straničtí funkcionáři (Alexej Kosygin, Nikolaj Podgornyj i Leonid Brežněv) a mnoho vojenských představitelů. Záběry do hlediště potvrzují, že mezi fanoušky jich zasedlo mnoho. Nejspíš proto kanadští fanoušci domácí při povzbuzování silně přehlušují. Pro domácí publikum je hlasité povzbuzování jak nemístné, tak neznámé.

Phil Esposito se během nástupu zapsal do dějin, když během slavnostního ceremoniálu při vyvolání svého jména upadl. Po zahájení je utkání vyrovnané – až v 16. minutě se Kanadčané dostávají do vedení ranou Jeana-Paula Pariseho (0:1). Na počátku druhé třetiny zvýší na 0:2 Bobby Clarke a o necelých 10 minut později již na 0:3 Paul Henderson. Na počátku třetí třetiny sice sníží Jurij Blinov (1:3), avšak již o minut později Kanadčané dalším gólem Paula Hendersona zvyšují již na 1:4. Přestože doma byli kanadští hokejisté vnímáni takřka jako zrádci, zde je menšina kanadských fanoušků velice slyšet. Během zápasu zní hledištěm stále *Go, Canada go*. Pak však přijde posledních deset minut zápasu, ve kterých Sověti předvedou to nejlepší, co sovětský hokej umí. Pět minut po Hendersonově gólu snižuje na 2:4 Vjačeslav Anisin. Za pouhých 8 vteřin dále snižuje Vladimír Šadrin (3:4). Minutu po změně stran, tj. v polovině třetí třetiny, vyrovnává Alexandr Gusev (4:4) a o tři minuty později dokonává senzační obrat Vladimír Vikulov. Přes zuřivou a spíše zoufalou snahu Kanady o vyrovnání vítězí domácí tým 5:4.⁹⁰

Podle předpokladů nebylo v rekapitulaci zápasu v *Československém sportu* nic zatajeno. Tento časopis přináší jen stručnou zprávičku k vývoji zápasu. Vlastně teprve zde se nejedná o jakési hodnocení zápasu, nýbrž skutečně o zkrácený popis celého jeho průběhu. Nebylo třeba nic upravovat ani nic zatajovat.⁹¹

Rudé právo přineslo detailnější popis prvního zápasu. Opět zde není nic přidáno ani „ubrání“, jedná se opět jen o přiblížení průběhu. Utkání je zhodnoceno a na rozdíl od *Československého sportu* jsou zde popsány i výkony jednotlivců. Avšak nic,

---

⁹⁰ *USSR-Canada Summit Series 1972 game 5 part 1*. In: <https://www.youtube.com/watch?v=r3ItZ4PCsLs> [cit. 10. 4. 2017], *USSR-Canada Summit Series 1972 game 5 part 2*. In: <https://www.youtube.com/watch?v=pYrt292cNcU> [cit. 10. 4. 2017].

⁹¹ *To byl závěr!* Československý sport, XX, 1972, č. 225, s. 1.

co by muselo být nějak retušováno.⁹² Jedna věc je však přece jen odlišná. Když se hrála kanadská utkání, byly články *Československého sportu a Rudého práva* prakticky totožné, tj. evidentně z jednoho zdroje. Avšak články z SSSR svědčí o tom, že sem mohli novináři přece jen snáze vycestovat. Oba dva články jsou stylisticky značně odlišné, byť obsahově se moc neliší. I to nepřímou ilustruje situaci, jaká panovala v souvislosti s možnými vycestováními do kapitalistických zemí.

Západní tisk, v této kapitole obligátně zastoupený *Montreal Gazette*, byl opět více emotivnější. Všimá si nejenom průběhu zápasu, ale i okolností před ním. Připomíná Espositovo uklouznutí při zahajovacím ceremoniálu i uvolnění napětí, které v hale panovalo. Co se týče zápasu, je opět v tisku patrná beznaděj a frustrace z toho, že ani 50 minut, v kterých byli Kanadčané skutečně lepší, k vítězství nestačilo. Sovětským hokejistům, kteří byli slovy jednoho z protagonistů Paula Hendersona „*na půlcestě na Sibiř*“ stačilo k vítězství 10 minut. Teprve po „vylití srdce“, které pro porážky kanadských týmů začíná být v člancích typické, dochází k hodnocení zápasu. Zde je popis přece jenom obšírnější než v československém tisku, nicméně ani zde se neodchyluje příliš od verze v *Rudém právu a Československém sportu*. Pouze je bezprostřednější, což odpovídá předpokladům na základě analýzy přechozích článků. Odlišuje se vlastně jen tím, že se zde poprvé objevuje slovo sovětský – a to v nadpisu.⁹³

Československý tisk se ale zcela vyhnul jakékoli zmínce o Espositově karambolu. Spíše než propagandisticky problematická, se tato chybějící informace jeví jako nepodstatná. Jak už ale řečeno výše, v utkání se nepříhodilo nic jiného, co by muselo být upraveno. Tyto úpravy předpokládám v dalších zápasech, které tým Kanady nyní musel všechny vyhrát za každou cenu, pokud chtěl v Sérii století uspět.

4.1.8 Šestý zápas – 24. září 1972 v Lužnicích

K šestému utkání nastoupili Kanadčané s jasným cílem vyhrát za každou cenu. Kanadská defenziva zahájila zápas velice opatrně. Neskrývanou averzi k sobě navzájem si hráči obou stran dávali najevo již od počátku, z čehož vyplynulo několik vyloučení, z kterých – plus z dalších rozhodnutí rozhodčího Josefa Kompally – bylo zjevné, že západoněmecký rozhodčí stranil domácím. Kanadští hráči byli bezdůvodně vylučováni, dokonce jim bylo odpískáno zakázané uvolnění v době, kdy hráli v oslabení (podle hokejových pravidel se týmu, který je v oslabení, nepískají vyhození přes

⁹² STANĚK, Jaroslav: *Uragán sborné*. Rudé právo, 1972, č. 9 / 23, s. 8.

⁹³ BLACKMAN, Ted: *Undone by Super Soviet Rush*. Montreal Gazette, 1972, č. 9 / 23, s. 1 – 2.

všechny čáry jako zakázaná uvolnění). Sporná rozhodnutí v první třetině vyvolala několikrát hněvivou reakci kanadských hráčů, kteří se několikrát rozhodčího Kompallu pokusili i fyzicky napadnout. Když byl za dohrání souboje podle pravidel vyloučen Phil Esposito na 4 minuty, dosáhlo napětí vrcholu. Espositova výhrůžná gesta z trestné lavice byla velice výmluvná. Nicméně v první třetině gól nepadl. Ranou od modré otevřel Jurij Ljapkin skóre až na počátku třetiny následující (1:0). Za dalších pět minut přišla podobná série branek, která přinesla výhru SSSR minulý zápas, tentokrát však do sovětské branky. Během minuty a 23 vteřin vsítil kanadský tým 3 branky a ujal se vedení 1:3. Krátce poté se terčem kanadské tvrdosti poprvé stal jeden konkrétní hráč – Valerij Charlamov. Po několika srážkách byl donucen opustit předčasně ledovou plochu. Ve vlně vzájemných napadení padl nakonec poslední gól zápasu – na konečných 2:3 ve prospěch Kanady upravil Alexandr Jakušev. Přes další vyloučení, hlavně na kanadské straně, která hrála několikrát ve dvojnásobné početní nevýhodě, gól už nepadl. Tvrdost se však přenesla i do třetí třetiny, ale kanadská obrana zadržela všechny sovětské pokusy o vyrovnání. Z vývoje utkání bylo nicméně zcela evidentní, že jedním z viníků nevyrovnané a neférové hry byl jednoznačně rozhodčí Kompalla, který celý zápas pískal v sovětský prospěch, jak ukazuje záznam celého zápasu.⁹⁴ Teprve tento zápas se stává prvním, kde se výpovědi obou stran v tisku výrazněji odlišují.

Československý sport nepřinesl jedinou informaci, která by nějak přiblížila nesolidní rozhodování západoněmeckého sudího. Přiblížil zápas tak, jak se odehrál, ovšem kanadská vyloučení interpretoval jednoznačně pouze jako chyby Kanad'anů, přestože několikrát bylo patrné, že zákrok neměl být hodnocen jako faul a několikrát měl být vyloučen sovětský hráč, např. Ragulin ve třetí třetině za držení Hendersonovy hokejky či za podražení Clarka. Článek nicméně chválí kanadskou techniku, která jim dokázala během několika sekund zajistit vítězství. To je však jediné, co je v zápase Kanad'anům připsáno jako úspěch. Podle článku byli přílišně tvrdí a agresivní. Sověty ovšem článek rovněž kárá za to, že nevyužili rozhodčím několikrát darované přesilovky v gól.⁹⁵

Rudé právo se k problematice rozhodčích ve svém článku vrátilo, nicméně je charakterizovalo jako příliš slabé – podle mínění autora měli vylučovat daleko častěji

---

⁹⁴ *USSR-Canada Summit Series 1972 game 6 part 1*. In: <https://www.youtube.com/watch?v=kLkbFB-JkccY> [cit. 10. 4. 2017], *USSR-Canada Summit Series 1972 game 6 part 2*. In: <https://www.youtube.com/watch?v=T1Stt5o7bEw> [cit. 10. 4. 2017].

⁹⁵ VLK, Gustav – VALENTA, Zdeněk: *Šlo o peníze – šlo o život?* Československý sport, XX, 1972, č. 226, s. 1, 8.

a vynutit si na ledě více respektu. Článek se tedy shoduje v tom, že Kanadčané hráli tvrdě, až brutálně, nicméně částečně to omlouvá tím, že rozhodčí byli „měkčí“ a dovolili jim to. Jakákoli možnost, že by sudí pískal ve prospěch domácích, není zmíněna. V tomto bodě jsou tedy výpovědi v rozporu se skutečným průběhem zápasu.

Přesně podle předpokladu se v *Montreal Gazette* největší kritiky dočkali oba rozhodčí za svou naprostou neschopnost a stranickost. Phil Esposito sám v článku dokládá, že několikrát pokazili vhazování, z čehož dokonce vzešel jeden sovětský gól. Teprve po krutém odsudku obou rozhodčích, který je na základě záznamu oprávněný, dojde i na hodnocení a průběh zápasu. Díky faktu, že se všech 5 gólů vešlo do jedné třetiny, je tato pasáž skutečně krátká a dále se rozebírají okolnosti obou rozhodčích, kromě přehnaných a neobjektivních vylučování i dvě sporná postavení mimo hru, která zastavila nadějně kanadské úniky do přečíslení.⁹⁶

Dalším podivným jevem, kterého si všímá článek, je i fakt, že v půlce zápasu bylo nečekaně rozhodnuto, že nebudou komerční přestávky. Podle autora proto, aby nezpomalovaly hru a umožnily sovětskému týmu rozjet naplno svůj „stroj“.⁹⁷ Je jasné, že v československém tisku v porovnání s dalšími sporty a událostmi nemohl být tomuto střetnutí věnován takový prostor jako v kanadském listu, nicméně některé podezřelé okolnosti tohoto utkání, na které *Montreal Gazette* poukázal a československý tisk o nich pomlčel, svědčí o tom, že v československém tisku byly znovu požadovány jisté cenzurní úpravy a tendenční zjednodušení. Kanadčané byli podle záznamu spíše oběťmi nekorektního soudcování zápasu, ale československý tisk je vylíčil jako „ranaře“, kteří dostávali jen to, co si zaslouhovali. Možná měli jenom dostat ještě více.

4.1.9 Sedmý zápas – 26. září 1972 v Lužnikách

I do sedmého utkání nastoupili Kanadčané s maximálním nasazením. Ve 4. minutě se po chaotické situaci před sovětskou brankou zorientoval Phil Esposito a vstřelil úvodní branku zápasu (0:1). Za 6 minut Alexandr Jakušev vyrovnal (1:1). Za tohoto stavu byl vyloučen za faul na Borise Michajlova střelec první branky. Prstem, kterým si výhrůžně přejíždí přes krk po usednutí na trestnou lavici směrem k napadenému, se Esposito zapsal do dějin. Znovu se velice názorně potvrdily pocity, které vůči sobě po šesti zápasech obě strany chovaly. Při dalším kanadském oslabení Vladimir Petrov zvrátil vývoj zápasu (2:1). Už za minutu, tj. v čase 17:34, srovnal na 2:2 opět Phil

---

⁹⁶ BLACKMAN, Ted: *Canada edges Russia, refs: „Never gonna beat us again.“* Montreal Gazette, 1972, č. 9 / 25, s. 21.

⁹⁷ Tamtéž.

Esposito. Ve druhé části přes několikeré šance gól nepadl. Oba rozhodčí (Rudolf Bařa a Ove Dahlberg) pískali důsledně a udrželi na hřišti daleko větší kázeň, než jaká panovala v předešlém zápase. Kanadští fanoušci během utkání vyjádřili více než jasně své pocity pokřikem „*Da, da, Canada, nět, nět Sovět*“. Nakonec si tohoto pokřiku povšimli i komentátoři. Třetí třetina přinesla odvážnější útoky, poněvadž tým Kanady musel zvítězit. Již dvě minuty po začátku třetiny zvýšil na 2:3 Rod Gilbert. Po třech minutách Sověti strojovou přesilovou secvičenou kombinací znovu srovnali stav (3:3). Kanadánům se dlouho nedařilo otočit skóre. Sověti skvěle bránili a zápas byl vyrovnaný po příštích 12 minut. Až v 58. minutě strhl vedení na kanadskou stranu Paul Henderson (3:4). Přes drtivý sovětský tlak Kanada podruhé za sebou zvítězila a vyrovnala bodový stav – 3 vítězství, 3 porážky, jedna remíza. Díky důslednosti rozhodčích lze tento zápas považovat asi za nejkrásnější, neboť obě strany předvedly to nejlepší, co jejich hokej nabízí.⁹⁸

Tohoto mínění byl i *Československý sport*. Skvěle hodnotí úžasný zápas, ve kterém předvedli to nejlepší jak brankáři, tak i útočníci. Ve druhé třetině zase obránci, neboť zabránili všem šancím dojít ke gólové koncovce. Článek popisuje vývoj celého utkání bez jakékoli kritiky, jako by si už i zvykal na typickou kanadskou tvrdost, která často vyprovokovává šarvátky a srážky. Pochvaly dojde i Phil Esposito, který je v československém tisku zatím popisován spíše ve špatném světle jako ten, který se rve nejvíc. V zápase je poukázáno na bitku na závěr zápasu, kterou podle *Československého sportu* vyprovokovali Kanadáné. Tato informace byla záměrně překroucena. Jinak však *Československý sport* zanechává v článku k zápasu veskrze pozitivní dojem.⁹⁹

Deník *Rudé právo* hodnotil zápas podobně. Jak již z kapitoly 4.1.7 k 5. zápasu vyznívá, i zde se článek stylisticky liší od článku v *Československém sportu*, avšak obsahově utkání hodnotí stejně. Chválí kanadskou urputnost, která se vzácně spojovala i s kombinační technikou. Na rozdíl od *Československého sportu* přidává i pochvalu na adresu rozhodčích, kteří udrželi kázeň jak důsledností, tak částečnou benevolencí, na rozdíl od dvojice německých rozhodčích však spravedlivou. *Rudé právo* však jde

---

⁹⁸ *USSR-Canada Summit Series 1972 game 7 part 1*. In: <https://www.youtube.com/watch?v=rRkVI-OdEMfQ> [cit. 10. 4. 2017], *USSR-Canada Summit Series 1972 game 7 part 2*. In: <https://www.youtube.com/watch?v=KoWBV48CcyU> [cit. 10. 4. 2017].

⁹⁹ VLK, Gustav: *Posedmé – a přece krásný hokej*. Československý sport, XX, 1972, č. 228, s. 1, 8.

dál a poukazuje i na chyby sovětského týmu, na kterém je již patrná jistá únava a vyčerpání, jmenovitě jsou uvedeni Tret'jak a první pětice vedená útokem Michajlov-Petrov-Charlamov, zastoupený Mišakovem. O bitce na konci zápasu píše *Rudé právo* jen to, že oba iniciátoři byli vyloučeni na pět minut plus do konce utkání.¹⁰⁰

Montreal Gazette na začátku článku poněkud ironicky poukazuje na to, že Sověti vždy jsou zajedno v tom, když vyhrají: „*Je to úspěch celého kolektivu.*“ Avšak když hledají viníka za poslední gól, který z Hendersonovy hokejky inkasovali, mají jasno – za vše může Genadij Cygankov, zpoza kterého Henderson vystřelil. Spíše než pochvalu k průběhu zápasu přináší kanadský článek vyjádření hráčů, kteří už se těší, až Sovětský svaz opustí, neboť na ně neudělal dobrý dojem – podle nich je Moskva až příliš smutné město – a nervozitu z toho, koho všeho vlastně tento tým reprezentuje. Než článek stručně popíše průběh zápasu, který je z většiny popsán stejně jako v československém tisku, je ještě připomenut záludný kopanec bruslí, který utrží Gary Bergman od Borise Michajlova a za následnou bitku jsou oba vyloučeni – asi jediná skutečnost, kterou československá periodika zkreslí a která by byla posouzena jako hrubý faul. Jinak Kanadčané hodnotí zápas podobně – je to úspěch, ve kterém mohou s hrdostí říci, že byli lepší. Nejlepšími hráči byli podle nich Phil Esposito a Paul Henderson, který zpečetil kanadské vítězství.¹⁰¹

Je tedy zřejmé, že i v informacích k tomuto zápasu bylo nutno v československém tisku něco málo vyretušovat – přiznat, že by se sovětský hráč zachoval tak nečestně, jako to udělal Boris Michajlov, by bylo příliš a hokejisty našeho československého spojence by to představilo ve velice nepříznivém světle jako zákeřné soupeře. Hlavně proto československý tisk poukázal opět (sice jen pár větami, avšak přece) na kanadskou tvrdost. Šlo o klasický příklad odvedení pozornosti jinam, který byl předtím praktikován již několikrát.

4.1.10 Osmý zápas – 28. září 1972 v Lužnikách

Do posledního utkání vstoupily oba týmy s jasným cílem – Sověti nesměli prohrát (stačila jim remíza), Kanadčané museli vyhrát. Kanadčané se dohodli se Sověty na výměně rozhodčích – rozhodčí Kompalla a Baader, kteří byli podle jejich mínění zcela

---

¹⁰⁰ STANĚK, Jaroslav: *Drama do poslední vteřiny*. Rudé právo, 1972, č. 9 / 27, s. 8.

¹⁰¹ BLACKMAN, Ted: *Canada-Russia series: Down to the wire*. Montreal Gazette, 1972, č. 9 / 27, s. 17 – 18.

neschopní v 6. zápase, měli být po dohodě obou stran nahrazeni Baťou a Dahlbergem.¹⁰² Pak však Sověti nečekaně svůj souhlas odvolali. Další podezřelou okolností je náhlé onemocnění Ove Dahlberga způsobené zřejmě otravou z jídla.¹⁰³ Alan Eagleson (o němž bude v práci dále pojednáno) pohrozil odstoupením od posledního zápasu, pokud by jako rozhodčí nastoupili oba západní Němci.¹⁰⁴ Nakonec si vynutil kompromis a utkání soudcovali Josef Kompalla a Rudolf Baťa, v kanadském tisku zvaný Rudy.

Utkaní provázela tvrdost a fauly hned od počátku. Již ve třetí minutě byl vyloučen Bill White a Peter Mahovlich a následnou přesilovku 5 na 3 využil Alexandr Jakušev (1:0). Vzápětí byl vyloučen Vladimir Petrov a za další malý okamžik byl za faul loktem poslán na trestnou lavici Jean-Paul Parise. Toto vyloučení bylo podle vzpomínek Rudolfa Bati patrně nejkontroverznějším momentem zápasu, protože Kompalla pískl vyloučení z druhé strany stadionu. Parise se na Kompallu vyřítit a začal mu spílat, Kompalla mu proto udělil trest 10 minut za nesportovní chování. Parise pak proti němu vyjel s napřaženou hokejkou, jako by ho chtěl udeřit. Tento záběh, který vždy provází jakékoli povídání o Sérii století, se stal symbolem animozity a vypjatých emocí, které moskevské zápasy, a především ten poslední, provázely. Za tento zákrok byl Parise vyloučen do konce utkání. Rozlícení Kanadčané naházeli na led vše, co měli po ruce – láhve s pitím, ručníky, dokonce i židli. Vyděšený Josef Kompalla podle vzpomínek Rudolfa Bati přestal pískat a držel se vpovzdálí. Rudolf Baťa pískal poslední zápas fakticky sám.¹⁰⁵ V jednu chvíli to vypadalo, že kanadští hokejisté opustí led, ale nakonec se situace alespoň dočasně zklidnila. Když byl po dlouhé době vyloučen sovětský hráč Genadij Cygankov, Kanadčané dorážkou Phila Esposito vyrovnali (1:1). Ve 13. minutě využil Vladimir Lutčenko další přesilovku a domácí vedli opět (2:1). Za tři a půl minuty bylo po kombinaci na sovětský způsob opět srovnáno a 2:2 skončila první třetina. Už ve 21 vteřině další třetiny sovětský tým opět skóroval (3:2). Po 10 minutách Kanadčané opět vyrovnali (3:3), ale za pouhou minutu Alexandr Jakušev znovu zvýšil na 4:3. Po pěti minutách Valerij Vasiljev přidal pátou branku (5:3).

---

¹⁰² BLACKMAN, Ted: „*Soviets agree to new ref if Bergman gagged*“. Montreal Gazette, 1972, č. 9 / 27, s. 17.

¹⁰³ Franz Baader (*ice hockey*). In: [https://en.wikipedia.org/wiki/Franz_Baader_\(ice_hockey\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Franz_Baader_(ice_hockey)) [cit. 10. 4. 2017].

¹⁰⁴ BLACKMAN, Ted: „*Great referee battle goes on, and on, and on*“. Montreal Gazette, 1972, č. 9 / 27, s. 17.

¹⁰⁵ *Když letadlem létalo kuře a rajčata*. In: http://hokej.idnes.cz/kdyz-letadlem-letalokure-a-rajcata-dui-reprezentace.aspx?c=A080218_203419_reprezentace_rou [cit. 10. 4. 2017].

Ze záznamu je patrné, že kanadským hráčům zřetelně ubývají síly. Přesto do třetí části vstoupili naplno. Ve 43. minutě se Philu Espositovi podařilo snížit na 5:4. Oba brankáři – Ken Dryden i Vladislav Tretjak – čelili dalším a dalším útokům. V 53. minutě vyrovnal Yvan Cournoyer na 5:5, ale sovětský brankový rozhodčí nerozsvítil červené světlo. Rozezlený kanadský funkcionář Alan Eagleson se za ním vydal, aby protestoval, ale byl zadržen a sovětsí vojáci, kteří byli v hojném počtu v hledišti přítomni, se ho pokusili odvést. Kanadští hráči několika ranami svých hokejek donutili sovětské policisty, aby Eaglesona pustili. Ten byl odveden na kanadskou střídačku. Gól na 5:5 byl uznán. Kanadčané se vybičovali z posledních sil k závěrečnému náporu, z kterého vytěžil rozhodující gól 34 vteřiny před koncem zápasu Paul Henderson. Kanadčané zvítězili 6:5 a těsně vyhráli Sérii století.¹⁰⁶

Československý sport tentokrát značně překroutil jednotlivé epizody na ledě. Vyslovuje sice obdiv kanadským hráčům, kteří prokázali obdivuhodnou vůli po vyrovnání, avšak Pariseho popuzenou reakci na písknutí za faul posoudil jako pouhou touhu se prát. O pokusu sovětských vojáků zatknout přímo na stadionu kanadského funkcionáře Eaglesona, kterého zachránili kanadští hokejisté vedení Frankem Mahovlichem, se nepíše nic, naopak se píše, že „došlo k velké šarvátce, když staříček Frank Mahovlich (kterému však byla v době zápasu 34 léta) přelezl hrazení a pustil se do diváků“. Tato zpráva svědčí o pozoruhodné dezinterpretaci dění na ledě. Není zde ani slovo o tom, že sovětský brankový rozhodčí záměrně nerozsvítil červené světlo po Cournoyerově vyrovnávacím gólu, čímž Eaglesona vyprovokoval. Článek dále pokračuje popisem gólových situací a rekapituluje vývoj utkání. Poukazuje dále, že Kanadčané vyhráli sice Sérii století, ale nijak nepřesvědčili o nadřazenosti kanadského hokeje evropskému. Neopomene v závěru dodat, že v součtu branek vyhrál SSSR, a to v poměru 32:31.¹⁰⁷

Rudé právo se k zápasu vyjádřilo rovněž. Ve svém článku se však nezabývalo přílišně okolnostmi mimo rámec utkání, pouze zkonstatovalo, že reprezentanti Javorového listu předvedli v utkání i několik extempore, avšak pochválilo i jejich buldočí vůli po gólech a připomnělo sovětskou nervozitu, kterou *Rudé právo* chápe jako jednu z dalších příčin sovětské prohry. Opět se k přehmatům Kompally a k výše zmíněnému

---

¹⁰⁶ *USSR-Canada Summit Series 1972 game 8 part 1.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=9s2j5N5qVgE> [cit. 10. 4. 2017], *USSR-Canada Summit Series 1972 game 8 part 2.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=uPuuwfrX5UE> [cit. 10. 4. 2017].

¹⁰⁷ VLK, Gustav: *Utkání na infarkt. 37 vteřin před koncem rozhodnuto.* Československý sport, XX, 1972, č. 230, s. 1, 8.

sovětskému zákeřnému jednání nijak nevrací. Mahovlichova „záchranná mise“ není vůbec zmíněna. Je zde pouze připomenuto chování Jeana-Paula Pariseho při jeho protestování pro vyloučení. Takže i tento deník chválí Kanadany za jejich snahu, ale zároveň ze všech problémů na ledě viní je, nikoli Sověty.¹⁰⁸ Opět metoda odvedení pozornosti. Před veřejností by rozhodně neobstála zpráva, že Sověti se pokusili zneplatnit gól nerozsvícením červeného světla či odvedením kanadského funkcionáře.

Montreal Gazette líčí v úvodu, jak celá Kanada seděla u televize a jak se nikde nepracovalo¹⁰⁹ podobně, jako o 26 let později v ČR během vyřazovacích zápasů na ZOH v Naganu r. 1998. Líčí i pohnutí hráčů – „*Ještě nikdy jsem nebyl tak dojat jako teď*“ (Phil Esposito), „*bylo nesmírně vzrušující být jen součástí tohoto týmu, pak nakonec i první řady a teď ještě tohle!*“ (Paul Henderson). Pak je detailně popsán Eaglesonův incident přesně tak, jak to bylo patrné v záznamu. Připomenuto bylo dále, „*že navzdory všemu – nepříznivým rozhodčím, pravidlům, navzdory nečekaně schopnému soupeři nic nezastavilo úspěšný počín hráčů NHL, kteří třemi vítěznými moskevskými zápasy vyhráli plnou mísu boršče*“. K zápasu samotnému moc informací není, převážuje především ohromná radost nad vítězstvím, které po prvním zápase v Moskvě už nikdo nepokládal za možné. Do sdělování dojmů se přimíchávají konkrétní okamžiky zápasu. V euforii, která z listu čiší, zcela zaniká informace o vyloučení Jeana-Paula Pariseho či o špatných rozhodčích. V závěru článku pak Kanadané na rozdíl od československých deníků poukazují, že „*toto vítězství potvrdilo nezpochybnitelnou nadvládu severoamerického hokeje – avšak ne tak jasnou, jak jsme předpokládali.*“¹¹⁰ To však ještě Kanadané netušili, že nadvláda hokejistů ve světovém hokeji NHL bude ještě mnohokrát zpochybněna.

4.1.11 Shrnutí

Série století r. 1972 představovala mezník v dějinách hokeje. Až od této chvíle se světový hokej stal rovněž jedním z válčičů studené války. To nejlepší na Západě se od této doby bude střetávat s tím nejlepším, co v hokeji umí Východ. Kanadské poháry, turnaje vítězů NHL a sovětských týmů (dokonce i československých) se budou

---

¹⁰⁸ STANĚK, Jaroslav: *Profesionálové se rozloučili šťastným vítězstvím*. Rudé právo, 1972, č. 9 / 29, s. 8.

¹⁰⁹ JANIGAN, Mary: *Hockey sidetracked city for three hours as fans all over stayed riveted to screens*. Montreal Gazette, 1972, č. 9 / 29, s. 1.

¹¹⁰ BLACKMAN, Ted: *Henderson had that certain feeling... ...6-5, and it's all over!* Montreal Gazette, 1972, č. 9 / 29, s. 1 – 2.

až do r. 1989 vždy snažit potvrdit, že jejich ideologie a jejich společnost je ta vyspělejší, pokrokovější a humánnější. Už to není jen sport. Je to válka, jejímiž zbraněmi jsou puk a hokejka. Charakterizuje to výpověď Phila Esposito, jak on chápal Sérii století: „*Byl to boj naší společnosti proti té jejich. Nikoli zemí, ale společností. Byl to náš život, i když to nebylo v armádě.*“¹¹¹ A po výhře v 8. zápasu: „*Bylo po všem. Dosáhli jsme, co jsme chtěli a už to nikdy nebude stejné. A po r. 1972 už také nikdy nebylo.*“¹¹²

4.2 Utkání Polsko – SSSR na MS v Katovicích 1976

Druhou podkapitolou z vybraných utkání je úvodní zápas domácí reprezentace na mistrovství světa v Katovicích s celkem Sovětského svazu r. 1976, hraný 8. dubna. Nikdo nepředpokládal, že by sovětský favorit a aspirant na mistrovský titul mohl klopýtnout s celkem země, jejíž hokej nikdy nepřekonal provinciální úroveň a který při posledním vzájemném střetu na ZOH v Innsbrucku prohrál drtivě 1:16.¹¹³ Zatímco pro Poláky znamenala úspěch prohra s jednociferným poměrem, pro Sověty mělo být toto utkání rozbruslením před těžšími soupeři. Sovětský trenér Boris Kulagin dokonce utkání natolik podcenil, že nenasadil do zápasu sovětskou brankářskou jedničku Vladislava Tret'jaka. Ale poté, co v čase 10:21 polský útočník Mieczysław Jaskierski samostatným únikem proměnil první větší šanci v gól (1:0) a o 4 minuty připojil další útočník Wiesław Jobczyk druhý (2:0), začala se situace na hřišti jevit jinak. Sověští hokejisté museli nečekaně přidat a úspěch se dostavil vzápětí – Boris Michajlov v 39. vteřině druhé třetiny snížil (2:1). O dvě minuty později však sovětský brankář Sidělnikov inkasoval hned dvakrát a ve 24. minutě Sborná prohrávala už senzačním výsledkem 4:1. Sidělnikov byl vzápětí vystřídán Tret'jakem. O minutu později Alexandr Jakušev snížil na rozdíl dvou branek (4:2), avšak za další tři minuty dostali Sověti již pátý gól. Po dvou třetinách na tabuli v hale Rondo svítilo jen těžko uvěřitelné skóre 5:2 pro domácí. Do třetí třetiny vstoupili Sověti poprvé naplno. Znovu snížili na rozdíl dvou branek (5:3), avšak polský útočník Jobczyk svým hattrickem v tomto zápase znovu odskočil na třígólový rozdíl (6:3). Sověti dokázali na konec zápasu už jenom snížit (6:4). Oba týmy byly po zápase na dně – Sověti psychicky a Poláci fyzicky –

---

¹¹¹ *USSR-Canada Summit Series 1972 game 1 part 2.*

¹¹² *USSR-Canada Summit Series 1972 game 6 part 2.*

¹¹³ *Ice hockey at the 1976 Winter Olympics.* In: https://en.wikipedia.org/wiki/Ice_hockey_at_the_1976_Winter_Olympics [cit. 6. 4. 2016].

další den proti ČSSR podleli drtivě 0:12, avšak poznamenané sovětské mužstvo nedokázalo už získat titul a prohrálo jak s ČSSR, tak i se Švédskem.¹¹⁴

Zápas měl tak šokující průběh, že si s ním naše média zprvu vůbec nevěděla rady. Některá poslala do Prahy předem informaci, že Sověti hladce rozdrtili domácí¹¹⁵, avšak po šokujícím zjištění přistoupily vládnoucí kruhy ke snaze úplně zamlčet vývoj a pozdržet informaci. V *Československém sportu* se pokusila redakce argumentovat tvrzením, že nestihla přijmout informaci z utkání před uzávěrkou, tudíž o ní nesepsala žádný článek z průběhu zápasu,¹¹⁶ avšak v jiných případech, jako bylo neméně překvapivé vítězství východoněmeckých hokejistů nad celkem USA, byl vydán žádný článek s vývojem zápasu bez problémů, přestože oba zápasy se hrály ve večerních hodinách.¹¹⁷

Až po dvou dnech, kdy začalo být jasné, že takový výsledek nelze utajit, vyšel v *Československém sportu* článek *Triumf obětavosti a bojovnosti*, který naopak přikročil ke glorifikaci domácích, kteří hráli snaživě a usilovali i o nemožné, a opatrně poukázal na sovětské chyby. Tomu odpovídal i článek *Polska gola* na téže straně, kde se poukazuje na prostředí zápasu. Píše se zde, že „ač se utkání vyvíjelo tak překvapivě, diváci mu vytvořili velmi pěkný, opravdu sportovní rámec. Dovedli ocenit hru obou soupeřů.“¹¹⁸ Zde je skryt další rozpor – věta o sportovním rámci totiž vůbec není pravdivá. Podle dochovaného záznamu fanoušci polského týmu v hale Rondo totiž sovětské hráče a nepočtené sovětské góly naprosto ignorovali a ani ze zdvořilosti je neoceňili. Ze vzpomínek hráčů, např. střelce hattricku Wiesława Jobczyka¹¹⁹, i ze západních médií naopak plyne, že stadión při polských úspěších doslova šlel nadšením a dokonce zpíval polskou hymnu Mazurek Dąbrowskiego¹²⁰ a neustále provolával *Polska gola*.¹²¹ Nikoli tedy sportovní nálada uznávající hru obou týmů, ale jednostranná oslava týmu, který proti favoritovi dokázal nemožné a vypjal se k výkonu, který se podaří jednou za život.

---

¹¹⁴ Story #39. Poland scores biggest shocker in world championship history. In: <http://www.iihf.com/iihf-home/the-iihf/100-year-anniversary/100-top-stories/story-39/> [cit. 6. 4. 2016].

¹¹⁵ *Český hokej: oficiální publikace Českého svazu ledního hokeje*, s. 61.

¹¹⁶ *Triumf bojovnosti a obětavosti*. Československý sport, XXIV, 1976, č. 86, s. 8.

¹¹⁷ *Nečekaně, ale zaslouženě*. Československý sport, XXIV, 1976, č. 89, s. 2.

¹¹⁸ *Polska gola*. Československý sport, XXIV, 1976, č. 86, s. 8.

¹¹⁹ PELLETIER, Joe: *Wiesław Jobczyk*. In: <http://internationalhockeylegends.blogspot.cz/2007/11/wieslaw-jobczyk.html> [cit. 6. 4. 2016].

¹²⁰ *Cud w Spodku*. In: http://wyborcza.pl/alehistoria/1,132069,13685727,Cud_w_Spodku.html?disable-Redirects=true [cit. 6. 4. 2016].

¹²¹ *Polska gola*, s. 8.

Objektivněji se k zápasu vyjádřilo trochu překvapivě *Rudé právo*. Možná právě proto, že jeho sportovní rubrika není hlavním tématem, vyjádřilo se k zápasu jednoduše. Pouze poukázalo na to, že Polákům se počátek zápasu zdařil nad očekávání, z čehož těžili i v dalších třetinách, zatímco Sověti hrubě podcenili outsidera. A v dovětku článku se píše, že „*za bouřlivého povzbuzování deseti tisíc diváků v hale Rondo se Poláci dočkali svého prvního vítězství nad Sbornou a připravili hned v úvodní den šampionátu velké překvapení.*“¹²² Zde je tedy patrné, že nejenom západní zprávy se lišily od pro nás zprostředkujících československých, ale že i samotná naše média nebyla v hodnocení zápasu a prostředí jednotná. Je jasné, že na zápase jde vždy především o to, co se děje na ledě než na tribuně, ale přeslechnout silné povzbuzování domácích, a naopak dosazovat oceňování soupeřů, ke kterému vůbec nedošlo, je přece jenom dost odvážné.

Pro tento přístup však mluví ještě jeden důležitý fakt. Utkání se natolik vymykalo očekávání sledujících, že se v ČSSR vůbec nevysílalo. Zatímco se např. k pozdějšímu utkání SSSR s Československem dochoval alespoň ve zlomcích československý komentář, který je dnes dostupný na internetu, k zápasu SSSR s Polskem žádný československý komentář neexistuje. I tento zápas lze zhlédnout na internetu, ale pouze s polským komentářem reportéra Stefana Rzeszota.¹²³ Jak se ukázalo, zápas nebyl v přímém přenosu vysílán ani v Polsku – vláda se obávala, že případný pískot při sovětské hymně a podobné nepříjemnosti by mohly vyvolat nepříjemnou reakci z Moskvy. Zápas byl vystříhán a pouze několik záběrů se vysílalo v polské televizi po 23. hodině, kdy už zápas skončil.¹²⁴ Natolik byl tento zápas svým výsledkem ojedinělý a pro komunistické vlády v Československu i v Polsku nepříjemný.

S tímto zápasem souvisí jeden typicky socialistický vtip, který uvádím v polském originále, neboť je dokonale srozumitelný. Jedná se o gratulaci Leonida Brežněva k vítězství polské reprezentaci formou telegramu: „*Gratulacje Stop Gaz Stop Ropa Stop.*“

---

¹²² *V Katovicích zahájeno 42. mistrovství světa v hokeji. První den s překvapením.* Rudé právo, 1976, č. 4/9, s. 8.

¹²³ *Archiv Z: ČSSR – SSSR.* In: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10364596087-archiv-z/216471294040002-archiv-z-cssr-sssr/> [cit. 6. 4. 2016].

¹²⁴ *Cud w Spodku* [cit. 6. 4. 2016].

4.3 Kanadský pohár 1976 – utkání ČSSR s Kanadou

Po mistrovství světa v Katovicích a zápasu SSSR s Polskem jsem si jako další velkou hokejovou událost vybral zápasy ČSSR s Kanadou na Kanadském poháru r. 1976. První ročník Kanadského poháru r. 1976 patřil k nejprestižnějším hokejovým událostem vůbec. Tým Kanady se kvůli obvinění z profesionalismu touto dobou stále ještě neúčastnil světových šampionátů, proto uspořádal pohár těch největších profesionálů přímo na své půdě. Účastnily se ho profesionálové z 6 hokejových velmocí – Kanady, USA, Švédska, Finska, SSSR a ČSSR. Hrál se od 2. do 15. září v Montrealu, Torontu, Philadelphii, Winnipegu, Ottawě a Québecu, a to systémem každý s každým (tj. 15 zápasů ve skupině), dva nejlepší pak postoupili do finále, které se hrálo na dva vítězně zakončené zápasy. Nechci podle tisku rozebírat všechny zápasy československé reprezentace, vybral jsem si pouze vzájemné zápasy s domácí reprezentací, která platila za jediného favorita.

4.3.1 Zápas ve skupině

Při přípravném utkání s Kanadou podlehlí Čechoslováci 4:7¹²⁵, což bylo vnímáno jako docela ucházející výsledek, uvážíme-li, že v dresu Kanady nastoupili tehdejší nejlepší hráči NHL, z nichž některá jména připomenou nedávnou Sérii století – Bobby Orr, Phil Esposito, Darryl Sittler, Bobby Hull či Gilbert Perreault. Zápas ve skupině však dopadl naprostým šokem – po skvělé obraně udržela československá reprezentace bezbrankový stav, a nakonec se gólem Michala Nového v čase 55:41 dostala do vedení 1:0. Díky Vladimíru Dzurillovi nakonec tým ČSSR senzačně zvítězil a zajistil si účast ve finále, zatímco favorizovaná Kanada musela porazit SSSR, aby do finále postoupila rovněž.¹²⁶

K překvapivému výsledku ve skupině se západní média příliš nevyjadřovala. Slavné americké periodikum *Daily Gazette* (někdy je možné se setkat i s označením *Shenectady Gazette*) se k utkání vyjádřilo jediným krátkým odstavčkem: „*Středový útočník Milan Nový vstřelil svůj 4. gól v turnaji pouhé 4 minuty 19 vteřin před koncem utkání ve čtvrtek večer. Tímto vítězstvím se dostal do čela Kanadského poháru československý tým. Prohra byla pro Kanadu první v Poháru, zatímco Čechoslováky vítězství katapultovalo do finále. Kanadčané musí v Torontu v sobotu večer porazit Sbornou*

¹²⁵ *Canada Cup 1976: druzí mezi špičkou.* In: http://hokej.idnes.cz/canada-cup-1976-druzi-mezi-spickou-dag-reprezentace.aspx?c=A040720_122752_nhl_vrt [cit. 4. 5. 2016].

¹²⁶ *1976 Canada Cup.* In: https://en.wikipedia.org/wiki/1976_Canada_Cup [cit. 4. 5. 2016].

v základní hrací době, aby získali možnost odvety s Čechy.“¹²⁷ Spíše, než na nečekanou porážku se poukazovalo na nyní nepříjemně reálnou skutečnost, že totiž tým Kanady ještě nemusí postoupit do finále domácího poháru: „Porážka s dosud neporazitelnými Čechy postavila kolekci hvězd NHL a WHA tvořící tým Kanady před rozhodující zápas se Sovětským svazem, který určí druhého finalistu.“¹²⁸

Naše média přistoupila k senzačnímu vítězství zcela jinak. V *Československém sportu* se detailně rozebral celý zápas, přičemž se samozřejmě několikrát poukázalo na to, že Kanadčané byli bráni jako jednoznačný favorit zápasu. „Nebylo jediného fanouška, který by nevěřil mužstvu kanadských hvězd. I hráči samotní nešli na led s jinou myšlenkou, než že s plným zdarem prokáží své velké kvality, o nichž je v Kolébce hokeje kdekdo utvrzuje, v něž sami pevně věří.“ Pak už se *Československý sport* zaobírá velice podrobnou analýzou samotného zápasu s několikrát zdůrazněnou glorifikací brankáře Dzurilly a útočníků, kteří Kanadčanům byli vyrovnaným soupeřem.¹²⁹

Časopis *Stadión* referoval až po skončení poháru po jeho celém průběhu. K samotnému zápasu se *Stadión* příliš nevyjadřuje, pouze poukazuje na možnost, že Kanada nemusí hrát finále a spíše se soustředí na to, jak ukázat, že kanadští reprezentanti byli ješitní a přílišně sebevědomí, a že Čechoslováci byli týmem, který těm nejlepším ukázal, zač je toho loket.¹³⁰

Co se týče sporných momentů, nebyly v zápase přítomny žádné, které by potřebovaly být nějak dodatečně upravovány. Proto se k vývoji zápasu samotnému postavily obě strany velice podobně a jejich zprávy se moc neliší.

4.3.2 První finálový zápas

Zcela jiný vývoj měla finálová utkání. První finálový zápas je u nás skoro neznámý, protože ukázal, že tým Javorového listu se na revanš důkladně připravil. Již ve druhé minutě otevřel skóre Gilbert Perreault, v 8. minutě vstřelil druhý gól obránce Denis Potvin, třetí trefu přidal Bobby Orr v čase 13.34 a třetinu čtvrtým gólem uzavřel Guy Lafleur. Druhý gól Bobbyho Orra a v předposlední vteřině zápasu vstřelená branka Darryla Sittlera rozhodly o drtivém vítězství Kanady v prvním finálovém duelu.¹³¹

---

¹²⁷ *Red Thump U.S.; Canada Surprised*. Shenectady Gazette, 1976, č. 09 / 10, s. 20.

¹²⁸ *Team Canada Faces Elimination*. Sarasota Herald-Tribune. 1976, č. 09/11, s. 3.

¹²⁹ NOVOTNÝ, Pavel: *Zlatým písmem do historie*. Československý sport, XXIV., 1976, č. 217, s. 1, 8.

¹³⁰ *Zpráva o tom, JAK JSME DOBYLI KANADU i o tom, JAK KANADA OBJEVILA NÁŠ HOKEJ*. Stadión, 24, 1976, č. 41, s. 20.

¹³¹ *1976 Canada Cup* [4. 5. 2016].

V západním tisku, jakkoli drtivé kanadské vítězství bylo, se ukázalo, že kanadská reprezentace už Čechoslováky nepodceňuje. V periodiku *Sarasota Journal* se o utkání nepíše, že Kanada zaslouženě vyhrála. Článek se především věnuje krosčeku útočníka Steva Shutta na československého obránce Jiřího Nováka. K samotnému průběhu zápasu je pouze jediná věta: „Čtyřgólová první třetina rozhodla zápas dřív, než Češi mohli vůbec začít.“¹³²

Československý sport se k zápasu vyjádřil obširněji. Sice podle mě neprávem trochu ukřivděně několikrát poukázal i na tvrdost Kanad'anů, kteří si počínali nevybíravě (i zde se píše o tvrdém zákroku Steva Shutta, který přivodil obránci Novákovi lehký otřes mozku). Objektivně však tisk přiznal, že Čechoslováci byli špatně připraveni a že „se hlediště náramně bavilo při pohledu na to, jak naši hokejisté vrší jednu školáckou chybu na druhou.“¹³³

4.3.3 Druhý finálový zápas

Průběh druhého finálového zápasu patří mezi nejlepší zápasy československé reprezentace v celé její historii. Utkání zprvu vypadalo podobně jako první – v čase 01:25 a 03:09 vstřelili Perreault a Esposito první dva kanadské góly. Pak však Jiřího Holečka vystřídal opět Vladimír Dzurilla a do druhé třetiny nastoupil už jiný tým. Ve 30. minutě Milan Nový snížil (1:2) a ve 43. minutě Milan Chalupa vyrovnal (2:2). Kanad'ané šli o 5 minut gólem Bobbyho Clarka znovu do vedení (3:2), avšak dva góly Josefa Augusty (3:3) a Mariána Šťastného (3:4) v 56. minutě otočily zápas a Čechoslováci se senzačně dostali do vedení. I Kanad'ané však dokázali najít odpověď a dvě minuty před koncem vyrovnal Bill Barber (4:4). Utkání plné zvratů šlo do prodloužení, v němž po 12 minutách překonal definitivně Vladimíra Dzurillu Darryl Sittler (5:4) a rozhodl o výhře Kanady v prodloužení.¹³⁴

Neuvěřitelná kanadská radost však našla odezvu i u československých hráčů. Spontánně, bez jakékoli organizace, si začali českoslovenští a kanadští hráči vyměňovat dresy a někteří účastníci těchto zápasů si je dodnes ponechali.¹³⁵ Bylo to vyjádření jakési sounáležitosti, že po zápase týmy už nejsou soupeři, ale přátelé.

---

¹³² *Canada Ready To Claim Up*. *Sarasota Journal*, 1976, č. 09 / 15, s. 4.

¹³³ NOVOTNÝ, Pavel: *Mrzí porážka, ale hlavně výkon. Kanada-ČSSR 6:0 (4:0, 0:0, 2:0)*. *Československý sport*, XXIV., 1976, č. 213, s. 1, 8.

¹³⁴ *1976 Canada Cup* [4. 5. 2016].

¹³⁵ *Bobby Orr's Team Canada jersey for sale*. In: https://www.thestar.com/sports/hockey/2011/10/18/bobby_orris_team_canada_jersey_for_sale.html [cit. 4. 5. 2016].

Po zaslouženém, leč vydřeném vítězství je z tisku patrné, že celá Kanada slaví. V *Montreal Gazette* je jeden z článků věnován pouze průběhu zápasu, bez větších oslav – pouze se jedná o vítězství Kanady.¹³⁶ Zcela jiný je však další článek, který detailně popisuje, jak se který hráč o vítězství přičinil – už nadpis mluví pouze v superlativech: *My jsme nejlepší* [v originále Number 1] *na celém světě*. Pro ilustraci vysokého sebevědomí hráčů uvádím citát jednoho z hráčů, Guye Lapointeho: „*Nepřemýšlím o tom, co si o nás lidé myslí. To, o čem přemýšlím, je fakt, že jsme nejlepší. Ať už vyhraje jen o gól, nebo o 10 gólů. Zrovna teď na tom nezáleží.*“¹³⁷

Naše periodika byla v tomto případě dle mého názoru trochu objektivnější než západní tisk, z něhož je patrná frenetická radost nad výkonem Kanadčanů. Ukazuje to jen nepřímo na to, jak moc si Kanada vážila výsledku v zápase s ČSSR, která se ukázala být reprezentací Javorového listu víc než vyrovnaným soupeřem. *Československý sport* ve svém článku *Kanadský pohár zůstal doma* objektivně oceňuje hru obou týmů, zvláště pak si našel slova uznání pro hru Kanady, která si i během pro ni nepříjemného vývoje zápasu udržela smysl pro fair play, s kterým – buďme objektivní – mají Kanadčané někdy velké problémy. Článek dále oceňuje jakousi „kapitalisticko-socialistickou“ družbu ve sportu, když si hráči vyměnili mezi sebou dresy.¹³⁸ Pokud jsem předpokládal, že bude přílišně vychvalovat zásluhy československých hokejistů, jak Kanadě převzetí vítězství ztížili, musím uznat, že v tomto případě k tomu nedošlo.

Tohoto přístupu se chopil *Stadión*. Sice rovněž ocenil zásluhy obou týmů, víc ale poukazoval na „českou“ strunu čili spíše zdůraznil podíl Čechoslováků, kteří Kanadě ukázali, že jsou stejně schopní: „*V Kanadském poháru zvítězili podle očekávání Kanadčané, ale cestu k mohutnému poháru jsme jim pořádně ztrpčili. Ukázali jsme hokejové zemi, že i my hrajeme hokej nejlepší jakosti, že nejsme mistry světa [...] nadarmo.*“¹³⁹

Ani v jednom finálovém zápase se nestalo nic, co by muselo být dodatečně upraveno. Zkušenosti k minulým zápasům tedy poukazují na to, že retuš či mlžení při zpravodajství v hokeji se týká většinou pouze zápasů, ve kterých vystupuje coby jeden z protagonistů tým SSSR.

---

¹³⁶ *Sittler goal wins Canada Cup in overtime*. *Montreal Gazette*, 1976, č. 09 / 16, s. 1.

¹³⁷ MORRISSEY, Bob: *We're No. 1 – in all the whole wide world*. *Montreal Gazette*, 1976, č. 09 / 16, s. 15.

¹³⁸ *Kanadský pohár zůstal doma*. *Československý sport*, XXIV., 1976, č. 222, s. 1, 8.

¹³⁹ *Zpráva o tom, JAK JSME DOBYLI KANADU*, s. 18 – 25.

4.4 Zázrak na ledě – finále ZOH v Lake Placid mezi USA a SSSR

Podobně prestižní jako finále Kanadského poháru, avšak ze zcela jiných důvodů, bylo utkání mezi USA a SSSR na Zimních olympijských hrách v Lake Placid 22. 2. 1980, které patří mezi největší triumfy amerického reprezentačního hokeje. Americký tým, složený z mladíků, z nichž nejstaršímu bylo 25, senzačně porazil reprezentanty sovětské Sborné ve finálové skupině a odsunul je na druhou příčku. Sověti poprvé od r. 1964 nevyhráli olympijské zlato a druhé místo pro ně znamenalo velikou potupu. Pro Američany se tento zápas stal jedním z největších sportovních úspěchů 20. stol. a získal přezdívku Miracle on Ice – Zázrak na ledě.

4.4.1 Pozadí a průběh zápasu

Asi nikde v historii ledního hokeje nesouvisela politická situace tak úzce s hokejem jako zde. Výše uvedené konstatování, že za studené války se hokej stal jednou z bojových front, platí bezezbytku rozhodně o tomto utkání. Zápas se totiž odehrával v době, která opět platila za období prohlubující se politické krize. Nedlouho před olympijskými hrami, 25. 12. 1979, vtrhla sovětská armáda do Afghánistánu. Tento čin byl mezinárodně odsouzen a přispěl k politické izolaci SSSR, která se projevila i na sportovní půdě – americký prezident Jimmy Carter vyhlásil bojkot Letních olympijských her, které se měly konat v Moskvě, a na SSSR dopadly těžké ekonomické sankce.¹⁴⁰ Pro Američany bylo na domácích olympijských hrách životně důležité zvítězit, především nad sovětským týmem.

Bohužel nic nenasvědčovalo tomu, že by se Američanům mohl podařit nějaký Zázrak. Ve vzájemném přípravném zápase v Madison Square Garden konaném 9. 2. 1980 rozdrtila sovětská Sborná americký tým 10:3. Trenér Tichonov paradoxně o tomto utkání prohlásil, že „*se zvrátilo v docela velký problém.*“¹⁴¹ Nicméně předpoklad, že by Američané mohli nad Sověty někdy později zvítězit, se všem znalcům jevil jako vyloučený.

Do finálové skupiny se Sověti probjovali bez problémů, nikdo ani nepředpokládal, že by neuspěli. S celkem USA v druhé skupině nikdo nepočítal. Poté však, co remizovali se Švédskem 2:2 a drtivě porazili československou reprezentaci 7:3, postoupili do finálové skupiny rovněž spolu se SSSR, Švédskem a Finskem. Ani USA,

¹⁴⁰ DURMAN, Karel: *Útěk od praporů. Kreml a krize impéria 1964-1991*. Praha 1998, s. 206.

¹⁴¹ *Miracle on Ice*. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Miracle_on_Ice#cite_note-15 [cit. 26. 4. 2016].

ani SSSR při cestě skupinou do finále neprohrály. Američané jednou remizovali, Sověti vyhráli vše. Protože se ve finálové skupině tyto vzájemné zápasy ze skupiny započítávaly, hrály se již jen čtyři. Hned prvním zápasem finálové skupiny byl na 17:00 naplánovaný zápas USA – SSSR.¹⁴²

Utkání zahájili drtivou převahou Sověti – v 10. minutě Vladimír Krutov otevřel skóre (0:1). Ani ne za 4. minuty však Američané vyrovnali (1:1). V 18. minutě tedy znovu vrátil vedení SSSR další budoucí člen slavné formace – Sergej Makarov (1:2). Pak však přišel okamžik, který je považován za nejdůležitější moment zápasu – Mark Johnson v čase 19:59 vyrovnal (2:2) a trenér Tichonov pak učinil největší omyl kariéry, jak později přiznal.¹⁴³ Po druhé třetině odvolal brankáře Treťjaka a na jeho místo poslal Vladimíra Myškina. Ten však během druhé třetiny udržel čisté konto a díky gólu Alexandra Malceva ve 23. minutě vede Sborná opět (2:3). Do třetí třetiny nastupují Sověti s drtivým tlakem, avšak bez gólu. Naopak jedna ze dvou střel, kterou Američané za první část třetí třetiny stihnou během přesilovky vyslat na sovětskou bránu, končí v síti. V čase 48:39 z přesilové hry vyrovnává opět Mark Johnson (3:3) a přesně v čase 50:00 dokonává obrat Mark Eruzione – tým USA vede překvapivě 4:3. Přes drtivý sovětský tlak už Sborná amerického brankáře Jima Craiga nepřekonala. Komentář z tohoto utkání – tedy hlavně jeho posledních pár vět, patří mezi nejslavnější hokejové komentáře komentátora Al Michaela: „11 sekund – teď 10 sekund – je tady odpočítávání. Morrow přihrává Silkovi... 5 sekund zbývá do konce... Věříte v zázraky? ... Ano!“¹⁴⁴

4.4.2 Ohlas utkání v západním tisku

Je logické, že takovýto triumf musel v tisku vyvolat senzaci. A senzace to skutečně byla. Podobně jako východní média se však i *New York Times* držel pouze samotného zápasu, byť rivalita mezi USA a SSSR se nedala mezi řádky přehlédnout. Z několika nepatrných vět se ukazuje i částečný posměch nad tím, že i favorit dělá chyby. „Od prvních minut fanoušci přižívali slavnostní náladu v aréně. Tempo a emoce zápasu byly zažehnuty rychle, když dlouholetá sovětská hvězda, Valerij Charlamov, nosící tradiční uniformu barvy rtěnky, byl rozmačkán [v originále sandwiched]

---

¹⁴² *Ice hockey at the 1980 Winter Olympics*. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Ice_hockey_at_the_1980_Winter_Olympics [cit. 26. 4. 2016].

¹⁴³ *Zázrak na ledě jako odvěta za Afghánistán. Stal se před 35 lety*. In: http://sport.lidovky.cz/miracle-on-the-ice-usa-sssr-d0k-/hokej.aspx?c=A150222_182749_in-sport-hokej_lso [cit. 26. 04. 2016].

¹⁴⁴ *Zázrak na ledě 1980*. In: <https://www.stream.cz/sportovni-okamziky/672863-zazrak-na-lede-1980> [cit. 26. 4. 2016].

mezi dvěma Američany. Najednou, uvězněni mezi nimi, vypadal jako stříkanec kečupu, vyletěl do vzduchu a rozlácl se pak na zemi.“ Narážka na jídlo je ve všech větách patrná...¹⁴⁵

Politický rýpanec si ovšem neodpustil *Washington Post*. Článek se držel spíš záležitostí okolo samotného zápasu – působí dojmem, že pisatel seděl na tribuně mezi oběma střídačkami: „*Hrajte svoji hru, ‘ opakoval Brooks neustále. [...] Sovětský trenér neustále kritizoval všechny své muže, obzvláště startujícího brankáře, na kterém byla podle trenéra vidět stálá nervozita... ‘*¹⁴⁶ Zjevná politická narážka se skrývá v pozdější pasáži článku: „*Jednogólové vedení proti Sovětům je hezké. Desetigólové by bylo lepší pro Rusy, kteří umí skórovat rychleji, než dokážete vyslovit ‘Afghánistán ‘.*¹⁴⁷ Nicméně na přímou otázku na trenéra Brookse, zdali invaze do Afghánistánu pro něj a jeho hráče znamenala nějakou vzpruhu do zápasu, řekl opatrně, že pro něj i jeho hráče to byl jenom zápas.¹⁴⁸

4.4.3 Reakce v československém tisku

Náš tisk k průběhu ZOH přistupoval velice kriticky. Samozřejmě i zde hrály roli politické faktory, ale v opačném pořadí – československý tisk poukazoval na to, že americká organizace neoddělovala sport od politiky, čímž prý kazila sportovní ovzduší her. Samozřejmě příčinu tohoto zpolitizování – probíhající okupaci Afghánistánu – nezmiňuje ani slovem, naopak poukazuje opakovaně na nedokonalost přípravy ZOH; ovšem zřejmě zde hrála roli skrytá frustrace z porážek a neúspěchů československých hokejistů, kteří dopadli nejhůře od r. 1956, čehož si článek všimá v další části. Celkově je u nás cítit zklamání, které dokonce přehlušilo i nepoměrně větší tragédii, jak byla v socialistickém tisku obecně vnímána porážka SSSR.¹⁴⁹

K zápasu USA – SSSR se *Stadión* přímo nevyjádřil vůbec, pouze korektně vychválil obětavost a houževnatost amerických studentů, která jim přinesla zlaté medaile. Tato zmínka je zahrnuta do článku k více překvapivým výsledkům a redakce se tak elegantně vyhnula přílišnému vychvalování imperialistického soupeře. Přímou

---

¹⁴⁵ ESKENAZI, Gerald: *U.S. Defeats Soviet Squad In Olympic Hockey by 4–3*. The New York Times, 1980, č. 2 / 23, s. 1.

¹⁴⁶ KINDRED, Dave: *Born to Be Players, Born to the Moment*. Washington Post, 1980, č. 2 / 23.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ *Velký dluh hokejistů. Více bodů než v Innsbrucku, a přece málo spokojenosti!*, s. 2.

k vývoji zápasu se ve *Stadiónu* nepíše nic.¹⁵⁰ Časopis se místo finále zabývá československým neúspěchem.¹⁵¹

Československý sport pominul všechny politické faktory a kritiku organizace ZOH v Lake Placid a vydal článek, který se zabýval pouze samotným zápasem, ničím jiným. Je jisté, že v případě sovětského vítězství (viz níže) by článek byl určitě oslavnější, nicméně výraz uznání týmu, který byl lepší, a objektivní kritika favorizovaného týmu, který svou roli neunesl, je v *Československém sportu* vyjádřena velice slušně a na komunistické poměry počátku 80. let až překvapivě neutrálně.¹⁵² *Rudé právo* odbylo jednu z největších sportovních senzací 20. století kratičkým odstavečkem, který pouze ve velice strohé zkratce shrnul vývoj utkání.¹⁵³

Je zřejmé, že naše média se k tomuto překvapení nedovedla jednotně postavit. Nebylo možné najít důvod kritiky, protože Američané byli prostě v zápase lepší, nebylo ani podezření na doping či podobné nečisté praktiky, které vždy sport doprovázejí a s kterými mají problémy hlavně ruští, nikoli západní sportovci. Američané dokázali socialistický svět někde překonat, a protože to naše média nemohla otevřeně přiznat, tak zápas taktně přecházela mlčením. Jedinou výjimku představoval zmíněný *Československý sport*.

4.5 Finále Kanadského poháru 1981

4.5.1 Průběh zápasu

Pravým opakem katovického šoku a těsného neúspěchu v Lake Placid se stalo finále druhého ročníku Kanadského poháru r. 1981, které se hrálo v Montrealu. Jako jasní favorité se jevíli Sověti a Kanadčané, menší šance se dávaly např. týmům USA a ČSSR. Trenér Tichonov po porážce v Lake Placid kompletně přestavěl tým, takže v poháru startovala jména, která se později zapsala do hokejových dějin – zde poprvé „řádila“ na ledě výše zmíněná formace KLM, zatímco na druhé straně debutoval útočník Gretzky.

Hrálo se systémem každý s každým, přičemž Poháru se účastnilo 6 celků – Švédsko, Finsko, ČSSR, USA, SSSR a Kanada. 4 nejlepší týmy postoupily do vyřazovacích bojů. Ze vzájemného zápasu Kanady a SSSR si Kanadčané odváželi vítězství

---

¹⁵⁰ *Překvapení na běžícím pásu*. *Stadión*, 28, 1980, č. 11, s. 12.

¹⁵¹ *Druhá Cortina?* Tamtéž, s. 14 – 15.

¹⁵² *Po dvaceti letech*. *Československý sport*, XXVIII, 1980, č. 47, s. 1 a s. 8.

¹⁵³ *USA – SSSR 4:3 (2:2, 0:1, 2:0)*. *Rudé právo*, 1980, č. 2 / 25, s. 8.

7:3, čímž vyhráli skupinu. Do finále kanadského poháru se SSSR probjoval přes Československo, když po 1. třetině semifinále vedl 3:0 a celý zápas vyhrál 4:1. Kanada přešla přes celek USA stejným poměrem.¹⁵⁴

O finále prohlásil kanadský trenér Scotty Bowman: „*Je naší povinností zvítězit. Nikdo v této zemi by netoleroval porážku.*“ Tento výrok byl zároveň reakcí na sebevědomý úspěch Kanady nad Sbornou ve skupině. Jeho protějšek Viktor Tichonov své svěření burcoval těmito slovy: „*Hrajte tak, aby na vás kanadští fanoušci čekali před halou a s ovacemi vás vyprovázeli k autobusu.*“¹⁵⁵

V první třetině se gólově nic nepříhodilo – Kanadčané přestříleli soupeře 12:4, ale výtečného Tretjaka nepřekonali. Až druhá třetina přinesla gólové momenty. V 25. minutě se poprvé v tomto zápase projevil útok KLM – po přihrávkách Krutova a Markarova otevřel Igor Larionov skóre (0:1). V 29. minutě sice útočník Clark Gillies vyrovnal (1:1), ale to byl jediný gól, který Kanada v tomto zápase vstřelila. Již ve 32. minutě vrátil Sborné vedení Sergej Šepelev (1:2) a o 5 minut později též hráč zajistil již dvougólové vedení (1:3). Tak skončila druhá třetina.

Třetí třetina znamenala pro kanadskou reprezentaci pohromu a stala se symbolem asi nejhorších 20 minut kanadského hokeje. Ve 42. minutě dovršuje Sergej Šepelev svůj hattrick (1:4), o 3 minuty později ve vlastním oslabení pokoří kanadskou branku Vladimir Krutov (1:5), v 56. minutě přidá druhý gól Igor Larionov a zvyšuje na 1:6. Kanadčanům je jasné, že o pohár přijdou, nicméně Sborná nejeví nejmenší chuť přestat s útočením. V 59. minutě zvyšuje Vladimir Golikov na 1:7 a Alexandr Skvortcov v poslední minutě dokonává nejdrtivější porážku, jaký Kanada na domácím ledě utrpěla (1:8).¹⁵⁶

4.5.2 Reakce v západním tisku

Porážka takového rozsahu na domácí půdě samozřejmě nemohla zůstat neprobrána. Kanadští novináři dávali najevo nepochopení, jak je možné, že tým, který byl tak skvěle připraven a při dvou posledních vzájemných utkáních vyhrál, z toho jednou drtivě, mohl tak ostudně padnout na vlastním ledě ve finále nejprestižnější kanadské soutěže. Red Fisher, prestižní kanadský novinář, to v Montreal Gazette okomentoval takto: „*Právě jsem viděl tým, který byl považován za nejlepší a nejlépe připravený,*

---

¹⁵⁴ 1981 Canada Cup. In: https://en.wikipedia.org/wiki/1981_Canada_Cup [cit. 13. 4. 2016].

¹⁵⁵ Největší ponižení kolébky hokeje (1981). In: <https://www.stream.cz/sportovni-okamziky/10008637-nejvetsi-ponizeni-kolebky-hokeje> [cit. 13. 4. 2016].

¹⁵⁶ 1981 Canada Cup [13. 4. 2016].

prohrát s celkem Sovětského svazu 8-1 a nedokážu to pochopit. Možná na tom není nic k pochopení, možná ano... Je to snad sovětskou mentalitou být o tolik lepší, když o něco jde? Nechali jsme se snad ukolébat do hlubokého spánku? Je to tak, krucinál? [...] Nepamatuji si žádný mezinárodní turnaj, na který by byl kanadský tým lépe připravený než na tento – Scott Bowman odvedl skvělou práci...“¹⁵⁷ A jeho kolega z téhož deníku přidal: „Kanadské hokejové hrdosti byla zasazena těžká rána. Pachatel? Bylo jich 20, nosili krvavě rudé červené dresy. Jsou známi po celé naší zemi i po celém světě. Slídili tu okolo již od srpna a vypadali tak bezbranně během těch horkých nocí. Avšak teď, když měl přijít čas k odhalení jejich obávaného útoku, byli připraveni. Sovětský buldozer, vedený Sergejem Šepelevem a motivovaný jeho třemi góly, rozmačkal na kaši kanadské luxusní auto 8:1 a vyhrál druhý ročník Kanadského poháru.“¹⁵⁸

Z těchto řádků vyznívá jediné – Kanada vnímala tento pohár jako nejdrtivější potupu, jaká jí byla uštědřena. Ze všech článků ale vyplývá jeden hlavní fakt, který je kanadskému hokeji vlastní. Kanadčané si i přes zcela jasnou porážku prostě nepřipouštěli, že by sovětská sborná mohla být lepší nebo alespoň lépe připravena. Pro všechny novináře to byla katastrofa, pro kterou není vysvětlení a která je nepochopitelná. Z novinových článků a z dochovaného hokejového záznamu¹⁵⁹ je však jasné, že na rozdíl od komunistických režimů se kanadská média nesnažila zakrýt či zkreslit fakt kruté porážky. Přes debakl, jaký na Kanadu padl, nebylo vysílání přerušeno a divák tak byl svědkem i hořkého konce.

4.5.3 Reakce v československém tisku

Triumfální reakce našeho tisku se dala předpokládat – a skutečně k ní došlo. Časopis *Stadión* nepřinesl nic konkrétního k vývoji zápasu. Přímo k zápasu se vztahovalo jen pár vět: „*Pravda, měli v tom finále hodně smůly, na příklad dvě nastřelené tyčky. Téměř do poloviny zápasu nebyli horší, naopak. Nezachytl jim Liut. Jejich tlak byl tentokrát beznadějně neproduktivní. Chyběla jim koncovka, síla.*“¹⁶⁰ Československý tisk svedl vinu za porážku na kanadského trenéra Scottyho Bowmana: „*Kouč Scotty Bowman své nejzářivější hvězdy vyloženě přetěžoval. Dvě nejlepší pětky, Gretzkého a Trottierova, byly na ledě snad sedmdesát procent hry...*“¹⁶¹ Jak z kanadských

---

¹⁵⁷ FISHER, Red: *Pressure too much for Team Canadas?* Montreal Gazette, 1981, č. 9/14, s. 39.

¹⁵⁸ COLE, Glenn: *Soviets stun Canada in Cup.* Montreal Gazette, 1981, č. 9/14, s. 39.

¹⁵⁹ *Finale Canada Cup 1981 Russie vs Canada.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=ZQHmdxGYkfQ> [cit. 13. 04. 2016].

¹⁶⁰ *Kanadská naivita.* Stadión, 29, 1981, č. 40, s. 4 – 5.

¹⁶¹ Tamtéž.

periodik, tak ze *Stadiónu* vyplývá jedno – ani jedna strana nepřiblížila konkrétně vývoj zápasu – na kanadské straně nejspíš proto, že děsivého vývoje zápasu byla svědkem celá Kanada, zatímco na československé straně pro výtky na nedokonalost hráčů a chyby Scottyho Bowmana při přípravě na finále nezbylo místo na popis zápasu. Nepoměrně objektivněji k vývoji přistoupil *Československý sport*: „*Díky perfektní práci celé sborné v obraně, a především místy až zázračným reflexům sovětského brankáře nedokázali [Kanad'ané] skórovat, naopak bleskové protiútoky vítězného mužstva dělaly Kanad'anům včetně brankáře Liuta obrovské potíže. Další velkou postavou [...] byl 26letý [...] útočník Šepelev. Dal v rozmezí deseti minut tři góly za sebou.*“¹⁶² Přímý popis zápasu ale ani zde nenajdeme. Ten bylo možné se dočíst až ve sportovní rubrice *Rudého práva*: „*Skóre zápasu otevřel ve 25. minutě [...] Larionov. Kanad'ané sice odpověděli vyrovnávací brankou, ale iniciativa už byla trvale na holích sovětských hráčů. [...] V rozpětí deseti minut vstřelil [Šepelev] nejistému kanadskému brankáři tři góly za sebou. [...] Když ve 45. minutě v době oslabení sovětského mužstva zvýšil Krutov na 1:5, blížil se jejich debakl.*“¹⁶³

V zápisech k zápasům je nezbytný ještě jeden prvek – statistika. Jak v *Československém sportu*, tak v *Rudém právu* zápisy ze zápasu nechybějí. Ve *Stadiónu* a v *Montreal Gazette* nejsou. Přitom k jakémukoli článku, který se vztahuje k nějakému významnějšímu zápasu, je namístě tyto statistiky uvést. Zdali to bylo záměrně či nedopatřením, již ovšem není možné zjistit.

4.5.4 Předávání poháru

Finále 2. ročníku Kanadského poháru je spojeno ještě s jednou událostí, která se pro média stala velkým soustem. Bylo jí předání vítězného poháru sovětskému týmu. Kanadský ministerský předseda Pierre Trudeau po ukončení finále předal trofej kapitánu Valeriji Vasiljevovi. Když si ji však sovětský tým odnášel z haly, zastavil je kanadský funkcionář Alan Eagleson, zakladatel turnaje o Kanadský pohár, a nesmlouvavě Sovětům nařídil trofej vrátit, protože prý nesmí opustit kanadskou půdu.¹⁶⁴ Při „přetahované“ o pohár dokonce taška, v níž byl pohár uložen, spadla a špička javorového listu, v jehož tvaru je pohár symbolicky ulit, se ohnula. Byla z toho obrovská

---

¹⁶² *Kanadský pohár sborné. Československý sport*, XXIX, 1981, č. 218, s. 1 a s. 8.

¹⁶³ *Triumf sovětské hokejové školy. Vítězi druhého ročníku Kanadského poháru se stali reprezentanti SSSR. Rudé právo*, 1981, č. 9 / 15, s. 8.

¹⁶⁴ *Český hokej: oficiální publikace Českého svazu ledního hokeje*, s. 79.

blamáž. Samotný hlavní aktér na to později vzpomínal: „*Já si to všechno dobře pamatuji. Po prohře jsme byli v depresi. [...] Vyšel jsem ze šatny a běží ke mně zubař našeho mužstva a říká: ‚Alane, Alane, Rusové kradou Kanadský pohár! Viděl jsem, jak ho ukládají do velké tašky.‘ S křikem jsem tam běžel a křičel: ‚Nechte ten pohár!‘ Oni odmítají a říkají: ‚Vždyť jsme ho dostali!‘ Přikázal jsem jim otevřít tašku a oni ji upustili. Jak se potom ukázalo, tím úderem se ohnula vrchní část poháru.*“¹⁶⁵ Ostuda z toho byla mimořádná. Popuzení Sověti prohlásili, že „*toto rozhodnutí porušilo tradice mezinárodního soutěžení.*“¹⁶⁶ Kanadský podnikatel George Smith vyzval znechucenou veřejnost k příspěví na výrobu přesné repliky, která pak byla předána sovětskému velvyslanectví v Kanadě. Sověti sportovní přístup kanadských fanoušků ocenili tím, že se s replikou spokojili.¹⁶⁷

O tomto Eaglesonově kroku se ale v kanadském tisku zprvu vůbec nepsalo. Až po zveřejnění Smithovy výzvy a poté o přijetí kopie sovětskou ambasádou se v tisku objevily informace o Eaglesonově ostudném chování. Trochu jinak k tomuto kroku však přistoupil československý tisk. *Československý sport* o kanadském počínání píše: „*Když však sovětská výprava opouštěla halu Forum, zastoupil jí cestu Alan Eagleson se slovy: ‚Tato trofej zůstane na místě. Kanadské mužstvo, které vyhrálo r. 1976, si také trofej neodneslo. Kanadský pohár nemá nic společného s tradicemi (odpověď na sovětské obvinění o porušení tradic) a cena pro vítěze je majetkem kanadského lidu, proto zůstane na místě.*““ Tisk dodává, že se pan Eagleson zachoval jako malý kluk.¹⁶⁸ Na Eaglesonovo chování po zápase se dala čekat o mnoho tvrdší reakce našich médií, v nich se ale objevila jen malá douška a časopis *Stadión* o tomto činu nenapsal vůbec nic. Ať už je to ale jakkoliv ostudné, ani nepředání originálního poháru neubírá nic na drtivém sovětském vítězství, které ukázalo, že ani Kolébka hokeje neplatí za jediného suveréna této hry. A to dokonce ani na domácí půdě.

4.6 Utkání Kanada – SSSR na juniorském MS v Piešťanech r. 1987

Juniorské mistrovství světa v ledním hokeji r. 1987 se zapsalo do dějin největší hokejovou bitkou, jaká se kdy na hokejovém stadionu strhla. Poslední zápas mezi SSSR a Kanadou byl kvůli ní anulován a oba týmy byly vyloučeny z turnaje. Díky

---

¹⁶⁵ EAGLESON, Alan v pořadu *Svéráz sovětského hokeje, 2. část.*

¹⁶⁶ „*Soviet icers get Cup copy*“. Anchorage Daily News 1981, č. 10/01, s. B3.

¹⁶⁷ *Russians finally receive a copy of Canada Cup.* Montreal Gazette, 1981, č. 10/05, s. 58.

¹⁶⁸ *Zklamání kanadských fanoušků.* Československý sport, XXIX, 1981, č. 219, s. 1.

jejich diskvalifikaci – především pak té kanadské – dosáhl československý tým na stříbrné medaile. Juniorským mistrem světa se stalo Finsko.

4.6.1 Pozadí a průběh zápasu

Mistrovství se konalo od 26. 12. 1986 do 4. 1. 1987 a účastnily se ho týmy ČSSR, SSSR, Kanady, USA, Finska, Švédska, Polska a Švýcarska. Hrál se v Piešťanech, Nitre, Trenčíně a Topolčanech systémem každý s každým a mistrem světa se měl stát tým s nejvyšším počtem nahraných bodů. Nechci se podrobněji zabývat vývojem jednotlivých utkání, podstatný je údaj, že zápas SSSR – Kanada byl naplánován až jako poslední. Sověti svojí špatnou hrou v předešlých zápasech přišli o jakoukoli možnost medailového umístění, zatímco Kanadčané měli stále ještě šanci na získání zlatých, pokud by vyhráli dostatečně vysokým rozdílem.

Utkání SSSR – Kanada se hrálo 4. 1. 1987 v Piešťanech. Mezi oběma celky panovala již od počátku značná rivalita a nepřátelství, které už před zápasem předznamenávalo možné komplikace, umocněné navíc výběrem rozhodčího, u něž rozhodovala více jeho neutralita (rozhodčí Rønning byl z Norska) než schopnosti.

Již od počátku zápasu oba týmy předváděly nečisté zákroky a fauly. V 5. minutě Kanadčan Theoren Fleury otevřel skóre. Při oslavě gólu se klouzal po kolenou a předstíral, že střílí hokejkou coby samopalem na sovětskou střídačku. Při neustávajících potyčkách a napadáních skončila první třetina 3:1 ve prospěch kanadského týmu.

Ve druhé třetině padlo ještě po gólu na každé straně, kvůli pozdějšímu vymazání všech bodů nasbíraných v tomto zápase však není zaznamenáno, kdo je vstřelil. Před vypuknutím bitky bylo tedy skóre 4:2 ve prospěch Kanady.

První se začali spolu prát hráči Sergej Šesterikov a Everett Sanipass. Následně Pavel Kostičkin sekl hokejkou Theorena Fleuryho (zřejmě jako trest za předešlý symbolický Fleuryho samopal). Brzy spolu zápasili již všichni hráči na ledě. Když sovětský hráč Jevgenij Davydov vyjel ze střídačky svým spoluhráčům na pomoc, vyjeli ze střídaček prakticky i všichni ostatní. Na ledě se odehrávalo více než 10 potyček zároveň. Přes úsilí rozhodčích spolu hráči zápasili dál. Rozhodčí následně opustili ledovou plochu a organizátoři se pokusili rvačku ukončit gestem, které se rovněž zapsalo do dějin: zhasli v aréně veškeré osvětlení, avšak hráči se prali i potmě.¹⁶⁹ Z videí, která se dochovala, je slyšet skandování diváků „*my chceme hokej*“.¹⁷⁰

¹⁶⁹ *Punch-up in Piestany*. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Punch-up_in_Piestany [cit. 14. 02. 2017].

¹⁷⁰ *1987 Team Canada-Russia Punch-up in Piestany World Junior Championships brawl*. In: https://www.youtube.com/watch?v=2vjcr0_NKEA [cit. 14. 02. 2017].

Po dvaceti minutách, kdy se rvačky účastnili všichni sovětsí hráči a skoro všichni kanadští, nakonec funkcionáři IIHF (Mezinárodní hokejové federace) prohlásili zápas za ukončený. Ještě týž večer se v hale uskutečnilo zasedání členů IIHF, na kterém bylo odhlasováno vyloučení obou týmů z celého turnaje a anulování všech výsledků i všech statistik, kterých oba týmy dosáhly. Jediní nepotrestaní Kanadané byli Pierre Turgeon a Jimmy Waite, kteří se rvačky neúčastnili. Mnoho hráčů jim později vyčítalo, že jim nepomohli.¹⁷¹

4.6.2 Ohlas v československém tisku

Během svého bádání v československých periodických jsem postřehl zřetelný ideologický posun od situace na počátku 80. let. Především se zde neobjevuje ani náznakem kritika jedné či druhé strany, a to i přesto, že podle záznamů bitku zcela evidentně zahájili Kanadané, kteří i během utkání více provokovali soupeře. Předpokládal jsem, že československý tisk přinese zprávy, které by poukazovaly na nedisciplinovanost Kanadánů, kterou si sovětský tým nemohl nechat líbit, ale opak je pravdou. *Československý sport* přinesl k samotnému zápasu pouze prohlášení tehdejšího předsedy IIHF Güntera Sabetzkého k situaci a rozhodnutí IIHF o trestech pro hráče obou stran. Žádná kritika, žádné napadání, jen konstatování postihů.¹⁷² Zároveň jsem si zde ověřil fakt, kterého jsem si během bádání již několikrát povšiml – *Československý sport* ke sportovním událostem přistupuje vždy objektivněji a nechává na čtenáři názor do té míry, do jaké to komunistická cenzura umožňuje. Dlužno však říci, že dalším důvodem stručnosti *Československého sportu* k utkání Kanada – SSSR je i důraz na popis událostí československého týmu a jeho stříbrných medailí.¹⁷³

Druhé mnou zkoumané periodikum, tedy *Stadión*, se rovněž věnoval v první řadě československému stříbru, hlavně na rozhodující zápas s Finskem, který připravil československý tým o zlato. K sovětsko-kanadskému zápasu autoři pouze popsali, co bylo vidět z tribun – zápas, odchod hráčů a do mikrofonu sdělená zpráva o předčasném ukončení XI. ročníku juniorského MS v hokeji pro rok 1987. Opět žádná kritika, žádné očerňování kanadského týmu.¹⁷⁴

---

¹⁷¹ JOYCE, Gare: *When the Lights Went Out*. Toronto 2007, s. 174 – 176.

¹⁷² *Oba týmy diskvalifikovány. K nedohranému utkání Kanada – SSSR*. *Československý sport*, XXXV, 1987, č. 4, s. 8.

¹⁷³ LONĚK, Pavel – PAUL, Zdeněk: *Naděje zmizela za minutu*. *Československý sport*, XXXV, 1987, č. 3, s. 1, 8., LONĚK, Pavel – PAUL, Zdeněk: *Páté stříbro těší*. *Československý sport*, XXXV, 1987, č. 4, s. 1, 8.

¹⁷⁴ URBAN, Vladimír – KOLIŠ, Jiří: *Jak jsme se nestali mistry světa*. *Stadión*, 35, 1987, č. 4, s. 22 – 25.

Třetí zkoumané periodikum, *Rudé právo*, zůstalo věrné tomuto přístupu. Článek *Našim hráčům stříbro* se opět věnuje především československému stříbru, nicméně jsou zde přiblížena všechna utkání hraná 4. 1. 1987. K utkání Kanada – SSSR je zde krátce poukázáno na průběh zápasu a bitky. Kritika v tomto článku je cílena hlavně na nedůslednost rozhodčích v trestání faulů a na trenéry obou stran, kteří nebyli schopni svoje hráče uklidnit. Opět je zde citován Günter Sabetzki a jeho prohlášení o důkladném vyšetření a trestech. Ty však v tomto článku přiblíženy nejsou.¹⁷⁵

4.6.3 Ohlas v západních médiích

Západní, přesněji řečeno kanadská média, u kterýchž jakožto příklad uvádím list *Calgary Herald*, vnímala situaci z logických důvodů jinak. Zde je jasně patrná podpora kanadských hráčů navzdory faktu, že vypuknuvší bitku měli jednoznačně na svědomí oni. Jejich trenér Templeton v článku *Medal hopes vanish (Medailové naděje zmizely)* vyjádřil svým postojem všeobecné mínění, že povinností kanadských hráčů bylo bránit se a že sovětská arogance neměla zůstat bez trestu. I zde je patrná vzájemná rivalita obou týmů. Z článku dále dosti zřetelně vyznívá sice nevyřčené, avšak zřejmé znechucení nad evropským hokejem a nad tím, že Evropané nebyli ochotni nechat zápasící hráče po bitce nechat nastoupit; místo toho raději usilovali o nějaké dodatečné potrestání. Nezodpovězená zůstala hypotéza, zdali Sověti náhodou záměrně nevyprovokovali bitku, aby Kanadčanům znemožnili získání medailí. Vyznívá to i z popisu událostí, jak se na ledě před bitkou i během ní odehrály. Podle *Calgary Herald* bitku zahájil Pavel Kostičkin tím, že sekl přes hokejku Theorena Fleuryho. Jednoznačně dalším viníkem byl zmíněný Jevgenij Davydov, který jako první opustil střídačku.¹⁷⁶ Trenér Vladimir Vasiljev je podle dalšího článku tohoto listu vinen rovněž, neboť prý otevřel dvířka střídačky. Na základě této zprávy, která však není jinak než tvrzením kanadského trenéra Templetona doložena, prý 88,3 % respondentů potvrdilo, že by reagovalo stejně jako kanadští hokejisté.¹⁷⁷

Je zřejmé, že kanadský tisk byl v tomto případě značně ovlivněn. Podle videa, které je na internetu k dispozici, bitku ve skutečnosti zahájil kanadský útočník Sani-pass podražením sovětského hráče. Rovněž zde není uvedeno, že kanadský brankář

---

¹⁷⁵ *Našim hráčům stříbro. Mužstva Kanady a Sovětského svazu diskvalifikována.* Rudé právo, 1987, č. 1/5, s. 8.

¹⁷⁶ FRASER, Geoff: „*IHF aims to punish someone*“. Calgary Herald, 1987, č. 08/01, s. C1

¹⁷⁷ *Soviet critical of Canadian media.* Calgary Herald, 1987, č. 08/01, s. C1

přešel červenou čáru, aby se popral se svým sovětským protějškem (podle hokejových pravidel nesmí brankář přejít červenou čáru na soupeřovu půli).¹⁷⁸

Kanadské neobjektivnosti a sveřepého odmítání vlastní zodpovědnosti za hokejovou bitku v Piešťanech si povšiml i americký tisk. V *New York Times* je kritizována kanadská neobjektivita a kanadská podrážděnost a vztek je přirovnána k situaci, „jako by Kreml anektoval Newfoundland.“¹⁷⁹ V článku *Diplomacy takes hard check* (*Diplomacie přebírá kontrolu*) jsou detailně, avšak bez emocí rozebírány skutečnosti a okolnosti této bitky. Autor připomíná, že hlavní podíl na rvačce skutečně nesli Kanadčané, kteří se nedokázali koncentrovat, tím spíše, že i jejich trenér Templeton byl považován za horkokrevného člověka. Kanadští mladíci podle autora nebyli dostatečně vytrénovaní, aby se dokázali ovládat a lépe se seznámit s pravidly evropského hokeje, který si nepotrpí na rvačky a souboje tolik, jako NHL. Je zřejmé, že americký tisk se s kanadským ohledně vývoje utkání a jeho hodnocení rozhodně neztotožnil a jeho mínění je tak více podobné tomu, jaké zastávala československá média – tresty byly tvrdé, avšak spravedlivé.

---

¹⁷⁸ 1987 *Team Canada-Russia Punch-up in Piestany World Junior Championships brawl*. In: https://www.youtube.com/watch?v=2vjcr0_NKEA [cit. 14. 02. 2017].

¹⁷⁹ BURNS, John F: *Diplomacy takes hard check*. New York Times, 1987, č. 12/01. In: <http://www.ny-times.com/1987/01/12/sports/diplomacy-takes-hard-check.html> [cit. 14. 02. 2017].

5. Komunistická propaganda v československé reprezentaci

5.1 Proces s hokejovou reprezentací r. 1950 a jeho odraz v tisku

Vykonstruovaný proces s československými hokejisty je považován za jakýsi předěl v českých potažmo československých hokejových dějinách. Díky popularitě hokeje v ČR je tento proces všeobecně znám, nicméně se na něj nahlíží pouze z hlediska hokejové tragédie, která československé hokejové úspěchy odsunula o 20 let. Mým úkolem je analyzovat propagandistické prvky tohoto procesu a reakce na něj v dobovém československém tisku, tzn. v první řadě přiblížit, jaké propagační metody komunistický režim užil, aby ospravedlnil justiční zločin, který nebyl nepodobný jiným monstrprocesům té doby.

5.1.1 Průběh procesu do zatčení hráčů

Po úspěšných šampionátech 1947 a 1949 a ZOH ve Svatém Mořici r. 1948 představoval československý hokejový tým hlavního favorita na získání zlatých medailí na MS 1950, které se mělo konat ve dnech 13. – 23. 3. 1950. Reprezentace měla odcestovat v sobotu 11. března 1950.

Nominovaní hráči za československou reprezentaci byli: Miloslav Blažek, Vladimír Bouzek, Augustin Bubník (zatčen), Václav Bubník, Vlastimil Bubník, Zlatko Červený (zatčen), Přemysl Hajný (zatčen), Josef Jirka (zatčen), Vladimír Kobranov (zatčen), Stanislav Konopásek (zatčen), Jiří Macelis (zatčen), Čeněk Pícha, Václav Roziňák (zatčen), Antonín Španinger (zatčen), Josef Štock (zatčen), Vladimír Zábrodský.¹⁸⁰ Brankář Bohumil Modrý, podle kterého byl proces později nazván, tj. *Modrý a spol.*, v reprezentaci touto dobou již nepůsobil.

V den plánovaného odjezdu měli všichni účastníci a většina národa (pravděpodobně pouze s výjimkou agentů Státní bezpečnosti) zato, že reprezentace do Londýna skutečně poletí. *Rudé právo* dokonce otisklo článek *Večer čs. hockeyistů a úderníků*,

---

¹⁸⁰ Čs. reprezentanti pro mistrovství světa v Londýně. *Rudé právo*, 1950, č. 3 / 11, s. 4.

který přibližuje rozloučení hokejistů s vlastní tak, jak to bylo v novém lidově demokratickém zřízení obvyklé, tj. s pracujícími.¹⁸¹ Nezaújatý čtenář neměl nejmenší potuchy, že proti reprezentaci se něco chystá.

O den později, tj. v neděli 12. 3. 1950, zůstávají hráči v ČSR, alespoň do doby, než se vše vysvětlí. *Rudé právo* přináší další článek, ve kterém je setrvání československé reprezentace, mimochodem stále ještě chápáno pouze jako dočasné, vysvětleno nevystavením víz pro reportéry Josefa Laufra a Otakara Procházku. Britská strana je obviněna ze zákeřného přístupu, kterým chce zabránit reprezentantům lidově demokratického zřízení reprezentovat svou novou vlast. Článek měl sice pravdu v tom, že vízum skutečně dorazilo později, což zapříčinilo posunutí plánovaného odletu celé výpravy, nicméně bylo vystaveno později ještě téhož dne, což však již ve článku není uvedeno.¹⁸²

Hráči tedy dostali volno a měli vyčkat do pondělí 13. 3. 1950 na rozhodnutí, zdali do Londýna poletí. Tohoto dne byli hráči předvoláni do Tyršova domu na Malé Straně, kde jim bylo oznámeno definitivně, že československá reprezentace na mistrovství světa do Londýna nepoletí.

Podle vyšetřovacího spisu „*měli hráči proti tomuto rozhodnutí námitky a místo, aby vinili z jednání anglické vyslanectví, naopak prohlašovali, že čs. účast na mistrovství světa zakázala čs. vláda, ač jim to jejich politický vedoucí Matějka věrohodným způsobem přednesl. Potom se všichni hráči dohodli, že ještě týž den, tj. 13. 3. 1950, se sejdou u svého známého restaurátora Ujčíka Mojžíra v Praze II., Pštrosova ul., který byl nájemcem restaurace ‚U Herclíků‘, neboli ‚Zlatá hospůdka‘. V uvedené restauraci se hráči v nepravidelných intervalech dostavili a svou hořkost nad neuskutečněným odjezdem do Londýna zapíjeli lihovými nápoji, ale ne v tak velkém množství, aby nevěděli, co hovoří a činí.*“¹⁸³ Podle uvedených archivních zdrojů vypadá tedy situace tak, že, aniž to možná vyšetřovatelé chtěli, hráči byli sledováni, možná že dokonce mezi nimi byl agent-provokatér. Často je tato funkce připisována Vladimíru Zábrodskému, který jako jeden z mála nebyl nijak vážněji v procesu potrestán, což je ale nepotvrzeno. Jisté je však to, že se StB (Státní tajná bezpečnost) nějakým způsobem dověděla, kde hráči budou zapíjet svůj žal. Ve výpovědích, které následují, jsou

---

¹⁸¹ *Večer čs. hokejistů a úderníků*. Rudé právo, 1950, č. 3 / 11, s. 4.

¹⁸² *Čs. hokejisté dosud do Londýna neodletěli*. Rudé právo, 1950, č. 3 / 12, s. 8.

¹⁸³ ABS Praha, fond V/MV, Sign.: V-2654MV, *Vyšetřovací spis státního soudu Praha. Modrý Bohumil a spol. Mapa č. 1.*, s. 5.

detailně popsány výroky hokejistů na adresu lidově demokratické vlády. „*Jsou to svině komunistický, mají strach, že bychom se nevrátili. – Jsou to syčáci, lumpové a lháři. [...] Na režim se vysereme a na komunisty taky – smrt práci – smrt komunistům – sereme na Gottwalda.*“¹⁸⁴ Podle tohoto zápisu byli hráči sledováni a zatčení bylo předem připravováno. Tomu nahrává další fakt, totiž že jeden z hráčů, Vladimír Kobranov, který nebyl v době zatčení v hospodě, byl zatčen až další den. Ve vyšetřovacím spise se vyšetřovatelé dopustili chyby, neboť poprvé napsali, že Kobranov byl onen večer v hospodě, tedy že zřejmě byl zatčen s ostatními. Leč ze spisu lze dále vyčíst, že byl zatčen až druhý den, tj. 14. 3. 1950. Buď je tu tedy možnost, že při zatýkání agenti StB Kobranova přehlédli, což vzhledem k popularitě hokejistů bylo vyloučeno, nebo byli agenti v hospodě přítomni a Kobranova viděli, což je pravděpodobnější. Protože však odešel dříve, než mohl být zatčen, došlo k tomu až další den.¹⁸⁵

Pro předem připravenou akci mluví i další, velice důležitá okolnost. Zatímco na počátku je ve spise výslovně uvedeno, že hráči si stěžovali na poměry, čímž se poukazuje na důvod jejich zatčení, brankář Bohumil Modrý z tohoto důvodu zatčen být nemohl, protože v reprezentaci už nepůsobil a v hospodě toho večera vůbec nebyl přítomen. Do procesu byl zatažen až na základě dalších obvinění, která byla proti hráčům vznesena. Zadržen byl 24. 3. 1950.¹⁸⁶

5.1.2 Vyšetřování a odsouzení

Průběh vyšetřování jednoznačně prokázal připravenost procesu a jasný úmysl dovést ho až do konce, tj. že hráči musí být za každou cenu odsouzeni. „*Všechny jmenované členy čs. Národního hockeyového mužstva, kteří jsou uvedeni v trestním oznámení, je nutno posuzovati jako nenapravitelné nepřátele našeho lidově demokratického zřízení.*“¹⁸⁷ Hráči měli být propagandisticky zbaveni cti a měli být vykresleni jako ti nejšpinavější zrádci a kapitalisté, kteří „*Československou republiku reprezentovali jen proto, že byli velmi dobře finančně honorováni, a dokonce dostávali i odměny za tréninky.*“¹⁸⁸

Hráči, především Bohumil Modrý, byli kromě hanobení strany a vlády dále obviněni z plánování emigrace na Západ, aby tím podle vyšetřovatelů bylo „*celému*

---

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ ABS Praha, fond V/MV, Sign.: V-2654MV, *Vyšetřovací spis státního soudu Praha. Modrý Bohumil a spol. Mapa č. 2, s. 372.*

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ ABS Praha, fond V/MV, Sign.: V-2654MV, *Vyšetřovací spis státního soudu Praha. Modrý Bohumil a spol. Mapa č. 1., s. 5.*

¹⁸⁸ Tamtéž.

světu dokázáno, že v ČSR neexistuje osobní svoboda, že je tu diktát a sport že je zneužíván jen k politickým účelům.“¹⁸⁹ Modrý měl totiž z emigrantů sestavit nové československé mužstvo, které by reprezentovalo ČSR na mezinárodní úrovni. V zájmu objektivit je nutné dodat, že obavy komunistů z emigrace hokejistů nebyly zcela neopodstatněné. Již rok předtím emigrovali hokejisté Oldřich Zábrodský a Josef Maleček a roku 1950 do Anglie rovněž i krasobruslařka Ája Vrzáňová. Zcela mimo realitu však bylo obvinění, že emigraci plánoval Bohumil Modrý, neboť ten se ani na mistrovství do Londýna nechystal. Aby vyšetřovatelé přesto našli důkazy pro angažovanost Modrého v plánovaném útěku, obvinili ho z agitace a povzbuzování k útěku. Argumentovali tím, že se Modrý dostal do kontaktu s jistým kapitánem Bowem¹⁹⁰, který ho měl přemlouvat k emigraci československých hokejistů.¹⁹¹ Protože však tento tah by zřejmě veřejnost přesto odsoudila, neboť, jak už řečeno, Modrý v reprezentaci nepůsobil, byli hráči dále obviněni z plánování útěku během turnaje o Spenglerův pohár sezóny 1948-1949, kdy měli být k útěku přemlouváni zmíněným Josefem Malečkem a Oldřichem Zábrodským. Tento neuskutečněný pokus o útěk se stal záminkou pro obvinění z vlastizrady, neboť toto sestavené mužstvo „mělo provádět propagandu proti naší republice, a tak u neinformovaných diváků vyvolat náladu proti ČSR.“¹⁹² Tolik tedy k podstatě zločinu, kterého se měli reprezentanti Československa dopustit.

Následující části vyšetřovacího spisu se věnují hráčům jednotlivě, jsou zde zaznamenávány výslechy a další obvyklé věci nutné při pátrání. Při pročítání průběhu procesu a vyšetřování jsem zjistil, že je v něm obsažen jeden zásadní rozpor, který nebylo možné jakýmkoli průběhem vyšetřování zakrýt. Pokud hráči skutečně byli vinni vším, z čeho je režim obviňoval, bylo jen těžko uvěřitelné, že měli možnost ČSR reprezentovat celé dva roky od nástupu komunistické strany k moci. To by totiž znamenalo, že v letech 1948-1950 zastupovali lidově demokratické Československo na mezinárodní úrovni ti nejšpinavější kapitalisté a zloději, kteří „obhajovali Československo nejen proto, že finančně na tom byli mnohem lépe než ostatní pracující, ale

---

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 6.

¹⁹⁰ Martin Bowe byl důstojník americké vojenské kanceláře v Praze. Měl sloužit jako styčný důstojník Modrému při jeho plánu na emigraci a rovněž mu měl pomáhat na poli špionáže. Převzato z: Pamětní deska obětem politického procesu s československými hokejisty. In: <http://www.pametnimista.usd.cas.cz/praha-1-pametni-deska-obetem-politického-procesu-s-ceskoslovenskymi-hokejisty/> [cit. 1. 3. 2017].

¹⁹¹ ABS Praha, fond V/MV, Sign.: V-2654MV, *Vyšetřovací spis státního soudu Praha. Modrý Bohumil a spol. Mapa č. 1.*, s. 6.

¹⁹² Tamtéž, s. 342.

hlavně měli určité možnosti ještě okrádati republiku, kterou však přitom sprostým způsobem hanobili.“¹⁹³

Nicméně bez ohledu na pravdivost či nepravdivost uvedených obvinění byli hráči nakonec skutečně odsouzeni. V porovnání např. s Heliodorem Píkou či Miladou Horákovou dopadli relativně dobře, nicméně výše trestů byla i tak omračující. Rozsudky uvádím pro větší přehlednost v následující tabulce:

Jméno obviněného	Výměra trestu	Výše peněžité pokuty
Augustin Bubník	14 let	20 000 Kč
Zlatko Červený	3 roky	15 000 Kč
Přemysl Hajný	1 rok	10 000 Kč
Josef Jirka	6 let	10 000 Kč
Vladimír Kobranov	10 let	16 000 Kč
Stanislav Konopásek	12 let	20 000 Kč
Jiří Macelis	2 roky	15 000 Kč
Bohumil Modrý	15 let	20 000 Kč
Václav Roziňák	10 let	10 000 Kč
Antonín Španinger	8 měsíců	5 000 Kč
Josef Štock	8 měsíců	5 000 Kč
Mojmír Ujčík	3 roky	20 000 Kč

Hráči byli sice nakonec propuštěni dříve, a to prezidentskou milostí z r. 1955, nicméně jejich hokejová kariéra už nikdy nemohla dále pokračovat, neboť obvinění, která jim byla připisována, zůstala v platnosti. Jejich obvinění a odsouzení byla přezkoumána a zrušena teprve 30. 7. 1968¹⁹⁴, kdy už hokeji vládla nová hokejová generace, která byla již dostatečně zkušená a schopná, aby dokázala navázat na úspěchy generace přelomu 40. a 50. let.

5.1.3 Reakce v *Rudém právu*

Když jsem zkoumal proces s československou reprezentací v dobovém tisku, očekával jsem masivní propagační kampaň, ve které se pracující lid vypořádal s „imperialistickými záškodníky“ a „zahraničními špióny a zrádci“. Takovéto rétoriky bylo užito např. v procesu s Miladou Horákovou, jak o tom dokládá článek z *Rudého práva*

¹⁹³ Tamtéž, s. 6.

¹⁹⁴ ABS Praha, fond V/MV, Sign.: V-2654MV, *Vyšetřovací spis státního soudu Praha. Modrý Bohumil a spol. Mapa č. 2, s. 391 – 401.*

z 9. května 1950, v kterém se píše, že „*rozsudek státního soudu dopadl plnou vahou na odpornou bandu velezrádců a špionů*“¹⁹⁵ a kterému jsou věnovány celé tři strany z celkem osmistránkového vydání. Pracující lid si měl jasně uvědomit, jak se režim vypořádává s těmi, kteří mu stojí v cestě.

V *Rudém právu* jsem se však k procesu *Modrý a spol.* nesetkal s žádnou informací ani s žádnou pomlouvačnou kampaní, která by hráče obviňovala ze zrádných styků s imperialisty, přestože z nich byli hráči u soudu obviněni. Jediný článek v *Rudém právu* bezprostředně se týkající československé reprezentace vyšel 14. 3. 1950, tj. v době, kdy byli hráči již zatýkáni. Článek pokračuje v tom samém duchu, v jakém byl sepsán článek *Čs. hokejisté dosud do Londýna neodletěli* z 12. 3. 1950. Vina za neúčast československých hráčů je zde opět jednoznačně svedena na britskou stranu s odůvodněním, že Britové odmítli vydat vstupní víza československým reportérům. V článku je tento přístup vysvětlen jako zrada Západu, který odmítl účast československých sportovců a který „*se obává přítomnosti sportovců a reportérů z lidově demokratických států a [který] znemožnil start československému mužstvu v soutěži*“.¹⁹⁶ Tohoto přístupu se *Rudé právo* drží i následující den – ve svodce *Odmítnutí jedné provokace* je opět československá neúčast zdůvodněna strachem imperialistů, již prý nechtějí uznat převahu lidově demokratického sportu nad kapitalistickým. Na konci je naopak vyjádřena spokojenost, neboť „*jsme bohatší, než kdybychom si přivezli od imperialistických kšeftařů ještě další poháry*“.¹⁹⁷ Podobnou rozhořčenou tirádu čteme i v článku z 17. 3. 1950, tentokrát z úst československých pracujících. Obsah i zdůvodnění jsou totožné.¹⁹⁸ Všechny tyto články mají společnou jednu věc: zatímco např. útěk Áji Vrzáňové je v tisku rozhořčeně probírán a ona je pracujícím lidem odsouzena, protože „*se dala na cestu zrady a skončí jako všichni zrádci. Na konci této cesty je lavička v Hyde Parku nebo skok do Temže*“¹⁹⁹, o zatčení československých hokejistů, kteří nakonec byli obviněni z týchž prohřešků jako Vrzáňová, se nepíše vůbec nic. Žádné osočování hokejistů coby zaprodanců Západu a podobné urážky. Z archiválií k procesu *Modrý a spol.* však nesporně vyplývá, že hráčům byla za vinu kladena právě ať už skutečná či domnělá snaha o útěk na Západ. To, že se o hokejistech

---

¹⁹⁵ *Rozsudek státního soudu dopadl plnou vahou na odpornou bandu velezrádců a špionů*. Rudé právo, 1950, č. 6 / 9, s. 3 – 5.

¹⁹⁶ *Čs. hokejistům znemožněna účast na mistrovství světa v Londýně*. Rudé právo, 1950, č. 3 / 14, s. 4.

¹⁹⁷ *Odmítnutí jedné provokace*. Rudé právo, 1950, č. 3 / 15, s. 4.

¹⁹⁸ *Pracující ze závodů odsuzují postup britských úřadů vůči československým hokejistům*. Rudé právo, 1950, č. 3 / 17, s. 4.

¹⁹⁹ *K případu krasobruslařky Áji Vrzáňové*. Rudé právo, 1950, č. 3 / 22, s. 6.

nic nepsalo (a to přesto, že *Rudé právo* informovalo o vývoji dalších utkání), muselo působit bezpochyby dost povážlivě, především na příbuzné zatčených, kteří neměli žádných informací, co se s jejich blízkými stalo.

Informační embargo o procesu s reprezentací pokračuje po celý zbytek roku 1950, a to i během probíhajícího soudu, rozsudku a odvolání, kterým se soud zabýval dne 22. 12. 1950. O to zvláštěji působí zpráva z úterý 24. 10. 1950, která poukazuje na naplánovaný zápas „*budoucích hokejových reprezentantů*“ (!)²⁰⁰. Příčina, proč se musí reprezentace znovu sestavit, není uvedena. Z toho, jakým způsobem se režim snažil zadržet jakoukoli informaci o procesu s hráči, se zdá, že slovo *budoucí* se do textu nechtěně vloudilo. Každopádně k procesu se nepíše až do konce r. 1950, tedy do odsouzení hráčů a zamítnutí jejich odvolání, stále ani slovo. A bez jakékoli změny zůstane situace stejná i nadále.

5.1.4 Reakce v *Československém sportu*

Reakce v *Československém sportu* není tak jasná jako v *Rudém právu*. Protože se tento deník zabýval výhradně sportem, nebylo prostě možné úplně zamlčet násilný odchod jedné hokejové generace. Jelikož však *Československý sport* počal vycházet až od r. 1953, není samozřejmě možné dohledat přímé informace k procesu *Modrý a spol.* Přesto však bylo možné najít jisté pasáže, které se snažily zaujmout pozici ke skutečnosti likvidace československé reprezentace. I zde je však patrná silná snaha zamlčet vše, co zamlčet lze.

V padesátých letech panuje i v *Československém sportu* naprosté mlčení. K reprezentaci se zde nepíše zhora nic, tedy s jedinou výjimkou. Číslo vyšlé v předvečer 7. výročí „vítězného Února“, tj. 24. 2. 1955, se věnuje především druhý den startujícímu šampionátu v Kolíně nad Rýnem a všimá si i výročí 25tileté existence mistrovství světa.²⁰¹ Tento článek přistupuje k dějinám mistrovství světa velice zkratkovitě, což velice dobře předznamenává likvidaci československé reprezentace, neboť v *Československém sportu* je reprezentační mezera let 1950 a 1951 vyplněna jedinou větou. Pro ilustraci uvádím větu předešlou a následující, aby vyznělo, jak zkratkovitě si musel autor článku počínat, aby likvidace reprezentace nebyla v textu nápadná. „*V dalším průběhu ročníku 1949 ve Stockholmu pak dovršilo československé mužstvo své úspěchy, když po vítězství nad Kanadou 3:2 a Švédskem 3:0 se stalo mistrem světa. Dalšíh*

---

²⁰⁰ *Hockeyisté na pražském zimním stadionu*. *Rudé právo*, 1950, č. 10 / 24, s. 6.

²⁰¹ *Do r. 1930 se konala pouze mistrovství Evropy*

dvou ročníků se naše mužstvo neúčastnilo. Tím větší bylo proto překvapení, když náš nový mladý reprezentační kolektiv ukázal na VI. ZOH 1952 v Oslo výbornou hru a jen vlnou zákulisních machinací musil se spokojit se čtvrtým místem.“²⁰² Jakákoli vysvětlující pasáž, proč se reprezentace neúčastnila šampionátů 1950 a 1951 či proč bylo nutné sestavit nové mužstvo, opět chybí. Naopak z dalšího textu je patrné, že autor nezbytnou informaci záměrně upravil tak, aby ji přehlušily informace k následujícímu šampionátu, přičemž je opět poukázáno na zahraniční intriky, které měly vzít Českoslovákům medaile. I *Československý sport* se tedy nadále držel pravděpodobně shora nařízeného informačního klidu.

Zcela odlišný přístup k *Modrému a spol.* se v *Československém sportu* objevil až v období Pražského jara v dubnu r. 1968. 5. dne tohoto měsíce vyšel v *Československém sportu* článek *Žijí mezi námi*. Je to sepsáno v době, kdy hráči ještě nebyli oficiálně rehabilitováni, což i sám článek dokládá slovy, že žádný z hráčů doposud nepožádal o rehabilitaci a že k ní dojde možná později. Nejedná se ani o pokus rehabilitovat hráče ani o pokus krýt režim, který by se r. 1950 zachoval správně, je to jen pouhé vysvětlení případu starého 18 let. V tomto duchu je pak zapsána i obžaloba výše uvedených hráčů. Článek však končí větou, která působí až skoro nekomunisticky. „*Byla to taková doba... Byla taková?*“²⁰³

Redakce *Československého sportu* se v následujících číslech časopisu kriticky vypořádává se skutečností likvidace jedné hráčské generace, která přišla o svá nejlepší léta a byla nespravedlivě souzena a odsouzena. Nesnaží se nic zakrývat – viz např. „*Ano, třicet kilogramů ztratil Gustav Bubník za tři týdny nedobrovolného pobytu v „garňáku“ u Lorety. [...] Sotva se zavřela brána, [...] nakopl mne Pergl poprvé. Hnal mě přes dvůr, řval, bil. „Zliskám tě jako psa, odstřelím tě, jsi zrádce, budeš vypovídat tak, jak budu chtít...“*“²⁰⁴ Je to jak otřesné svědectví utrpení hokejistů ve vězení, tak zároveň doklad toho, jak dalece mohla redakce časopisu r. 1968 bez rizika zajít. Je to na svou dobu překvapivě otevřené a objektivní přiblížení procesu a všech okolností vedoucích k jeho tragickému rozuzlení. V seriálu jsou obsaženy výňatky z obžalob, z procesu, zpovědi hráčů, názory odborníků a detailně popsany průběh událostí od čekání na víza na ruzyňském letišti až po zamítnutí odvolání 22. 12. 1950 i přiznání toho,

---

²⁰² *Čtvrtstoletí mistrovství světa v ledním hokeji*. Československý sport, III, 1955, č. 24, s. 3.

²⁰³ NOVOTNÝ Pavel – ČERNÝ, Jiří – POPPER, Jan: *Žijí mezi námi*. Československý sport, XVI, 1968, č. 83, s. 1, 8.

²⁰⁴ NOVOTNÝ Pavel – ČERNÝ, Jiří – POPPER, Jan: *Tři týdny v „domečku“*. Československý sport, XVI, 1968, č. 84, s.4.

že byly výpovědi a obžaloby různě upraveny, aby posloužily zájmům soudu a staly se předpokladem pro nejvyšší tresty.²⁰⁵ Objevuje se zde i teorie, že StB měla mezi hokejisty informátora a že jím byl Vladimír Zábrodský.²⁰⁶ Není to kritika komunismu jako takového, přece jenom to není rok 1989, ale 1968, ale přiznání, že v procesu *Modrý a spol.* nepostupoval soud a režim správně a že byly okolnosti a výpovědi různě upravovány za účelem horšího odsouzení. Redakce samotná vyjadřuje v epilogu, že se jí pouze jednalo o fakta, která byla během předešlých článků přednesena. V člancích je ale patrné, že to byla nepřímo i prostá obhajoba nespravedlivě odsouzených nevinných. Poslední díl seriálu pak končí nadějí, že k rehabilitaci jednou určitě dojde.²⁰⁷

Zřejmě ale ani autoři článku netušili, že k ní dojde tak záhy. Článek z 31. 7. 1968, kterém je nadpis *Velezrada mistrů* výmluvně přeškrtnut, popisuje ve zkratce, že „rozsudek bývalého Státního soudu nad Ing. Bohumilem Modrým, Augustinem Bubníkem, Vladimírem Kobranovem, Přemyslem Hajným, Josefem Jirkou, Václavem Roziňákem, Stanislavem Konopáskem, Jiřím Macelisem, Zlatkem Červeným, Antonínem Španingerem, Josefem Štockem a Mojmírem Ujčíkem zrušilo presidium Nejvyššího soudu v celém rozsahu, a to pro jeho absolutní nezákonnost. [...] Proti výroku Nejvyššího soudu o zrušení rozsudku není odvolání.“²⁰⁸

Závěrem kapitoly k r. 1950 je namístě dodat, že tisk prodělal za oněch 18 let značný ideologicko-propagandistický posun. Seriál *Velezrada mistrů* postrádá jakékoli propagační nánosy či vsuvky tolik typické pro léta dřívější. Není zde podsouvána žádná polopravda ani představa jakéhosi „obecného názoru“, neřkuli předpoklad viny odsouzených. Seriál je natolik objektivní, jak jen to bylo r. 1968 možné. Zároveň to potvrzuje i mnou již v předešlé kapitole k analýzám zápasů formulovanou tezi, že *Československý sport* přistupoval ke sportovním událostem jakéhokoli druhu nepoměrně objektivněji, než by se dalo ze zjednodušených představ o té době soudit.

Z článků, které jsem v *Československém sportu* zkoumal, dále vyplývá, že čtenářský seriál *Velezrada mistrů* je zdrojem pro většinu pozdějších článků či publikací zabývajících se procesem *Modrý a spol.* Zároveň však je datum rehabilitace svědec-

---

²⁰⁵ NOVOTNÝ Pavel – ČERNÝ, Jiří – POPPER, Jan: *Stačilo slůvko?* Československý sport, XVI, 1968, č. 98, s. 4.

²⁰⁶ NOVOTNÝ Pavel – ČERNÝ, Jiří – POPPER, Jan: *Hovoří prokurátor.* Československý sport, XVI, 1968, č. 92, s. 4.

²⁰⁷ NOVOTNÝ Pavel – ČERNÝ, Jiří – POPPER, Jan: *Epilog.* Československý sport, XVI, 1968, č. 113, s. 2.

²⁰⁸ *Velezrada mistrů.* Československý sport, XVI, 1968, č. 156, s. 4.

tvím, jak těsně stihl režim „socialismu s lidskou tváří“ rehabilitovat své bývalé reprezentanty, neboť po srpnové okupaci, která přišla za pouhé 3 týdny od nového rozsudku, není pochyb, že by hráči na spravedlnost marně čekali dalších dlouhých 20 let.

5.2 Zápasy ČSSR – SSSR r. 1969 a následné události

Srpnová okupace r. 1968 znamenala a znamená v české, potažmo československé historii základní předěl. Nadějný pokus o reformovaný socialismus selhal a v zemi byly po dobu neurčitou rozmístěny tanky „spřátelených“ vojsk. A za této napjaté situace se mělo v březnu 1969 uspořádat v Praze hokejové mistrovství světa k výročí 60 let hokeje u nás. Z důvodů okupace a normalizace poměrů toto nebylo v zájmu československých představitelů.²⁰⁹

Šampionát byl nakonec přesunut na neutrální půdu, do švédského Stockholmu. Zatímco doposud znamenala porážka „velkého bratra“ jeden z triumfů, avšak nikoli povinností, byl po srpnové okupaci nastaven jiný kurs a porážka SSSR představovala povinnost všech reprezentačních generací do r. 1989. Ve Stockholmu se diváctvo stalo svědkem přesného dodržení této povinnosti. Československý tým zde poprvé a na dlouhou dobu naposled ve své hokejové historii porazil sovětský tým dvakrát na jednom mistrovství světa.

5.2.1 Samotná utkání

K prvnímu utkání nastoupil československý tým 21. 3. 1969. Góly Jana Suchého z 33. a Josefa Černého ze 47. minuty se dostal do dvougólového vedení, které navzdory drtivému tlaku udržel. Z dochovaných záběrů je patrné, že celý stadion vnímá zápas stejně jako hráči na ledě. Je to zápas nejen hokejový, ale především je to snaha odčinit a oplatit soupeři srpen loňského roku. Při sovětské hře publikum píská a často zní při záběrech skandování „*Do toho, do toho!*“ a ke konci zápasu je slyšet i povzbuzování „*trojku, trojku!*“²¹⁰ Československý tým nakonec udržel čisté konto a zvítězil 2:0.

Druhé utkání bylo neméně vypjaté než to první. I zde se československý tým dostal do dvoubrankového vedení góly Jiřího Holíka z 15. a Václava Nedomanského z 20. minuty, jenže tentokrát se sovětský tým vzpamatoval a hokejisté Valerij Charlamov na konci 22. minuty a Anatolij Firsov ve 33. minutě vyrovnali. Československý

²⁰⁹ VYHLÍDAL, František – KŘÍŽ, František: *Kronika mistrovství světa v ledním hokeji 1920-2005*. Praha 2005, s. 142.

²¹⁰ *WC 1969 1st Game group CSSR USSR 2:0*. In: <https://www.youtube.com/watch?v=MPFE1Q-r0hI> [cit. 21. 3. 2017].

tým, opět hnaný za úspěchem publikem, které bylo zcela na jeho straně, dalšími dvěma góly Josefa Horešovského a Jaroslava Holíka v polovině 3. třetiny znovu vedl o dvě branky. Obrovitý obránce Alexandr Ragulin dokázal v čase 57:37 jen snížit. Českoslováci zvítězili podruhé rozdílem 4:3.²¹¹

5.2.2 Průběh demonstrací a bezpečnostní opatření v SSR

Podle materiálů z Archívu Ústavu paměti národa došlo v Bratislavě k prvním demonstracím hned navečer 21. března po prvním stockholmském zápase. Zhruba na 1000 lidí protestovalo před tamějším sovětským vojenským velitelstvím skandováním „*Šajba, šajba, Rusi domov*“. Demonstrace režim zaskočila. Veřejná bezpečnost zatkla pět lidí, zřejmě největších podněcovatelů neklidu. Režim s žádnou demonstrací nepočítal.²¹³

Následná reakce bezpečnostních složek dávala znát, že na druhý naplánovaný zápas 28. března se připraví lépe. Do pohotovosti bylo povoláno 100 % všech útvarů v Bratislavě včetně záloh, byla zajištěna vojenská ochrana sovětského velitelství a byly povolány i posily z dalších krajů SSR.²¹⁴ Všechna tato opatření proběhla na rozdíl od případů v českých zemích již před zápasem. Dokazuje to rovněž jistou nejednotnost bezpečnostních složek v přístupu k demonstracím.

K těm došlo 28. 3. 1969 opět. Na náměstí Slovenského národního povstání (tento název mu zůstal i dnes) se shromáždilo na 20 000 Slováků, kteří ochromili městskou dopravu. Dalších zhruba 600 lidí se shromáždilo před budovou sovětského velitelství, kde skandovali protisovětská hesla. Nakonec byli vytlačeni pomocí obušků a vodních děl. Na náměstí k žádnému policejnímu zásahu nedošlo.²¹⁵

Jedna věc je na celém průběhu policejního zákroku podivná. Přestože jednotky měly stoprocentní pohotovost a měly být připraveny, došlo k zásahům proti demonstrantům s překvapivým zpožděním. Podle materiálů se demonstranti shromáždili před sovětským velitelstvím cca ve 22.15, avšak až po půlnoci se jednotkám podařilo zajistit klid. Je samozřejmě možné, že demonstranti kladli tuhý odpor, ale vzhledem k tomu, že při jiných příležitostech jednaly bezpečnostní složky bleskově a účinně (viz

---

²¹¹ 1969 World Ice Hockey Championships. In: https://en.wikipedia.org/wiki/1969_World_Ice_Hockey_Championships [cit. 21. 3. 2017].

²¹² *Ruský kotouč*

²¹³ Archiv ústavu paměti národa Bratislava, fond A29, inv. č. 2. *Hokejový zápas medzi ČSSR a ZSSR. Správa o priebehu udalostí na Slovensku v súvislosti s hokejovým zápasom medzi ČSSR a ZSSR v dňoch 21. 3. 1969 a 28. 3. 1969*, s. 2.

²¹⁴ Tamtéž.

²¹⁵ Tamtéž, s. 3 – 4.

pozdější šampionát 1972), lze předpokládat, že režim chtěl demonstrací využít k nějakému dalšímu, doposud nejasnému záměru.

Na dalších slovenských místech probíhaly nepokoje vesměs pokojně, pouze formou poklidného průvodu, který oslavoval československé vítězství. Pouze v Košicích došlo ke srážce demonstrujících s příslušníky VB (Veřejnou bezpečností), přičemž byli zraněni její dva příslušníci a dva lidé v davu; k tomu je dodáno, že na demonstracích se podílely i „*kriminálně závadné živly*.“²¹⁶

5.2.3 Průběh demonstrací a bezpečnostní opatření v ČSR

Oslavy sovětské porážky ve Stockholmu probíhaly i v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Ve větší či menší míře se to týkalo všech českých měst.

První vítězství nad sbornou oslavovalo jen na 2000 Pražanů, nicméně bezpečnostní složky nezasáhly, vítězství dokonce uvítalo i *Rudé právo*. Tyto oslavy se nikterak nezvrhly a proběhly pokojně.²¹⁷

Po druhém vítězství nad SSSR však v Praze vyšlo podle archivních záznamů do ulic na Václavském náměstí již 15 – 20 000 lidí doprovázených zvuky nepřetržitě troubících aut, dalších 1000 bylo na Staroměstském náměstí. Všude visely výsledky obou střetnutí. U Vodičkovy ulice pak došlo k prvním nepokojům. Lidé se soustředili před kanceláří sovětské letecké společnosti Aeroflot a rozbili výkladní skříň a zdemolovali vybavení. Ve zprávě je uvedeno, že to učinili 4 nezjištění mladíci. Avšak na jiných místech, kde se demonstranti shromáždili a došlo k nepokojům, byla již uvedena jména podněcovatelů.²¹⁸ Opět se tedy vynořuje otázka, zdali nedošlo k nějaké záměrné provokaci za doposud neznámým účelem.

V reakci na demolici Aeroflotu došlo ke srážce demonstrantů s příslušníky VB, přičemž dav počal házet kameny a několik příslušníků VB bylo zraněno. Během demonstrací se nakonec podařilo vyčistit náměstí až po druhé hodině ráno. Neustále (po dobu 2-3 hodin) probíhaly neustálé srážky demonstrantů s ozbrojenou bezpečností, která byla po vypuknutí demonstrací narychlo svolána.²¹⁹

---

²¹⁶ Tamtéž, s. 6.

²¹⁷ WESTER, P.: *Fantastický výkon*. Rudé právo, 1969, 3 / 9, s. 8.

²¹⁸ Archiv ústavu paměti národa Bratislava, fond A29, inv. č. 2. *Hokejový zápas mezi ČSSR a ZSSR. Správa o priebehu udalostí v súvislosti s hokejovým zápasom medzi ČSSR a ZSSR v Českej socialistickej republike*, s. 2.

²¹⁹ Tamtéž.

Zatímco na Slovensku se nepokoje omezily víceméně pouze na hlavní město, v ČSR proběhly další srážky např. v Mladé Boleslavi, kde však sovětská armáda demonstranty vyprovokovala vojenskou přehlídkou obrněných transportérů.²²⁰ Kromě Prahy došlo k větším střetům hlavně v severočeském kraji. V Liberci se shromáždilo 15 – 20 000 demonstrujících, z nichž několik lidí vylezlo na lešení liberecké radnice a strhlo sovětskou vlajku. Dva studenti byli zadrženi. Jejich jména (Pavel Dušánek a Ján Pichert)²²¹ jsou dalším nepřímým důkazem toho, že výše zmínění 4 mladíci v Aeroflotu byli možnými agenty-provokatéry, poněvadž chybí jejich jména. K další větší srážce došlo v Ústí nad Labem, kde se před sovětským velitelstvím shromáždilo 4000 lidí, kteří začali házet kameny poté, co velitel výhružně vystřelil do vzduchu. Bylo rozbito několik oken. Dav zapálil sovětský nákladní vůz a napadl kameny i příslušníky VB, jakmile začal být vytlačován z místa činu. Posléze se dav rozešel i zde. Opět jsou zde jména dopadených podněcovatelů (Václav Bartuš, Jiří Fábera, Ladislav Komers)²²², která potvrzují provokatérskou akci „neidentifikovaných 4 mladíků“ Bezpečnostních složek u Aeroflotu v Praze.

Menší střety pak proběhly v Havlíčkově Brodě, kde bylo skandováno „*vraťte se domů, Nataša vás čeká*“, v Jaroměři, v Trutnově a jinde. Vždy byly předměty napadení sovětské vojenské objekty či vojáci.²²³ To opět potvrzuje provokatérskou akci tajných služeb, neboť Aeroflot byl jediným sovětským nevojenským objektem, který byl napaden.

5.2.4 Pravděpodobné spiknutí a akce provokatérů

Již několikrát jsem v předešlém odstavci naznačil možnost spiknutí či akci agentů-provokatérů z StB. Že by stát, jenž reagoval na nepokoje jakéhokoli rozsahu takřka okamžitě a tvrdě, byl najednou natolik paralyzován, že by připustil několikahodinné obléhání sovětských objektů či dokonce vyrabování? Tato teorie působí nevěrohodně. Možnost, že komunisté potřebovali vyprovokovat incidenty, aby urychlili normalizaci v zemi a získali k tomu potřebnou záminku, se zdá být o mnoho pravděpodobnější.²²⁴

---

²²⁰ Tamtéž, s. 3.

²²¹ Tamtéž, s. 5.

²²² Tamtéž, s. 6.

²²³ Tamtéž, s. 3 – 4.

²²⁴ KALOUS, Jan: *ČSSR – okupanti 4:3. Analýza jedné březnové noci*. In: KALOUS, Jan: *Paměť a dějiny. Revue pro studium totalitních režimů*. 3, č. 21. Praha 2009, s. 25.

Potvrzuje to několik skutečností – jednak je jím ona neznámá čtveřice, která vyrabovala Aeroflot, stojící v ostrém kontrastu s identifikovanými pachateli na jiných místech republiky. StB byla natolik schopná, že v případě skutečného zájmu o ně by je byla schopná dopadnout během několika dnů. A na jiných místech je i dopadla. Další podivnou okolností byla podle vzpomínek jednoho ze zadržených Miloslava Cypriána skutečnost, že přes opravu chodníku před Aeroflotem, která byla dokončena před třemi měsíci, tedy na počátku r. 1969, ležela z neznámých důvodů před výlohou hromada jiných dlažebních kostek, která tam podle fotodokumentace toho rána ještě nebyla.²²⁵

Dalším argumentem je zajímavé svědectví jednoho z agentů StB, který později uprchl do USA, Josefa Frolíka (1928-1989).²²⁶ Ten zveřejnil knihu *Špion vypovídá* (vydaná r. 1979, v Československu vydaná r. 1990), kde píše o svém setkání s jiným agentem Jiřím Francánem. „*Na jaře 1969 jsem náhodně potkal Francána v prodejně Pramen na krajské správě Praha. Na můj dotaz, co dělá, odpověděl: ‚Kolaboruju, až se ze mě kouří.‘ Pak začal, že už vše bude brzy v pořádku: ‚Viš, teď už bude stačit taková maličká provokačka, která by vyprovokovala Sověty k tomu, aby dali ultimátum. Bud’ Dubčekové odstoupí dobrovolně, nebo zasáhnem. Nebude to chtít nic velkého, třeba jen rozsekat sovětskou Knihu, nebo Aeroflot a pak uvidíš, jak se to všechno zmáčkne.‘“²²⁷ Plánování operace z tohoto pohledu je prakticky potvrzeno. Ve prospěch této teorie mluví i další okolnosti, které přibližuje agent Frolík následně: „*Josef Grösser, český ministr vnitra, dal na popud sovětských poradců pokyn Molnárovi, aby připravil napadení nějakého sovětského objektu v Praze. [...] Již dlouho před hokejovými nepokoji se na StB i u nás v rozvědce sloužilo tak, jako kdyby měla přijít druhý den válka. Jedna pohotovost stíhala druhou, stále služby byly zesíleny, stále se kontrolovaly a prověřovaly poplachové plány. Před oněmi kritickými dny, před utkáním ČSSR–SSSR ve Stockholmu, se však náhle veškerá pohotovostní opatření zrušila, a to jak u StB, tak ve Veřejné bezpečnosti. Jedinou výjimkou byla součást Bohumila Molnára. Tam se sloužilo i onen kritický večer, kdy byl zdemolován Aeroflot. Správu ještě v době přenosu opustilo několik desítek nejvěrnějších a ti šli pak údajně dělat agenturní průzkum. No – a pak se to stalo. [...] Nebylo a není problémem najít skutečného**

---

²²⁵ Miroslav Cyprián v pořadu *Osudové okamžiky*: Praha – Aeroflot 1969.

²²⁶ *Josef Frolík*. In: https://de.wikipedia.org/wiki/Josef_Frolík [cit. 21. 3. 2017].

²²⁷ FROLÍK, Josef: *Špion vypovídá*. Praha 1990, s. 282.

viníka. Kdyby československý policejní aparát směl a chtěl, měl těch pár uličníků z krajské správy StB za několik dní.“²²⁸

Protože podle oficiálních záznamů není žádný příkaz k provokaci doložen, můžeme se opírat pouze o domněnky. Jistota či nějaký přímý doklad chybí. Leč z těchto výpovědí a dále z rychlosti, s jakou byly nepokoje před kanceláří Aeroflotu využity k tomu, aby Alexanderu Dubčekovi politicky zlomily vaz, vyznívá jednoznačný podíl StB, která měla nežádoucího politika na sovětský příkaz odstranit. Z čela KSČ byl skutečně odstraněn již v dubnu 1969 a Husákově normalizaci již nic nestálo v cestě.

5.2.5 Reakce na zápasy a demonstrace v tisku

V tisku k tomuto tématu následovaly nanejvýš ambivalentní reakce. Sportovní periodika *Československý sport* a týdeník *Stadión* se zabývaly mistrovstvím světa logicky především z té hokejové stránky, tj. kladly důraz především na dvě porážky od Švédska, které československý tým stály „zlaté naděje“ a týmu SSSR darovaly sedmé v řadě titul mistrů světa. Nicméně úplně vyhnout se noci z 28. na 29. března pravděpodobně nebylo možné. *Stadión* však k tomuto tématu nenapsal nic. V *Československém sportu* se nad touto problematikou již zamýšlel článek *Zkalená radost*. Autor píše o tom, jakou radost a spokojenost cítil na Svatováclavském náměstí. Všude se objevovaly transparenty s čísly 2:0 a 4:3 a on sám prý cítil jen radost z vítězství. Podle svých slov odešel z náměstí dříve, tudíž nebyl svědkem vytlučení výlohy Aeroflotu. Neobviňuje nikoho, pouze „jisté špatné lidi“. Je namísto říci, že pokud autor v pozdních hodinách skutečně Václavském náměstí nebyl, popsal události natolik věrohodně, jak se dalo. Žádné propagační řeči, žádné obvinění, pouze jakási skleslost nad pokazenými oslavami.²²⁹

Druhý článek, s kterým jsem se v *Československém sportu* setkal, popisuje rovněž příběh jednoho z mnohých, kteří na Václavském náměstí byli přítomni. Ten zvolil jiný přístup a píše vlastně jen o své hokejové zkušenosti. Jakoby sebekriticky přiznává, že jsme (tj. Čechoslováci) dokázali, že „že nic nejsme, nic neumíme završit, nejsme schopní v rozhodující chvíli překonat poslední výstupek hory...“ Tento článek se tématu václavských demonstrací nakonec úplně vyhnul. Povzdech nad tím se však dá vykládat dvěma způsoby – při tom prvním mě napadlo, že autor tím míní skutečně bouřlivou noc z 28. na 29. března. A teprve na konci se vyjeví, že vzdychl pouze nad

---

²²⁸ Tamtéž, s. 283.

²²⁹ KOHLMANN, Čeněk: *Zkalená radost*. Československý sport, XVII, 1969, č. 77, s. 2.

pokaženým zápasem se Švédskem, který naše reprezentace prohrála 1:0. Je však zvláštní, jak záměrně nejednoznačně ten článek působí. Nebýt data 30. 3. 1969, kdy byl československý tým podruhé od domácí reprezentace poražen, považoval by do výsledku nezasvěcený čtenář článek bez zaváhání za povzdech nad nočními událostmi v Praze.²³⁰

Článek typicky propagandistický a o poznání údernější, než byly předchozí, přinese *Československý sport* až v čísle z 3. dubna 1969. Zde je formulováno *Prohlášení předsednictva ÚV KSČ a vlády ČSSR*. Píše se zde, že na základě zneužití radosti ze sportovního vítězství různými protisovětskými a protisocialistickými silami kvůli politickým motivům a cílům „je vláda nucena zavést předběžnou cenzuru ve všech hromadných sdělovacích prostředcích, u nichž není záruka, že budou postupovat v souladu s důležitými zájmy vnitřní i zahraniční politiky státu.“²³¹ Jinými slovy je vše navraceno do stavu před rokem 1968 a zájmy státu jsou opět po krátkém intermezzu nadřazeny právu jednotlivce a právu svobody slova.

Rudé právo jakožto politický oficiální deník komunistické strany se k problematice oné noci muselo vyjádřit obsírněji. Článek *Fantastický výkon* z 24. března hodnotí skvěle sehrané utkání a průvody Svatováclavským náměstím, které neměly žádný politický podtext. Byla to pouhá radost z vítězství. O prvních nepokojích na Slovensku se tam však nic nepíše...²³²

O týden později se *Rudé právo* opět vrací k zápasům se sbornou. Samozřejmě je zde obsáhlý článek k vývoji zápasu, jehož průběh byl nastíněn výše. Avšak důležitějším pro mou práci je článek *Vítězství*. Zde se píše, jak vypadala situace v Praze a v Bratislavě onoho večera. O nepokojích se však zde nepíše nic, pouze se zde v kostce sumarizuje úžasná nálada, jaká nad oběma československými metropolemi panovala.²³³ Je zřejmé, že vláda zatím nevěděla, jak se k situaci postavit, zdali zatajit, nebo formulovat obvyklou sérii invektiv vůči protisocialistickým silám.

Ovšem o dva dny později má vláda již jasno. Po událostech v noci z 28. na 29. března obhájí v *Rudém právu* svůj postup, podle kterého nemohla zasahovat jinak, protože někteří občané jednali v rozporu s morálním cítěním, jakým byli straně a vládě povinováni. Vandalství a výtržnictví nesmí podle tohoto článku být trpěno a vláda

---

²³⁰ DIETL, Jaroslav: *Nakonec jsem všemu rád*. Československý sport, XVII, 1969, č. 78, s. 2.

²³¹ *Prohlášení předsednictva ÚV KSČ a vlády ČSSR*. Československý sport, XVII, 1969, č. 79, s. 1.

²³² *Fantastický výkon*, s. 8.

²³³ *Vítězství...* Rudé právo, 1969, č. 3 / 29, s. 8.

očekává od občanů plnou podporu v případném dalším postupu. Pořád jako by vláda neměla jasné slovo, co k událostem říci. Je zde jenom vyjádřeno, že protispolečenské elementy mohou této krize využívat. Stále chybí ono jasné obvinění.²³⁴

To přichází v článku z 1. 4. 1969. Vláda již dokončila vyšetřování, neboť v příspěvku z tohoto dne jsou detailně popsány nepokoje ve všech československých městech. Zcela souhlasí s archiváliemi, které jsem probádal. Až zde je přímo poukázáno komunistickou rétorikou na protisocialistické živly, provokatéry a kriminální elementy. A nepřímá hrozba, která je uvedena na konci článku, je jasným varováním pro všechny, kdo by se chtěli o něco pokoušet: „*Ministerstvo vnitra připomíná, že VB bude i napříště proti podobným jevům rázně zakročovat a nedovolí narušovat veřejný pořádek a normalizační proces v naší vlasti.*“²³⁵ Tím je předznamenáno, co v ČSSR brzy nastane.

Vývoj krize a jejího překonání je pak dovršen v dalším článku z 3. 4. 1969, kde je předpovězeno, co přijde. Jsou zde přislíbeny kroky, které „*by zabránily jakýmkoli protisovětským provokačním akcím a umožnily plnění povinností vyplývajících z mezinárodních dohod. Pevné postoje je třeba zaujmout vůči všem, kteří navozují ovzduší k příznivému vývoji tendencí, jež nemají nic společného s programovou linií vycházející z listopadové rezoluce a dalších stranických dokumentů. [...] Vedení strany v těchto závažných hodinách přijímá opatření, která ukazují východiska ze současné složité situace. Očekává nejen souhlas a pochopení, ale i uvědomělou kázeň a aktivní účast komunistů při jejich uskutečňování.*“²³⁶ Z tohoto článku tedy vyznívá jasné rozuzlení. Nepokojů v Praze využila komunistická strana k toužebně vyhlášené a z SSSR neustále zdůrazňované normalizaci. Spontánní demonstrace proti Sovětskému svazu se staly vítanou záminkou, jak události urychlit. Zlomily vaz posledním přítomným členům reformního křídla KSČ. Je jasné, že k normalizaci by pod nějakou jinou záminkou skutečně došlo. Neplánovaná upřímnost obyvatelstva a pár zákulisních tahů StB normalizaci urychlilo o několik měsíců.

Samotní hokejisté zřejmě ani netušili, k čemu svými vítězstvími doma nechtěně přispěli. Samozřejmě na ně nelze za jejich vítězství svalovat vinu. Pokud režim skutečně použil agenty-provokatéry, bylo jasné, že měl po ruce i scénář na případnou

---

²³⁴ Vláda ČSR k událostem v noci ze dne 28. na 29. března 1969. Rudé právo, 1969, č. 3 / 31, s. 1-2.

²³⁵ Ministerstvo vnitra ČSR k událostem z 28. na 29. března. Rudé právo, 1969, č. 4 / 1, s. 1-2.

²³⁶ HÁJEK, Miloslav: Situace žádá zásadové postoje. Rudé právo, 1969, č. 4 / 3, s. 2.

porážku.²³⁷ Každopádně českoslovenští hráči se stali jedněmi z mála, kteří jako nedobrovolní strůjci urychlení normalizace ušli trestu, přestože se nebáli svůj názor na okupaci vyjádřit oním známým demonstrativním přelepením rudé hvězdy na svých dresech, jak o tom svědčí mnoho dochovaných fotografií. V porovnání s reprezentací odsouzenou r. 1950 byl jejich čin mnohem viditelnější než před 18 lety. Přesto dále reprezentovali a drtivá většina z nich stála u úspěchu na MS 1972 v Praze.²³⁸ Opatření na tomto šampionátu však dávala znát, že vláda žádné opakování událostí z března 1969 nemíní tolerovat.

5.3 Přípravy na pražský šampionát r. 1972

Mistrovství světa v ledním hokeji se do ČSSR vrátilo po 13 letech. Předěšlé poválečné šampionáty se konaly v letech 1947 a 1959 (šampionáty let 1933 a 1938 nezapadají do mnou zkoumaného období). Československý tým nezískal titul mistra světa po 23 let. V drtivé většině případů mu stanul v cestě nejdůležitější soupeř – sovětská sborná. O zisk cennější nebo jakékoli medaile připravil sovětský tým Československo mnohokrát. Spojíme-li tyto faktory se srpnovou okupací, je jasné, že československá hokejová reprezentace měla týmu SSSR mnoho co vracet.

Jak již výše uvedeno, neprohrál československý tým na MS 1972 jediný zápas, takže jeho titul byl zcela zasloužený. Jediný, kdo československé reprezentaci sebral jediný bod, byl samozřejmě sovětský tým, který ve vzájemném prvním střetnutí vyrovnal na 3:3. Všechna další utkání československá reprezentace vyhrála.²³⁹

5.3.1 Vlastní příprava

Po protisovětských demonstracích r. 1969 se komunistický režim poučil a důkladně se připravoval na nadcházející pražský šampionát r. 1972. K žádným demonstracím ani nepokojům nesmělo dojít. Důvodem byla skutečnost, že československé ozbrojené složky očekávaly na 6000 zahraničních návštěvníků, z toho 4000 ze Západu. Při návštěvě nesměli získat západní hosté dojem, že socialismus v ČSSR existuje proti vůli občanů; proto provládní kruhy vnímaly mistrovství nejen jenom kulturní, nýbrž i politickou událost prvořadě důležitosti. Jak z archivního fondu plyne, režim očekával komplikace a připravil se na ně svědomitě. „*Po zkušenostech z minulých let nelze vyloučit, že reakční, pravicové a protispolečenské živly v ČSSR se pokusí mistrovství*

---

²³⁷ ČSSR – okupanti 4:3. Analýza jedné březnové noci, s. 40.

²³⁸ Tamtéž, s. 43.

²³⁹ Mistrovství světa v ledním hokeji 1972. In: https://cs.wikipedia.org/wiki/Mistrovství_světa_v_ledním_hokeji_1972 [cit. 14. 3. 2017].

světa v ledním hokeji zneužit k protisovětským a protisocialistickým provokacím. “ Archivní materiály dále přibližují, jaké konkrétní rozkazy obdržely bezpečnostní složky, aby udržely v Československu klid, a to nejen v Praze, ale na celém jejím území, neboť nepokoje roku 1969 rovněž nebyly omezeny pouze na okolí Prahy.²⁴⁰

K zajištění klidu byla potřeba koordinace veškerých dostupných vládních složek, což se týkalo SNB (Sbor národní bezpečnosti), VB a i StB. Porada, která měla tuto koordinaci zorganizovat, zasedla dne 11. 1. 1972 (v archivním záznamu je chybně uveden rok následující) a předsedal jí náměstek ministra vnitra Ján Pješčak. Zúčastnili se jí zástupci ÚV KSČ, ÚV ČSTV (Ústřední výbor Československého svazu tělesné výchovy) a ministerstva vnitra, tzn. ozbrojených složek.²⁴¹

Bezpečnostní opatření byla prováděna jak po stránce veřejné, tak i po stránce tajné, tj. pod hlavičkou StB. Ve třech kategoriích měla pokrýt celé území ČSSR – první kategorii představovala Sportovní hala, kde se zápasy měly odehrávat, a stadion Nikolajka, kde se hráči připravovali, druhou kategorii obvod hl. města Prahy a třetí celé území Československa.²⁴²

K dozoru v hledišti bylo vyčleněno 410 příslušníků uniformovaných VB. Jejich úkolem byl především boj s kriminalitou. Velikost tohoto útvaru však dává tušit, že v případě nepokojů mezi fanoušky měli být okamžitě nasazeni, aby udrželi klid. Proto rovněž nebyli uniformováni všichni, jak bude uvedeno níže. Příslušníci byli dále vybaveni zařízeními k natáčení a odposlechům „výskytů trestné činnosti“. Protože však samotné řeči by režimu neměly vadit, je logické, že se jednalo o odposlech všeho toho, co by mohlo být nějak spojeno s oněmi výše uvedenými pravicovými a protispoločenskými živly. Bezpečnostní složky zodpovídaly i za dopravu účastníků šampionátu k akcím i k místům „setkání s pracujícími“. Jednalo se jak o osvětu, která měla ukázat socialismus, tak i o prevenci styků západních týmů s obyvateli Československa, aby nedošlo k ideologické kontaminaci. Za týmůž účelem pak byly rozmístěny i hokejové týmy samotné – týmy SSSR a ČSSR nesměly bydlet v týchž hotelech, kde bydleli západní hokejisté – v průhonickém hotelu byly ubytovány týmy SSSR a ČSSR,

---

²⁴⁰ ABS Praha, fond A 2/6, inv. č. 81. Rozkaz MV ČSSR č. 14/1972, *Bezpečnostní opatření k zajištění veřejného pořádku při mistrovství světa v ledním hokeji v Praze v roce 1972*, s. 1.

²⁴¹ ABS Praha, fond A 2/3, inv. č. 1197. *Informace o stavu příprav bezpečnostního opatření k zajištění mistrovství světa v ledním hokeji v Praze v roce 1972*.

²⁴² Tamtéž.

v Parkhotelu v Praze 7 týmy Švédska a SRN a v hotelu Internacionál celky Švýcarska a Finska.²⁴³

Bezpečnostní složky během šampionátu dále měly využívat ve zvýšené míře služeb informátorů a dalších agentů. Byla zvýšena ostraha v místech, kde se zdržovali západní cizinci, především aby nedocházelo k devizovým podvodům, pašování apod. Dohled nad občany kapitalistických států byl zvýšen i na hranicích, kde měli projít důkladnou celní prohlídkou. Jak důkladně mělo být zdůrazněno úspěšné budování socialismu v ČSSR před očima kapitalistů, tak neméně důkladně mělo být občanům tohoto úspěšného socialismu zabráněno v jakémkoli kontaktu s tímto zkaženým kapitalismem. Dlužno říci, že tyto kroky nikterak nevybočují z celkového počínání československých bezpečnostních složek vůči Západu.²⁴⁴

Režim podobné zásahy a přípravu měl aplikovat nejen na Prahu, ale i na celé území Československa, neboť „nelze vyloučit, že ze strany jednotlivých pravicově zaměřených občanů, kriminálních živlů nebo i občanů z kapitalistické ciziny může dojít v průběhu mistrovství světa v ledním hokeji k provokačním akcím, které by mohly narušit klidný a důstojný ráz celého mistrovství světa, a to nejen v Praze, ale i na území celé naší republiky. Je proto nutné, aby zvýšená bezpečnostní opatření byla provedena nejenom ve městě Praze, ale i v ostatních částech naší republiky.“²⁴⁵

V hale byly agentům StB v civilu i příslušníkům VB přiděleny a z fondů Federálního ministerstva vnitra (FMV) proplaceny vstupenky, aby mohli být rovnoměrně rozmístěni po celé Sportovní hale. Tito „tajní“ tedy byli v hale přítomni vedle uniformovaných příslušníků VB a umožňovaly uniformovaným příslušníkům nacházet a odvádět možné provokatéry.²⁴⁶ S povděkem je na konci fondu kvitováno, že tito agenti nebyli odhaleni.²⁴⁷

Na základě porady vedené Jánem Pješčakem byly tyto plány realizovány v tajném rozkazu Ministerstva vnitra č. 14. Byly zřízeny operační štáby, jejichž činnost byla definována na poradě nastíněnými úkoly. Z rozkazu vyplývá, že příslušníci bezpečnostních složek neměli potlačovat nepokoje, nýbrž měli dávat pozor na jakékoli

---

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ Tamtéž.

²⁴⁶ Tamtéž.

²⁴⁷ ABS Praha, fond A 2/3, inv. č. 1222. *Informace o zajišťování a výsledcích bezpečnostního opatření k udržení klidu a veřejného pořádku v období konání mistrovství světa v ledním hokeji v Praze.*

průvodní signály, tzn. důraz byl kladen na prevenci. Složky měly „organizovat zvýšený dohled nad protispolečenskými živly, zejména recidivisty – fluktuanty a hlásit poznatky o jejich cestě do Prahy, [...] přednostně prověřovat a rozpracovávat signály trestné činnosti mající vztah k mistrovství světa v ledním hokeji a zejména k protispolečenským provokacím, výskytu letáků, nápisů apod.“. Zde je patrná připomínka tři roky starých utkání mezi SSSR a ČSSR.²⁴⁸

V předešlém odstavci citované úkoly Bezpečnostních složek byly uskutečněny několika následnými zátahy a silničními kontrolami, o kterých bylo detailně poreferováno v tisku, aby byli případní provokatéři zastrašeni a umlčeni.²⁴⁹

Veškeré doposud popsané organizační tahy se zabývaly vším, co šampionát doprovází. Co se týče zápasů samotných, přes propagandu vzájemného přátelství a družby v tisku, jak bude poukázáno níže, si komunisté nedělali žádné iluze a předpokládali, že nejproblematictější utkání budou střetnutí se SSSR. Na tomto základě byly veškeré plánované zápasy rozděleny do několika kategorií (protože se šampionát nehrál vyřazovacím způsobem, ale systémem každý s každým, byly termíny zápasů i rozlosování soupeřů již známy). Zápasy Československa se Sovětským svazem tvoří v tomto rámci první samostatnou skupinu, na kterou je v hale určen největší rozsah bezpečnostních opatření – tj. nejvíce kontrol a vyčlenění nejvyššího počtu příslušníků Bezpečnostních složek. Až další kategorii představují zápasy SSSR s dalšími celky apod. Tento přístup je nepřímo potvrzen i konstatováním, že ve dnech 12. a 20. dubna 1972 bylo na omezenou dobu nařízena stoprocentní pohotovost všech útvarů.²⁵⁰ Při pohledu do harmonogramu šampionátu to bylo ve dny, kdy československá reprezentace hrála zápasy se SSSR.²⁵¹ Padesátiprocentní pohotovost byla nařízena v den posledního utkání ČSSR s Finskem, kdy měla naše reprezentace již zajištěné světové prvenství. Důvodem bylo opět předpokládané zvýšené riziko demonstrací.²⁵²

Zatímco v průběhu utkání ČSSR a SSSR podle hlášení nedošlo k žádným výtržnostem, které by signalizovaly organizovaný protispolečenský odpor, z dalších re-

---

²⁴⁸ ABS Praha, fond A 2/6, inv. č. 81. Rozkaz MV ČSSR č. 14/1972, *Bezpečnostní opatření k zajištění veřejného pořádku při mistrovství světa v ledním hokeji v Praze v roce 1972.*

²⁴⁹ ABS Praha, fond A 2/3, inv. č. 1222. *Informace o zajišťování a výsledcích bezpečnostního opatření k udržení klidu a veřejného pořádku v období konání mistrovství světa v ledním hokeji v Praze.*

²⁵⁰ Tamtéž.

²⁵¹ *Mistrovství světa v ledním hokeji 1972.* In: https://cs.wikipedia.org/wiki/Mistrovství_světa_v_ledním_hokeji_1972 [cit. 14. 3. 2017].

²⁵² ABS Praha, fond A 2/3, inv. č. 1222. *Informace o zajišťování a výsledcích bezpečnostního opatření k udržení klidu a veřejného pořádku v období konání mistrovství světa v ledním hokeji v Praze.*

ferencí plyne skutečnost, že přes veškerou prevenci v boji s protispolečenskými po zápase k několika demonstracím došlo. Největší byla podle raportu na Václavském náměstí od 20.00 do 21.30 a byla díky rychlé reakci pořádkových sil rozptýlena, zatčeno bylo 37 lidí. V porovnání s masovostí demonstrací o tři roky dříve se jedná o skutečně marginální pokus, na který byly bezpečnostní složky dobře připraveny. Tento projev byl ojedinělý, po zápase nedošlo nikde jinde k větším demonstracím.²⁵³

5.3.2 Propagandistické výzvy ke slušnosti v tisku

Kromě mnoha opatření v oblasti bezpečnosti měla být bezpečnost a stabilita v zemi zabezpečena i apelem na občanskou povinnost a slušnost. Zdeněk Andršt, v této době předseda ČSLH (Československého svazu ledního hokeje), vyslovuje jménem celého svazu v *Československém sportu* přání, aby „všichni naši občané, kteří v průběhu šampionátu přijdou do styku s jeho účastníky – ať již půjde o hráče, činovníky, funkcionáře, turisty – svým chováním, pohostinností, projevem lidského přátelství a porozumění dokumentovali vysokou společenskou úroveň naší země,“ protože „mají ty nejlepší předpoklady dokumentovat, jak mají tento sport rádi, jak blízká je jim objektivita, a v neposlední řadě i to, jak jim záleží na dobrém jménu Československé socialistické republiky.“²⁵⁴ Tento článek míří především na hokejovou rivalitu československo-sovětskou, která velice snadno přerůstala i ve společenské problémy, jak bylo poznamenáno v předešlých částech.

V *Rudém právu* vychází článek velice podobného znění. Kromě apelace na občanské povinnosti, stejně jako na povinnosti lidské, je zde navíc přiblížen detailněji úvodní program a různé jiné organizační záležitosti. Je zde však také, kromě jiného, s hrdostí poukázáno na přínos SSM a mládeže, která se nadšeně pustila do spoluorganizace šampionátu. Jinak se však oba deníky v tomto případě nepouštějí do příliš silných propagandistických klišé, vyjma nezbytného poukazu na pokrokovost socialistického zřízení.²⁵⁵

Silnější propagandistický tlak je cítit z jiného článku, který rovněž přineslo *Rudé právo*. Tento článek mnohem více než oba předešlé připomíná nerozbornou jednotu socialistického bloku a československo-sovětskou družbu. V článku *Včera u spo-*

---

²⁵³ Tamtéž.

²⁵⁴ ANDRŠT, Zdeněk: *Úspěšně reprezentovat po všech stránkách*. Československý sport, XX, 1972, č. 71, s. 1-2.

²⁵⁵ STANĚK, Jaroslav: *Zaostřeno na Prahu*. Rudé právo, 1972, č. 77, s. 8.

lečného oběda... dnes na ledovém zrcadle je popisováno idylické setkání československých a sovětských hokejistů na obědě v hotelu Průhonicích, který oba týmy obývaly. Oba kapitáni – Viktor Kuzkin a František Pospíšil – v článku vyjadřují radost a opravdové kamarádství, k jakému podobné akce bezpochyby napomáhají. Tento článek mnohem více rezonuje nedávnými událostmi v Československu r. 1969, jak je i v úvodu připomenuto, neboť „*v minulých letech chtěli někteří lidé jejich zápolení ve sportovní aréně využít také jinak.*“²⁵⁶ Tato nenápadná douška na úvod zní nejenom jako zlobný povzdech nad minulými událostmi, ale zároveň jako varování, že v případě pokusu o zopakování mohou následovat neblahé následky...

5.3.3 Zhodnocení bezpečnostních opatření

Promyšlená prevence v boji proti imperialistickým živlům jak v rámci bezpečnostních složek, tak v tisku v době konání šampionátu přinesla dokonalé plody. Podle archivního záznamu toto s potěšením konstatují i příslušníci ozbrojených složek, neboť nedošlo k žádným masovým demonstracím ani k protispolečenským projevům. Šampionát proběhl v poklidu a přátelském sportovním ovzduší. Příslušníci bezpečnostních a ozbrojených složek brali svou práci zodpovědně a podle svého nejlepšího svědomí přispěli k hladkému průběhu celého šampionátu. Tedy podle ministerstva vnitra.²⁵⁷

Jinou skutečností ovšem je, jak z popsanych opatření plyne, jak utiskující byl ve skutečnosti československý komunistický režim v 70. letech. I když se to samozřejmě nedá srovnávat s děsivě dopadající „*pěstí pracujícího lidu*“ 50. let, nedá se přehlédnout skutečnost, že vláda, která si zakládala na tom, že je vládou z lidu a která jako svého největšího spojence vnímala SSSR, musela nasazovat nejvíce ozbrojených sil proti obyvatelstvu v době, kdy se její vlastní reprezentace utkávala právě s týmem tohoto největšího spojence. Mezi obyvatelstvem, které se chtělo potěšit výkony svých idolů, museli být rozmístěni agenti, ne bez hrdosti, že nebyli odhaleni, kteří měli hlídat proletariát, aby „*nefandil*“ moc fanaticky či naopak „*nevypískával*“ moc fanaticky opět tým SSSR, tj. největšího spojence. Celá republika byla prošpikována kontrolami, policejními hlídkami, agenty-provokatéry a agenty StB. A to všechno jen proto, aby východní spojencem byl spokojený a jenom proto, že před třemi roky v té samé zemi, okupované tímto východním spojencem, lidé skutečně řekli, co si o něm myslí.

---

²⁵⁶ *Včera u společného oběda... dnes na ledovém zrcadle*. Rudé právo, 1972, č. 86, s. 8.

²⁵⁷ ABS Praha, fond A 2/3, inv. č. 1222. *Informace o zajišťování a výsledcích bezpečnostního opatření k udržení klidu a veřejného pořádku v období konání mistrovství světa v ledním hokeji v Praze.*

6. Závěr

Úkolem této diplomové práce bylo na základě dvou oblastí přiblížit funkci hokejové propagandy v komunistickém Československu. Hokej jakožto nejoblíbenější sport v celém Československu byl propagačnímu tlaku vystaven takřka po celou dobu existence tohoto státu. Moje diplomová práce si kladla za předmět bádání období komunistické diktatury, která byla rozdělena na několik mezníků: 1948-1968, přičemž zvláštní důraz byl položen na rok 1950 a období 1968-1989 s důležitými daty 1969 a 1972.

V první části mé diplomové práce jsem se věnoval srovnávací analýze několika vybraných zápasů, které si v hokejovém světě získaly prestiž, nebo se svým průběhem nějak vymkly očekáváním, které vůči nim hokejová veřejnost měla. Předmětem bádání bylo poukázat na rozdílnost v hodnocení těchto utkání západním a československým tiskem. Československý tisk byl zastoupen sportovními deníky *Československý sport* a *Stadión*, přičemž obohaceny byly i o sportovní dvojstranu *Rudého práva*. Západní tisk byl ve větší míře zastoupen kanadskými periodiky, neboť Kanada jakožto hokejová velmoc podávala k hokejovým zápasům nejpřesnější informace včetně často přítomného osobního zájmu. Jmenovitě bylo využito periodikum *Montreal Gazette*, v menší míře doplněné o *Calgary Herald* a několik dalších tiskovin, které byly však využity pouze jednotlivě.

Moje premisa pro tuto oblast bádání spočívala v předpokladu rozdílnosti západního a československého pojetí. Předpokládal jsem, že československý tisk mnoho informací zatají, překroutí a že se to bude týkat víceméně všech zpravodajských relací k tomuto tématu. Případů, kde by k tomuto překrucování došlo, bylo však o dost méně, než kolik jsem očekával. Československá média ke sportu přistupovala nesrovnatelně objektivněji než k jiným oblastem, jako byly politické události či hospodářské zpravodajství. Případy, kdy byla skutečnost zkreslena, se ve zkoumaných zápasech týkaly jen některých zápasů Série století – v tomto případě se jednalo o momenty, ve kterých by sovětské mužstvo bylo odhaleno jako mužstvo hráčů, kteří se neštítí lecjakých nečistých a zákeřných zákroků – a zápasu Polska a SSSR v Katowicích r. 1976, kde mělo být zatajeno, že polské publikum sovětské hráče vyprovázelo mnoha nelichotivými reakcemi – bučením, pískáním či zpěvem polské hymny. Při zkoumání byla patrná jistá sestupná tendence tohoto zkreslování: čím více jsem se blížil k r. 1989, tím méně

k cenzurním úpravám ve sportovním zpravodajství docházelo. 80. léta tedy platí překvapivě za dobu, ve které bylo sportovní zpravodajství ve sledovaných periodických objektivní, někdy dokonce objektivnější než v médiích západních, v mém případě opět především v kanadských. Objektivita ve sportu byla uplatňována i v době, kdy se v politice proti Západu tisk Východního bloku ostře vymezoval, tj. přelom 70. a 80. let, kdy došlo k nové politické krizi vlivem okupace Afghánistánu.

Příčinou této tiskové „svobody“ byla z větší části technologická alfabetizace společnosti. Zvyšující se množství televizí, ve kterých se člověk mohl stále častěji přesvědčovat na vlastní oči, co se na hřišti děje v přímém přenosu bez možnosti dodatečné cenzury, značně znesnadňovalo jakékoli dodatečné cenzurní možnosti v tisku, který si kvůli odbytu nemohl dovolit překrucovat fakta a informace, jež televizní divák už viděl. Jednotlivé rozdílnosti tkví spíš mezi našimi periodiky samotnými – např. *Stadiónem* a *Československým sportem* – ta se v hodnocení zápasů často lišila a z článků bylo patrné, že *Stadión* je propagandisticky více ovlivňován a masírován než *Československý sport*. Tento fakt považuji ve svém hodnocení asi za nejvíce překvapující. Články *Československého sportu* a *Rudého práva* si byly o mnoho podobnější, v případě hokejových událostí konaných na Západě byly identické – z důvodu jen omezeného množství československých novinářů přítomných na Západě byly jejich relace zasílány více periodikům naráz.

Západní, především kanadská média naproti tomu k událostem přistupovala impulzivněji a emotivněji. Z článků, které jsem zkoumal, vyzařovala buď euforie z vítězství – např. poslední zápas Série století r. 1972 či finále Kanadského poháru 1976, nebo apatie a rezignace – např. v případě porážky kanadského týmu ve finále Kanadského poháru 1981 či po vyřazení juniorských reprezentantů na MS 1987. Tato emotivnost je zároveň odlišujícím znakem od periodik amerických, která prozrazují, že hokej se v USA netěšil takové popularitě, jako v Kanadě.

Co se tedy týče zprostředkovaných informací, nelišily se zprávy o světových hokejových v československém tisku zdaleka tolik, jak by se dalo na základě zkušeností z jiných oblastí, které byly tiskem předávány a zkreslovány, předpokládat.

Ve druhé části mé diplomové práce bylo předmětem mého bádání přiblížit hokejovou propagandu, která se týkala slavných hokejových okamžiků či okamžiků nějakým způsobem spojených s československou reprezentací a způsobem, jak byly tyto okamžiky prezentovány veřejnosti. I zde se jednalo víceméně o komparaci, a sice o porovnání v tisku sdělených informací a vývoje, který události ve skutečnosti nabraly.

Do těchto událostí jsem zařadil několik odlišných, avšak v našich hokejových dějinách slavných momentů. Tím prvním byl proces s československou reprezentací r. 1950 od jeho počátku do rehabilitace r. 1968, dalším momentem byly protisovětské demonstrace v Československu r. 1969, třetí oblastí byla příprava pražského šampionátu pro rok 1972, především pak kroky, které hodlal československý režim podniknout, aby bylo zabráněno podobným excesům, které doprovázely mistrovství r. 1969. V prvním a třetím případě zvolil vládnoucí režim metodu zamlčení. O krocích, které měly být podniknuty jak v procesu s československými hokejisty, tak v případě přípravy šampionátu r. 1972, nebylo možné se v tisku vůbec nic dočíst. Nahlédnutí či revize těchto událostí byly možné až r. 1968, resp. 1989. Druhým přístupem, který byl zvolen pro rok 1969, pak bylo mlžení a překroucení faktů na základě předpokladu „kolektivní neznalosti“. V tisku byly události předloženy, avšak z nedůvěryhodných zdrojů (tedy bez jejich uvedení) a byly pozměněny, aby lépe odpovídaly požadovanému stavu, který se chystala nastolit normalizační vláda.

V této části mé práce jsem byl tedy nucen konstatovat, že propaganda zde pracovala mnohem účinněji než v oblasti hokejového zpravodajství k mezinárodním hokejovým akcím, prezentovaným v první části této diplomové práce. Nezanedbatelným faktorem byl nedostatek technologií, které propagační práci v hokeji později ztěžovaly – tj. především televizního vysílání, které v Československu r. 1950 neexistovalo a r. 1969 a 1972 jen sporadicky. Druhým faktorem pak byla skutečnost, že tyto hokejové okamžiky zůstaly skutečně omezeny pouze na domácí prostředí a neměly velikou mezinárodní důležitost – tzn. týkaly se pouze československého obyvatelstva.

Zjištění v obou částech mé diplomové práce tedy vedou k závěru, že na hokejovou propagandu v československém tisku nelze v žádném případě nahlížet jako na jednolitě téma. Mám na mysli nejen z důvodů časových, tedy zjednodušeně řečeno na rozdělení hokejové propagandy do period 1948-1968 a 1968-1989, nýbrž především z důvodů důležitosti a mezinárodního rámce daných událostí. To, co bylo omezeno na československé poměry, se dalo prostě pozměnit snáze než události, kterým přihlížel celý hokejový svět a u kterých byla československá veřejnost pouze zlomkem diváctva.

Hokejová propaganda v Československu je tedy pojmem velice mnohohrstevnatým a různorodým, které přináší mnoho poznatků, někdy spolu nesouvisejících i protiřečících si. Navíc je mnoho oblastí, kterých se moje diplomová práce nedotkla – např. propaganda, které museli českoslovenští hokejisté čelit jakožto občané lidově

demokratického zřízení – tzn. jak plnili normy, jak úzce byl sport spojen s vojenskou úlohou, jak vznikaly údernické hokejové brigády, které třeba musely stavět stadiony apod. Rovněž nebyl zmíněn přístup sovětských tiskovin k utkáním, které se vymkly sovětským očekáváním. Dále nebylo poukázáno na osobní vztahy sovětských a československých sportovců, tradičně v tisku prezentované jako veskrze kladné, přitom však často plné konfliktů a vzájemných osočování. Chybí i např. příprava světových šampionátů konaných v Moskvě a spousta dalších oblastí. Tato další témata jen svědčí o tom, jak rozsáhlé a členité je téma hokejové propagandy v československém prostředí. Moje diplomová práce zdaleka nepostihla všechny oblasti, jen nepatrný zlomek. Přesto mohu vyslovit naději, že je mé bádání k této problematice přínosem, neboť neomezuje svůj předmět zkoumání na jednotlivá „hokejová data“ – r. 1950 a r. 1969, která byla již mnohokrát probádána, nýbrž je dává do souvislosti k jiným neméně významným hokejovým událostem, jimž je však v českém bádání přisouzena jen okrajová role a které na důkladnější prozkoumání teprve čekají. Protože hokej mám rád i jako takový a zajímají mě takřka všechny hokejové události, které s hokejem souvisí, nepovažuji svoje bádání v této oblasti za věc touto diplomovou prací uzavřenou, nýbrž bych rád přikročil i k dalším, v této diplomové práci pouze lehce nastíněným tématům, které se českého, potažmo československého hokeje rovněž úzce dotýkají a o kterých se v české provenienci píše jen málo nebo vůbec, přitom jim patří v dějinách českého či československého hokeje místo právě tak neodmyslitelně jako tituly z Katowic, Vídně či z Nagana.

Už nyní mohu s jistotou říci, že bez ohledu na výsledek bádání od počátku 20. století platí jedna skutečnost, která bude zřejmě platit věčně: Národním sportem českého národa byl, je a bude HOKEJ.

7. Exkurs – zamlčování úspěchů našich hráčů po jejich emigraci

Přes neustálé zdůrazňování pokrokovosti lidově demokratického zřízení se vždy našli tací, kteří s tímto názorem nesouhlasili. V případě, že se s tímto názorem netajili, byli rychle umlčeni, zpravidla uvězněním nebo smrtí. Pokud však chtěli žít ve svobodě a naskytla se jim možnost, volili tito lidé emigraci. Tento postup volilo i mnoho sportovců, kteří na rozdíl od mnoha jiných zpravidla měli nezbytný minimální kapitál, který jim při útěku a v začátcích života zahraničí pomohl. Emigranti prožívali v zahraničí rozličné osudy, někdy i velice překvapivé, jako např. hokejista Zdeněk Tiskal, který emigroval se svým otcem do Austrálie na konci 40. let 20. století a r. 1960 se utkal ve Squaw Valley se svým bratrem Františkem, který zase nastoupil za tým Československa a v jediném vzájemném utkání, které týmy Československa a Austrálie svedly, svému bratru Zdeňkovi v souboji vykloubil rameno.²⁵⁸

V mém exkursu se chci zabývat zamlčováním v tisku v případě úspěchů našich hokejistů, kteří emigrovali, proti těm, kteří tam reprezentovali Československo či nějaký československý klub. Jako příklady jsem si vybral Václava Nedomanského, který opustil Československo v létě r. 1974 a bratry Petera a Antona Šťastné, kteří opustili Československo r. 1980 a ke kterým se o rok později připojil i jejich bratr Marián.

Václav Nedomanský (*1944) je jedním z nejúspěšnějších střelců v dějinách československého hokeje. Za Slovan Bratislava nastřílel mezi lety 1962 a 1974 ve 469 zápasech 369 gólů, v reprezentaci v letech 1965-1974 ve 220 zápasech 163 gólů. První nabídky k působení v NHL dostal již r. 1965, avšak z politických důvodů byl odmítnut. Jak sám uvádí, na jeho žádost mu bylo odpověděno, že prý „*se měl narodit o kus dál na západ*“²⁵⁹. Nedomanský se však nenechal odradit a po zamítnutí své nabídky s podstoupením velkého osobního rizika sám emigroval spolu s Richardem Fardou. V zámoří se Nedomanský navzdory svým 30 letům dokázal bez problémů prosadit. Nejprve ve WHA v týmech Toronto Toros a Birmingham Bulls, kde působil 3 roky, poté přešel do NHL (Detroit Red Wings, St. Louis Blues a New York Rangers).

---

²⁵⁸ PAVEL, Ota: *Plná bedna šampaňského*. Praha 1977, s. 89.

²⁵⁹ Václav Nedomanský: *V Kanadě nás nevívali s nadšením*. In: <http://www.czsk.net/svet/clanky/osobnosti/nedomansky.html> [cit. 11. 4. 2017].

V obou ligách se prosadil.²⁶⁰ Moment, ke kterému v jeho kariéře směřuji a který je pro mou diplomovou práci podstatný, je přátelský zápas Detroit Red Wings proti týmu Tesla Pardubice.²⁶¹

Toto utkání byla hráno 2. 1. 1978 a bylo součástí většího zájezdu týmů Poldi Kladno a Tesla Pardubice do zámoří na přelomu let 1977 a 1978. Tesla Pardubice v utkání prohrála po vyrovnaném výkonu nakonec těsně 4:5. Co je nejpodstatnější, za Detroit se jednou trefil i Václav Nedomanský, který zde působil do r. 1982.²⁶² Deníky *Československý sport* i *Rudé právo* se zabývají souběžně hraným utkáním, které se odehrávalo v Torontu, kde Kladno zvítězilo 8:5. Články v obou periodících se zabývají podrobně úspěchem kladenských hokejistů. K mnou sledovanému utkání připouje *Československý sport* pouze informaci, že „*Detroit Red Wings – Tesla Pardubice 5:4. Podrobnosti do uzávěrky nedošly.*“²⁶³ Této informaci by se snad dalo ještě s trochou fantazie věřit, avšak *Rudé právo* nepřímou potvrzuje úmyslné zamlžení informací, protože ve svém článku uvádí, že „*o dalším startu pardubické Tesly jsme dostali jen stručnou zprávu: prohrála s týmem Detroit Red Wings 4:5 (1:1, 0:2, 3:2), když její branky střídali Bubla, Hlinka, Sekera a Havlíček.*“²⁶⁴ Záměrně jsou vynechané vstřelené branky domácích. Proti možnosti, že jména nebyla uvedena jen proto, že by čtenáři nic neřekla, mluví argument, že v jiných a mnohem nevýznamnějších zápasech – např. ve skupinových zápasech československé reprezentace s týmy Polska, SRN a jiných týmů jsou uvedena vždy jména všech skórujících. To znamená, že jméno Václava Nedomanského bylo záměrně vynecháno, aby se čtenář nedověděl, že k výhře kapitalistického západu přispěl odrodilec z tábora „míru a socialismu“.

Druhým příkladem, na který chci poukázat a který se tomu předešlému velice podobá, je případ bratrů Šťastných, tedy v tomto případě Petera (*1956). Podobně jako Václav Nedomanský se i on dokázal v NHL prosadit. Na rozdíl od Nedomanského však nebyl hendikepován svým věkem a do NHL vstoupil v těch nejlepších letech – bylo mu 24 let. Po 6 letech ve Slovanu Bratislava tak nastoupil společně s bratrem Antonem do útoku v týmu Québec Nordiques, kam o rok později přibyl i bratr Marián.

---

²⁶⁰ Václav Nedomanský. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Václav_Nedomanský [cit. 11. 4. 2017].

²⁶¹ Tyto a podobné zápasy se konaly jako jeden z důsledků Série století, která otevřela cestu utkáním a střetáváním hokejových týmů z Východního bloku (tzn. SSSR a ČSSR) s týmy NHL a WHA.

²⁶² Přátelské zápasy klubů NHL proti českým klubům. In: http://hokej.hansal.cz/nhl_nk.html [cit. 11. 4. 2017].

²⁶³ Vynikající propagace hokeje: Toronto Maple Leafs – Kladno 5:8. *Československý sport*, XXVI, 1978, č. 3, s. 1, 8.

²⁶⁴ Druhé vítězství Kladna. *Rudé právo*, 1978, č. 1 / 4, s. 8.

Čtyři roky spolu působili v jednom útoku a vytvořili nejúdernější útočnou trojici své doby.

K jejich útěku v srpnu 1980 napsal *Československý sport* zřejmě pod dojmem skutečnosti, že nelze zatajit emigraci celého jednoho útoku Slovanu Bratislava, že „hráči hokejového oddílu Slovan Bratislava, Anton a Peter Šťastní, odletěli z Rakouska do Kanady, kde požádali o ‚politický azyl‘. Kanadské úřady vydaly oběma utečencům zvláštní, tzv. ministerské povolení ke vstupu do země, prý ‚z důvodu jejich osobní bezpečnosti‘ a protože jde o ‚vysoce významné osoby‘. Oba hokejisté se dali naverbovat kanadským klubem *The Quebec Nordiques*.“²⁶⁵ Článek je nadto uveden ve svodce, kde se probírají prohřešky hokejových týmů, které nechaly startovat některé hráče, kteří na to neměli právo. Je to zjevná paralela, která má představit útěk bratrů Šťastných jako teroristický čin a porušení morálky, která si zaslouží trest. O něm se v prohlášení ovšem již nic nepíše.

O úspěších bratrů Šťastných v zámoří se dále též nic nedočteme. Nečekaný problém, se kterým se však musel *Československý sport* vyrovnávat, vyvstal o 4 roky později, kdy Peter Šťastný nastoupil v týmu Kanady proti Československu na Kanadském poháru r. 1984 a, co bylo ještě horší, skóroval. Gólem do sítě Čechoslováků zvýšil na 7:1. V *Československém sportu* nebylo možné v zápisu Šťastného jméno vynechat, stejně i v seznamu hráčů Šťastného jméno figuruje. Aby však nemuselo zaznít ještě jednou, není k jednotlivým gólům napsáno nic, pouze je shrnuto, že kanadský tým byl jasně lepší a utkání rozhodl již v první třetině. Následují soupisky a góly, ve kterých zkrátka nebylo možné se Šťastného jménu vyhnout.²⁶⁶ *Rudé právo* postupovalo právě tak.²⁶⁷ Důvodem, proč muselo být Šťastného jméno uvedeno, je fakt, že týmy Kanady a ČSSR se střetly na mezinárodní úrovni a svědkem těchto zápasů byla celá republika. Každý si pak mohl spočítat, že kdyby nebyl Šťastného gól uveden, byl by rozpor až příliš zjevný. I tak ale na rozdíl od popisu jiných zápasů byl československý tisk tak skoupý, jak jen to bylo možné. To, že některý odrodilec přispěl k porážce socialistického zřízení, byla totiž do nebe volající ostuda.

Tímto kratičkým exkursem na závěr mé práce jsem chtěl nastínit, jak záměrně přehlížel československý režim své hokejisty, kteří se vydali na Západ „za lepším“.

---

²⁶⁵ *Utečenci A. a P. Šťastní*. *Československý sport*, XXVIII, 1980, č. 203, s. 2.

²⁶⁶ NOVOTNÝ, Pavel: *Stačila jedna třetina*. *Československý sport*, XXXII, 1984, č. 214, s. 1, 3.

²⁶⁷ *Hra bez důrazu neuspěje*. *Rudé právo*, 1984, č. 9 / 10, s. 8.

Tento postup jsem demonstroval na úspěších Václava Nedomanského a Petera Šťastného v zápasech, ve kterých nastoupili proti československým klubům a prosadili se. Poněkud překvapivé bylo, že v jejich případech byl rovněž patrný rozdílný přístup, který však souhlasí s výše nastíněnou tezí, že během 80. let se československý režim stále méně namáhal se zatajením sporných hokejových momentů na mezinárodní scéně.

8. Prameny a literatura

8.1 Archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek (dále jen ABS) Praha, fond V/MV, Sign.: V-2654MV, *Vyšetřovací spis státního soudu Praha. Modrý Bohumil a spol.*

ABS Praha, fond A 2/3, inv. č. 1197. *Informace o stavu příprav bezpečnostního opatření k zajištění mistrovství světa v ledním hokeji v Praze v roce 1972.*

ABS Praha, fond A 2/3, inv. č. 1222. *Informace o zajišťování a výsledcích bezpečnostního opatření k udržení klidu a veřejného pořádku v období konání mistrovství světa v ledním hokeji v Praze.*

ABS Praha, fond A 2/6, inv. č. 81. Rozkaz MV ČSSR č. 14/1972, *Bezpečnostní opatření k zajištění veřejného pořádku při mistrovství světa v ledním hokeji v Praze v roce 1972.*

Archiv ústavu paměti národa Bratislava, fond A29, inv. č. 2. *Hokejový zápas mezi ČSSR a ZSSR.*

8.2 Dobový tisk²⁶⁸

Anchorage Daily News (1981)

Calgary Herald (1987)

Československý sport (1955-1987, ročníky III – XXXV)

Montreal Gazette (1972-1981)

Rudé právo (1950-1987, ročníky 31-68)

Sarasota Herald-Tribune (1976)

Sarasota Journal (1976)

Shenectady Gazette (1976)

Sportovní obzor: oficiální orgán Athletic-Clubu (1894)

Stadión (1976-1987, ročníky 24–35)

8.3 Literatura

DURMAN, Karel: *Útěk od praporů. Kreml a krize impéria 1964-1991*. Praha 1998.

FROLÍK, Josef: *Špion vypovídá*. Praha 1990.

GUT, Karel – NOVÁKOVÁ, Marcela – PRCHAL, Jaroslav: *Český hokej: oficiální publikace Českého svazu ledního hokeje*. Praha: Olympia, 1998.

---

²⁶⁸ Letopočty v závorce ohraničují ročníky, které byly pro diplomovou práci relevantní

- JENŠÍK, Miloslav: *Kronika českého hokeje 1894-2000*. Praha 2001.
- JOYCE, Gare: *When the Lights Went Out*. Toronto 2007.
- KALOUS, Jan: *ČSSR – okupanti 4:3. Analýza jedné březnové noci*. In: KALOUS, Jan: *Paměť a dějiny. Revue pro studium totalitních režimů*. 3, č. 2I. Praha 2009, s. 22-43.
- LAUFER, Josef: *Hokej můj osud*. 2. rozšířené a doplněné vydání. Praha 1962.
- MacKINNON, John – McDERMOTT John: *NHL hockey: Oficiální průvodce National Hockey League*. Praha 1999.
- MÜLLER, Helmut M. – KRIEGER, Karl-Friedrich KRIEGER – VOLLRATH, Hanna: *Dějiny Německa*. 2. doplněné vydání. Praha 2004.
- PALOUŠ, J: *Mušketýři s hokejkou: vyprávění o smutných a veselých osudech našich prvních hokejistů*. Praha 1955.
- PAVEL, Ota: *Plná bedna šampaňského*. Praha 1977.
- VERNER, Pavel: *Propaganda a manipulace*. Praha 2011.
- VYHLÍDAL, František – KRÍŽ, František: *Kronika mistrovství světa v ledním hokeji 1920-2005*. Praha 2005.
- WALTERS, Guy: *Berlínské hry: olympijský sen ukradený Hitlerem*. Praha 2007.

8.4 Diplomové a seminární práce

- HORVÁTHOVÁ, Lucie: *Kontinentální hokejová liga v kontextu geopolitické strategie Ruska*. Olomouc 2013 (bakalářská práce).
- JÁŠKOVÁ, Karolína: *Proměny mediální reprezentace sportu optikou teorie hodnot*. Brno 2012 (diplomová práce).
- PROKOPOVÁ, Kateřina: *Média jako nástroj propagandy ve studené válce*. Olomouc 2009 (Magisterská diplomová práce).
- RIETHOFOVÁ, Alžběta: *Vývoj periodika Československý sport od svého vzniku do roku 1988*. Praha 2012 (bakalářská práce).
- VÁLEK, Filip: *Jednolistová publicistika v období třicetileté války*. Praha 2007 (diplomová práce).

8.5 Internetové odkazy

- 1936 Summer Olympics. In: https://en.wikipedia.org/wiki/1936_Summer_Olympics [cit. 24. 02. 2016].
- 1969 World Ice Hockey Championships. In: https://en.wikipedia.org/wiki/1969_World_Ice_Hockey_Championships [cit. 21. 3. 2017].

1972 Sweden – Canada 17. 09. In: <https://www.youtube.com/watch?v=UrHX-PSRKByI> [cit. 10. 4. 2017].

1976 Canada Cup. In: https://en.wikipedia.org/wiki/1976_Canada_Cup [cit. 4. 5. 2016]

1981 Canada Cup. In: https://en.wikipedia.org/wiki/1981_Canada_Cup [cit. 13. 4. 2016].

1987 Team Canada-Russia Punch-up in Piestany World Junior Championships brawl. In: https://www.youtube.com/watch?v=2vjcr0_NKEA [cit. 14. 02. 2017].

Ancient Olympic Games. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Ancient_Olympic_Games [cit. 24. 02. 2016].

Archiv Z: ČSSR – SSSR. In: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10364596087-archiv-z/216471294040002-archiv-z-cssr-sssr/> [cit. 6. 4. 2016].

Bobby Orr's Team Canada jersey for sale. In: https://www.thestar.com/sports/hockey/2011/10/18/bobby_orrs_team_canada_jersey_for_sale.html [cit. 4. 5. 2016].

BURNS, John F: *Diplomacy takes hard check*. New York Times, 1987, č. 12/01. In: <http://www.nytimes.com/1987/01/12/sports/diplomacy-takes-hard-check.html> [cit. 14. 02. 2017].

Calgary Herald. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Calgary_Herald [cit. 14. 02. 2017].

Canada Cup 1976: druzí mezi špičkou. In: http://hokej.idnes.cz/canada-cup-1976-druzi-mezi-spickou-dag-reprezentace.aspx?c=A040720_122752_nhl_vrt [cit. 4. 5. 2016].

Congregation for the Evangelization of Peoples. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Congregation_for_the_Evangelization_of_Peoples [cit. 24. 02. 2016].

Cud w Spodku. In: http://wyborcza.pl/alehistoria/1,132069,13685727,Cud_w_Spodku.html?disableRedirects=true [cit. 6. 4. 2016].

Finale Canada Cup 1981 Russie vs Canada. In: <https://www.youtube.com/watch?v=ZQHmdxGYkfQ> [cit. 13. 04. 2016].

Franz Baader (ice hockey). In: [https://en.wikipedia.org/wiki/Franz_Baader_\(ice_hockey\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Franz_Baader_(ice_hockey)) [cit. 10. 4. 2017].

Historie ČSLH. Od mušketýrů po velkoklub. In: <http://www.rozkvetlekonvalinky.estranky.cz/clanky/sportovci/historie-ceskeho-hokeje.html> [cit. 20. 4. 2016].

Hokej. Historie. In: <http://www.hokejisti.estranky.cz/clanky/historie.html> [cit. 20. 4. 2016].

Ice hockey at the 1976 Winter Olympics. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Ice_hockey_at_the_1976_Winter_Olympics [cit. 6. 4. 2016].

Ice hockey at the 1980 Winter Olympics. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Ice_hockey_at_the_1980_Winter_Olympics [cit. 26. 4. 2016].

IIHF WC 1985 Československo – Kanada. In: <https://www.youtube.com/watch?v=gTMYOBC8YJc> [cit. 23. 3. 2016].

IIHF WC 1985 Československo – SSSR. In: <https://www.youtube.com/watch?v=kaHgROIvK4> [cit. 23. 3. 2016].

International Ice Hockey Federation. In: https://en.wikipedia.org/wiki/International_Ice_Hockey_Federation, [cit. 2. 3. 2016].

Josef Frolík. In: https://de.wikipedia.org/wiki/Josef_Frolík [cit. 21. 3. 2017].

Když letadlem létalo kuře a rajčata. In: http://hokej.idnes.cz/kdyz-letadlem-letalokure-a-rajcata-dui-/reprezentace.aspx?c=A080218_203419_reprezentace_rou [cit. 10. 4. 2017].

Lední hokej na olympijských hrách. In: https://cs.wikipedia.org/wiki/Lední_hokej_na_olympijských_hrách [cit. 18. 4. 2017].

Miracle on Ice. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Miracle_on_Ice#cite_note-15 [cit. 26. 4. 2016].

Mistrovství světa v ledním hokeji. In: https://cs.wikipedia.org/wiki/Mistrovství_světa_v_ledním_hokeji [cit. 14. 3. 2017].

Mistrovství světa v ledním hokeji 1972. In: https://cs.wikipedia.org/wiki/Mistrovství_světa_v_ledním_hokeji_1972 [cit. 14. 3. 2017].

Montreal Gazette. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Montreal_Gazette [cit. 26. 4. 2016].

Největší ponížení kolébky hokeje (1981). In: <https://www.stream.cz/sportovni-okaziky/10008637-nejvetsi-ponizeni-kolebky-hokeje> [cit. 13. 4. 2016].

Olympic 1968 Hockey. USSR-Czechoslovakia. In: <https://www.youtube.com/watch?v=Wn1fw18RPns> [cit. 9. 3. 2016].

Pamětní deska obětem politického procesu s československými hokejisty. In: <http://www.pametnimista.usd.cas.cz/praha-1-pametni-deska-obetem-politického-procesu-s-ceskoslovenskymi-hokejisty1/> [cit. 1. 3. 2017].

PELLETIER, Joe: *Wiesław Jobczyk*. In: <http://internationalhockeylegends.blogspot.cz/2007/11/wieslaw-jobczyk.html> [cit. 6. 4. 2016].

Powerplay magazín. Ledová plocha. In: <http://ppm.powerplaymanager.com/cs/pp-magazin-clanek.html?data=cs-8217-article-ledova-plocha> [cit. 28. 3. 2017].

Profesionálové proti Rudé mašině. Série století 1972 změnila hokejový svět. In: <https://www.sport.cz/hokej/ostatni/clanek/435026-profionalove-proti-rude-masine-serie-stoleti-1972-zmenila-hokejovy-svet.html> [cit. 28. 3. 2017].

Punch-up in Piestany. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Punch-up_in_Piestany [cit. 14. 02. 2017].

Rudé Právo Cup. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Rudé_Právo_Cup [cit. 6. 4. 2016].

Sergei Fedorov. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Sergei_Fedorov [cit. 20. 4. 2016].

Série století 1972: Osm zápasů, které navždy změnilly světový hokej. In: <http://www.ceskatelevize.cz/sport/hokej/sp-v-hokeji/340068-serie-stoleti-1972-osm-zapasu-ktere-navzdy-zmenily-svetovy-hokej/> [cit. 28. 3. 2017].

Story #39. Poland scores biggest shocker in world championship history. In: <http://www.iihf.com/iihf-home/the-iihf/100-year-anniversary/100-top-stories/story-39/> [cit. 6. 4. 2016].

The New York Times. In: https://cs.wikipedia.org/wiki/The_New_York_Times [cit. 14. 02. 2017].

TOMČALOVÁ, Kateřina: *Projevy globalizace v tělesné kultuře.* In: <https://theses.cz/id/wtz6uq/00179766-318199634.txt> [cit. 24. 02. 2016].

Václav Nedomanský. In: https://en.wikipedia.org/wiki/Václav_Nedomanský [cit. 11. 4. 2017].

Přátelské zápasy klubů NHL proti českým klubům. In: http://hokej.hansal.cz/nhl_nk.html [cit. 11. 4. 2017].

Václav Nedomanský: V Kanadě nás nevívali s nadšením. In: <http://www.czsk.net/svet/clanky/osobnosti/nedomansky.html> [cit. 11. 4. 2017].

Význam slova propaganda. In: <http://www.slovník-cizich-slov.cz/propaganda.html> [cit. 24. 02. 2016].

Washington Post. In: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Washington_Post [cit. 26. 04. 2016].

WC 1969 1st Game group CSSR USSR 2:0. In: <https://www.youtube.com/watch?v=MPFE1Q-r0hI> [cit. 21. 3. 2017].

Zázrak na ledě 1980. In: <https://www.stream.cz/sportovni-okamziky/672863-zazrak-na-lede-1980> [cit. 26. 4. 2016].

Zázrak na ledě jako odvěta za Afghánistán. Stal se před 35 lety. In: http://sport.lidovky.cz/miracle-on-the-ice-usa-sssr-d0k-/hokej.aspx?c=A150222_182749_in-sport-hokej_iso [cit. 26. 04. 2016].

8.6 Televizní pořady

Cold War on Ice. NBC Sports Network. 2014.

Svéráz sovětského hokeje 1. část. Česká televize 2, 2009.

Svéráz sovětského hokeje 2. část. Česká televize 2, 2009.

Osudové okamžiky: Praha – Aeroflot 1969. Česká televize, 2002.

Rudá mašina. 2014.

Zápasy Série století

- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 1 part 1.* In: https://www.youtube.com/watch?v=z34w_w6pHUg [cit. 5. 4. 2017].
- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 1 part 2.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=BWXwb15Rxxg> [cit. 5. 4. 2017].
- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 2 part 1.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=KfOk2Aqh-0> [cit. 5. 4. 2017].
- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 2 part 2.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=9fKifV9sXgI> [cit. 5. 4. 2017].
- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 3 part 1.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=aYnveEDunfQ> [cit. 5. 4. 2017].
- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 3 part 2.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=J-PcEuAeOkw> [cit. 5. 4. 2017].
- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 4 part 1.* In: https://www.youtube.com/watch?v=Z_8lXXF5xj0 [cit. 6. 4. 2017].
- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 4 part 2.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=9PDxzSQMxU8> [cit. 6. 4. 2017].
- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 5 part 1.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=r3ItZ4PCsLs> [cit. 10. 4. 2017].
- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 5 part 2.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=pYrt292cNcU> [cit. 10. 4. 2017].
- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 6 part 1.* In: <https://www.youtube.com/watch?v=kLkbFBJkccY> [cit. 10. 4. 2017].

- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 6 part 2.* In:
<https://www.youtube.com/watch?v=T1Stt5o7bEw> [cit. 10. 4. 2017].
- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 7 part 1.* In:
<https://www.youtube.com/watch?v=rRkVIOdEMfQ> [cit. 10. 4. 2017].
- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 7 part 2.* In:
<https://www.youtube.com/watch?v=KoWBV48CcyU> [cit. 10. 4. 2017].
- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 8 part 1.* In:
<https://www.youtube.com/watch?v=9s2j5N5qVgE> [cit. 10. 4. 2017].
- *USSR-Canada Summit Series 1972 game 8 part 2.* In:
<https://www.youtube.com/watch?v=uPuuwfrX5UE> [cit. 10. 4. 2017].

Videňská pomlázka. Kinosvět, 1967.

9. Seznam použitých zkratek

ABS – Archiv bezpečnostních složek

BZK – Bruslařský závodní klub

ČSLH – Československý svaz ledního hokeje

ČSTV – Československý svaz tělesné výchovy

FMV – Federální ministerstvo vnitra

IIHF – International Ice Hockey Federation – Mezinárodní hokejová federace

KLM – přezdívka pro hokejovou formaci Larionov-Makarov-Krutov složená z prvních písmen jejich příjmení

LOH – Letní olympijské hry

MS – mistrovství světa

NBC – National Broadcasting Company (angl. Národní vysílací společnost)

NHL – Národní hokejová liga (National hockey league) – nejvyšší hokejová liga hraná ve Spojených státech a v Kanadě, nejprestižnější hokejová liga na světě

SK – sportovní klub

SNB – Sbor národní bezpečnosti

SSM – Socialistický svaz mládeže

StB – Státní tajná bezpečnost

ÚV ČSTV – Ústřední výbor Československého svazu tělesné výchovy

ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

VB – Veřejná bezpečnost

WC – World Championship (angl. Mistrovství světa)

WHA – World Hockey Association (Světová hokejová asociace) – konkurenční liga

NHL existující v letech 1972-1979, poté v důsledku finančních obtíží zanikla

ZOH – zimní olympijské hry

ZSSR – slovenská zkratka pro Sovětský svaz (SSSR)

10. Resümee

Die Aufgabe meiner Diplomarbeit ist, aufgrund der vorliegenden Ressourcen und Quellen die Eishockeypropaganda in der Tschechoslowakei zu behandeln. Diese Propaganda teilte ich in der Arbeit in zwei Bereiche. Das erste Bereich bilden die Sportinformationen zu den weltbekannten Hockeyspielen. Meine Arbeit besteht in der komparativen Analyse der Artikel in den tschechoslowakischen und den abendländischen Medien. Ich suchte, ob es in den Spielen die Momente gab, die irgendwie verzerrt oder verschwiegen werden mussten und falls schon, dann wie. Die ausgewählten Periodiken waren *Československý sport*, *Stadion* und die Sportdoppelseite im offiziellen kommunistischen Tagblatt *Rudé právo*, auf der „abendländischen Seite“ verwendete ich sowohl die Presse, d.h. *Montreal Gazette*, *Washington Post* und weitere Tagblätter als auch die erhaltenen Aufnahmen der behandelten Spiele, die heute online zugänglich sind.

Den zweiten Teil meiner Diplomarbeit bildet die Hockeypropaganda betreffs der tschechoslowakischen Repräsentation und des tschechoslowakischen Hockeyumfelds. Die Unterkapitel dieses Teils beschreiben die bekannten Momente der tschechoslowakischen Eishockeygeschichte – den Prozess mit der tschechoslowakischen Hockeymannschaft im Jahre 1950, die Demonstrationen in der Tschechoslowakei nach dem Doppelsieg der tschechoslowakischen Mannschaft über die sowjetische im Jahre 1969 während der Eishockeyweltmeisterschaft in Stockholm, das dritte Unterkapitel handelt die Vorbereitungen der tschechoslowakischen Sicherheitskräfte auf die Weltmeisterschaft in Prag im Jahre 1972 ab, die die ähnlichen Demonstrationen gegen UdSSR wie im Jahre 1969 verhindern sollten. Hier handelt es sich darum, wie diese bekannten Momente der Öffentlichkeit vorgelegt wurden.